

2022.

gada pārskats

Saturs

Gada pārskatā lietotie saīsinājumi	3
FKTK priekšsēdētājas ievadvārdi	4
1. Vīzija, misija, vērtības	6
2. Konsekventa un profesionāla finanšu sektora uzraudzība	7
2.1. Licencēšanas aktualitātes 2022. gadā	7
2.2. Prudenciālā un darbības atbilstības uzraudzība	9
2.2.1. Kredītiestāžu sektora prudenciālā uzraudzība	9
2.2.2. Apdrošināšanas sektora uzraudzība	17
2.2.3. Ieguldījumu fondu un alternatīvo ieguldījumu fondu, to pārvaldnieku, valsts fondēto pensiju shēmas un privāto pensiju fondu uzraudzība	20
2.2.4. Maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu uzraudzība	23
2.2.5. Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju uzraudzība	25
2.2.6. Finanšu instrumentu tirgus uzraudzība	27
2.3. NILLTPF un sankciju riska uzraudzība	30
2.4. Regulējošo prasību ietvara izmaiņas un makroprudenciālo instrumentu piemērošana	32
3. Inovatīviem un drošiem finanšu pakalpojumiem labvēlīga uzņēmējdarbības vide	37
4. Efektīvs finanšu sektora krīzes pārvaldības un kredītiestāžu noregulējuma mehānisms	40
4.1. Noregulējuma mehānisms un aizsardzības sistēmas	40
4.2. Garantiju sistēma	41
5. Dialogs ar finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem un komunikācija ar sabiedrību	42
6. Profesionāla un atbildīga organizācija ar efektīvu korporatīvo pārvaldību un procesiem	44
6.1. Starptautiskā sadarbība	44
6.2. Profesionāls, atbildīgs un uz attīstību vērsts personāls	46
6.3. Risku pārvaldība	47
6.4. Saņemtie trauksmes cēlēju ziņojumi	47
6.5. Iekšējais audits	48
7. FKTK darbības finansiālais nodrošinājums	49
8. FKTK integrācija Latvijas Bankā un finanšu sektora uzraudzības prioritātes 2023. gadā	51

Gada pārskatā lietotie saīsinājumi

AAF – Apdrošināto aizsardzības fonds

BSCEE – Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstu banku uzraugu grupa (*Group of Banking Supervisors from Central and Eastern Europe*)

C-SNI – cita sistēmiski nozīmīga iestāde

EAAPI – Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde

EBI – Eiropas Banku iestāde

ECB – Eiropas Centrālā banka

EEZ – Eiropas Ekonomikas zona

EFDI – Eiropas Noguldījumu apdrošinātāju forums (*European Forum of Deposit Insurers*)

EK – Eiropas Komisija

ENI – elektroniskās naudas iestāde

ERAB – Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka

ES – Eiropas Savienība

ESAP – Eiropas vienotais piekļuves punkts (*European single access point*)

ESRK – Eiropas Sistēmisko risku kolēģija

EVTI – Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde

FKTK – Finanšu un kapitāla tirgus komisija

IAIS – Starptautiskā Apdrošināšanas uzraugu asociācija (*International Association of Insurance Supervisors*)

INK – ienākumus nenesošs kredīts

IOSCO – Starptautiskā Vērtspapīru komisiju organizācija (*International Organization of Securities Commissions*)

KKS – kooperatīvā krājaizdevu sabiedrība

KTS – kapitāla tirgu savienība

MI – maksājumu iestāde

NGF – Noguldījumu garantiju fonds

NILLTPF – noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un terorisma un proliferācijas finansēšana

NILLTPFN – noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana

OCTAA – obligātā civiltiesiskās atbildības apdrošināšana

OECD – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (*Organisation for Economic Co-operation and Development*)

PVKIU – pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmums

SFPS – starptautiskie finanšu pārskatu standarti

SVF – Starptautiskais Valūtas fonds

UPNP – uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas process

VNF – Vienotais noregulējuma fonds

VNM – Vienotais noregulējuma mehānisms

VNV – Vienotā noregulējuma valde

VUM – Vienotais uzraudzības mehānisms

FKTK priekšsēdētājas ievadvārdi

Santa Purgaile

FKTK priekšsēdētāja līdz
2022. gada 31. decembrim,
no 2023. gada 1. janvāra Latvijas
Bankas prezidenta vietniece

2022. gada 24. februāris pasaules vēsturē iezīmēja jaunu robežšķirtni. Sākotnējais šoks par Krievijas iebrukumu Ukrainā ātri vien transformējās apņēmīgā cīņā pret karadarbību, mazinot Krievijas ekonomiskās iespējas un pieeju resursiem. Diemžēl pagājis jau vairāk nekā gads, bet Krievijas sāktais karš joprojām turpinās.

Karš ietekmēja daudzus globālos procesus, ieskaitot norises ekonomikā un finanšu sektorā. 2022. gadā tika noteiktas plašas jauna veida starptautiskās sankcijas pret Krieviju. Latvijas finanšu sektors demonstrēja spēju tās operatīvi piemērot, identificējot personas, kurām noteiktas sankcijas, un uzņēmumus, kurus kontrolē šādas personas, un iesaldējot 83 milj. eiro. Vairāk nekā pēdējos piecus gadus notikusī Latvijas finanšu sektora transformācija šajā situācijā bija būtiska Latvijas priekšrocība. Lai gan Latvijas ekonomiskās saites ar Krieviju vēsturiski bijušas un joprojām ir salīdzinoši ciešas, finanšu sektors ir veicis būtiskus priekšdarbus, lai ar transakciju biznesu nekalpotu par tiltu starp Krieviju un Rietumu valstīm un nodrošinātu atbilstošu risku vadību.

Uz Latvijas finanšu sektora noturību karš nav atstājis būtisku ietekmi, jo Latvijas kredītiestādes nodrošina labas kapitāla rezerves un ir izveidojušas attīstītas iekšējās kontroles un sankciju riska vadības sistēmas. Vienlaikus lielais sankciju apjoms – pašlaik jau 10 ES sankciju pakotnes – prasa nozīmīgu darbu sankciju piemērošanā.

Otrs būtisks virziens 2022. gadā bija FKTK integrācija Latvijas Bankā, nodrošinot Latvijas Republikas Saeimas 2021. gada 23. septembra lēmuma izpildi, kas paredzēja no 2023. gada Latvijas Bankai pārņemt visas finanšu un kapitāla tirgus uzraudzības un attīstības veicināšanas, kā arī noregulējuma iestādes funkcijas.

Kopīgi ar Latvijas Banku un citām iesaistītajām pusēm esam paveikuši apjomīgu darbu, lai apvienotu abas institūcijas. Latvijas finanšu sektora uzraudzībā 2023. gada 1. janvārī ir sācies jauns posms, jo integrācija sniegs iespēju nodrošināt finanšu sektora uzraudzību un attīstību, apvienojot zināšanas un kompetenci, infrastruktūras iespējas un kapacitāti, kā arī kopīgi nosakot un īstenojot Latvijas Bankas stratēģiskās prioritātes.

Turpināsim būt uzraugs, kurš atvērtā dialogā ar finanšu nozari spēj rast jaunus risinājumus sektora pilnveidei un turpmākai attīstībai. Pats svarīgākais integrācijas procesā bija nodrošināt funkciju nepārtrauktību, kā arī zināšanu, labās prakses un vēsturiskās atmiņas pārneši.

Vienlaikus 2022. gadā turpinājās kredītiestāžu sektora transformācija, kas ir būtisks solis ceļā uz konkurences veicināšanu un līdzsvarotāku attīstību. Kredītiestādes, kas iepriekš bija fokusējušās uz ārvalstu klientu apkalpošanu, 2018. gadā sāka biznesa modeļa maiņu, un FKTK prognozēja, ka viens no šā segmenta kredītiestāžu darbības attīstības virzieniem būs konsolidācija, kā arī pieļāva, ka atsevišķas kredītiestādes darbību pārtrauks. Esam gandarīti par kredītiestādēm, kas spējušas vienoties un uzņēmējdarbību konsolidēt, turpmāk nodrošinot konkurētspējīgāku biznesa modeli un tādējādi stiprinot Latvijas kredītiestāžu sektoru. Liels gandarījums ir arī par to, ka 2022. gads bija pirmais, kad FKTK nebija spiesta pieņemt lēmumus par sankciju piemērošanu kredītiestādēm saistībā ar prasībām neatbilstošām iekšējās kontroles sistēmām. Vienlaikus ir svarīgi uzsvērt, ka kredītiestāžu darbībā joprojām ir jāiesakņo uz risku izvērtējumu balstītā pieeja un jāstiprina risku vadība.

Neraugoties uz minēto darbu apjomu, FKTK pārskata gadā nodrošināja mērķtiecīgu rīcību finanšu sektora attīstības jomā. 2022. gada februārī notika otrais Latvijas kapitāla tirgus forums “Ambīcijas. Izaugsme. Ilgtspēja”, iezīmējot virzienus, kuros darbs jāturpina gan uzraugam, gan kapitāla tirgus attīstībā iesaistītajām institūcijām. Savukārt aprīlī potenciālajiem emitentiem sākām piedāvāt jaunu atbalsta mehānismu – “Vērtspapīru smilškastī” –, kas ir unikāla iespēja saņemt ekspertu novērtējumu un ieteikumus sekmīgai iziešanai Latvijas kapitāla tirgū.

2022. gada septembrī pirmajā *FinTech* forumā pulcējām vairāk nekā 100 jomas profesionāļu, lai diskutētu par Latvijas finanšu tehnoloģiju jeb *FinTech* segmenta attīstību, un paralēli tam aktīvi iesaistījāmies Latvijas *FinTech* sektora attīstības stratēģijas izstrādē. To 2023. gada janvārī izskatīja Ministru kabinets, un tā paredz vairākus soļus, kā attīstīt patlaban neizmantoto potenciālu finanšu tehnoloģiju jomā.

Izmantojot tehnoloģiju sniegtās iespējas un finanšu pakalpojumu saņēmēju paradumu maiņu, finanšu sektors strauji attīstās. 2022. gadā 5. maijā stājās spēkā Kolektīvās finansēšanas pakalpojumu likums, kas nosaka kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzēju darbības atļauju izsniegšanas un to reģistrēšanas kārtību, to darbību un atbildību atbilstoši ES regulai par Eiropas kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem uzņēmējdarbībai, kā arī FKTK kā kompetentās uzraudzības iestādes tiesības, pienākumus un pilnvarojumu izdot kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzēju darbības atļaujas.

2022. gada 6. augustā FKTK izsniedza Latvijā pirmo darbības atļauju kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniegšanai saskaņā ar ES regulu par Eiropas kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem uzņēmējdarbībai un bija viena no pirmajām uzraudzības iestādēm, kas izsniegusi šāda veida atļauju kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniegšanai.

Raugoties nākotnē, ir skaidrs, ka 2023. gadā saglabāsies izaicinājumi, kas saistīti ar spēju pārvaldīt sankciju apiešanas riskus, vienlaikus saglabājot uz risku izvērtējumu balstītu pieeju. Lai finanšu tirgus dalībnieki nepieņemtu radikālus riska mazināšanas lēmumus, atsakoties apkalpot noteiktus ģeogrāfiskos reģionus vai noteiktus klientus, būtiska loma ir arī pašu klientu, kas strādā paaugstināta sankciju riska reģionos vai segmentos, izpratnei un iekšējās kontroles sistēmu sankciju jomā efektivitātei.

2023. gadā Latvijas Banka īpašu uzmanību pievērsīs dažādu risku pārvaldībai, finanšu tirgus dalībnieku operacionālajai un finanšu noturībai, kā arī finanšu pakalpojumu pieejamībai un to saņēmēju interešu aizsardzībai.

Finanšu sektora uzraugu darbs ar katru gadu kļūst arvien plašāks, tāpēc nesen notikušā FKTK integrācija Latvijas Bankā ir papildu iespēja koncentrēt resursus un zināšanas, lai nodrošinātu efektīvu Latvijas finanšu sektora uzraudzību un attīstību.

Viens nozīmīgs posms Latvijas finanšu sektora uzraudzībā ir noslēdzies. Nākotnē raugāties apņēmīgi, ticot Latvijas finanšu sektora potenciālam attīstīties, sasniegt labus rezultātus un dot būtisku ieguldījumu gan ekonomikas transformācijā, gan nākamā ekonomikas cikla izaugsmei!

Vīzija, misija, vērtības

1.

FKTK misija ir rūpēties par sabiedrības interesēm:

- ▶ regulējot un pārbaudot finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku darbību;
- ▶ veicinot ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību, t. sk. finanšu pratību, un finanšu un kapitāla tirgus attīstību un stabilitāti.

FKTK vīzija ir būt tādām finanšu sektora uzraugam un noregulētājam, kurš savas pilnvaras izmanto **konsekventi, samērīgi, skaidri un saprotami**.

FKTK vērtības

Atbildība

Mēs esam atbildīgi par savu rīcību un lēmumiem. Mūsu pieņemtie lēmumi ir pārdomāti un saskaņā ar sabiedrības interesēm. Uz mums var paļauties.

Profesionalitāte

Mēs esam eksperti savā nozarē, kas nepārtraukti pilnveido profesionālās zināšanas un prasmes, demonstrē iniciatīvu, izlēmību un uz rezultātu orientētu rīcību.

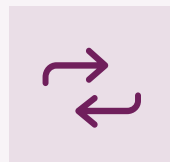
Attīstība

Mēs esam atvērti jaunām idejām un tehnoloģijām. Mēs savlaicīgi un precīzi reaģējam uz jauno tehnoloģiju ienākšanu finanšu nozarē un veicinām finanšu nozares attīstību, kā arī attīstāmies paši kā organizācija, kļūstot efektīvāki, ieviešot inovatīvu pārvaldību un uz modernām tehnoloģijām balstītus procesus.

Konsekventa un profesionāla finanšu sektora uzraudzība

2.

2.1. Licencēšanas aktualitātes 2022. gadā

2022. gadā notika nelielas pārmaiņas finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku sastāvā.

Atbilstoši FKTK lēmumam par atļauju veikt uzņēmumu reorganizāciju spēku zaudēja divu kredītiestāžu licences.

2022. gadā notika pārmaiņas šādos tirgus dalībnieku segmentos.

Kredītiestādes

2022. gada 19. jūlijā tika pieņemts lēmums atļaut Signet Bank AS veikt reorganizāciju, pārreģistrējot to par komercsabiedrību, kuras darbība nav saistīta ar kredītiestādes darbību. Līdz ar lēmuma par atļauju veikt reorganizāciju pieņemšanu Signet Bank AS licence kredītiestādes darbībai zaudēja spēku. Ņemot vērā, ka visi Signet Bank AS aktīvi un saistības tika nodoti AS Expobank, no 2022. gada 12. jūlija esošās AS Expobank nosaukums tika mainīts pret Signet Bank AS.

Savukārt 2022. gada 25. novembrī tika pieņemts lēmums atļaut AS "PrivatBank" veikt reorganizāciju, pārreģistrējot to par komercsabiedrību, kuras darbība nav saistīta ar kredītiestādes darbību. Līdz ar lēmuma par

atļauju veikt reorganizāciju pieņemšanu AS "PrivatBank" licence kredītiestādes darbībai zaudēja spēku.

ES dalībvalstu kredītiestāžu filiāles

Par galīgo lēmumu nesākt darbību 2022. gadā paziņoja PayEx Sverige AB Latvijas filiāle (Zviedrija).

Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības

Pārmaiņas 2022. gadā notika arī krājaizdevu sabiedrību sektorā. Licence tika anulēta trijām krājaizdevu sabiedrībām – Tīrzas Kooperatīvajai krājaizdevu sabiedrībai, "Savstarpējā CKS" kooperatīvajai krājaizdevu sabiedrībai, Latvijas veselības un sociālās aprūpes darbinieku kooperatīvajai krājaizdevu sabiedrībai.

Ieguldījumu brokeru sabiedrības

Licence ieguldījumu pakalpojumu un ieguldījumu blakuspakalpojumu sniegšanai 2022. gadā tika izsniegta Indemo SIA un SIA "Capitalia Investment Services".

Savukārt AS IBS "Renesource Capital" licence, pamatojoties uz pašas sabiedrības iesniegumu, 2022. gadā tika anulēta.

Apdrošināšanas brokeru sabiedrības

2022. gadā tika reģistrētas divas jaunas apdrošināšanas brokeru sabiedrības – sabiedrība ar ierobežotu atbildību "ALPHA INSURANCE" un SIA "OCTA24".

Maksājumu iestādes (reģistrētas)

2022. gadā tika anulēts Unifiedpost AS ieraksts maksājumu iestāžu reģistrā. Šīs pārmaiņas bija saistītas ar pašas sabiedrības vēlmi pārveidot savu darbību.

Elektroniskās naudas iestādes (reģistrētas)

2022. gadā tika anulēta vienas elektroniskās naudas iestādes – SIA "Paybanco" – reģistrācija, jo tā kopš 2016. gada darbību elektroniskās naudas iestādes statusā bija pārtraukusi un tai vairs nebija saistību pret klientiem.

Reģistrēti alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki

Finanšu un kapitāla tirgū aizvien saglabājas interese par iespēju sākt reģistrēta alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieka darbību. 2022. gadā tika reģistrēti trīs jauni alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki – SIA Merito Management AIFP, INDEXO AIFP SIA un Fat Alpha Capital AIFP SIA.

2.2. Prudenciālā un darbības atbilstības uzraudzība

2.2.1. Kredītiestāžu sektora prudenciālā uzraudzība

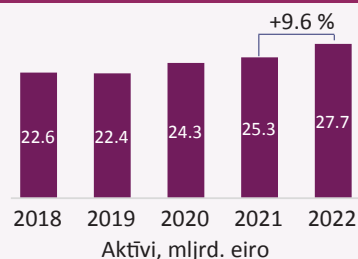
KREDĪTIESTĀŽU SKAITS UN KOPĒJIE AKTĪVI

10* kredītiestādes

4 ES kredītiestāžu filiāles

Kopējais aktīvu apmērs

27.7 mljrd. eiro

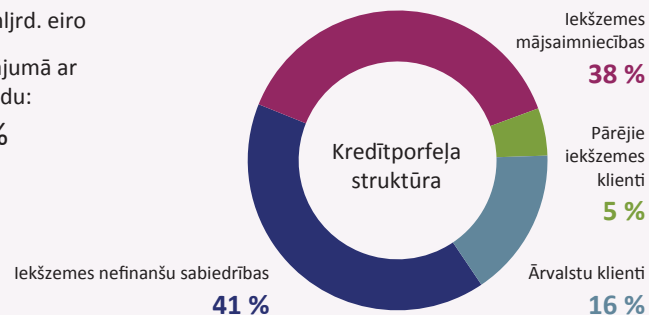
KREDĪTPORTFELIS

Kopējais kredītportfeļa apmērs

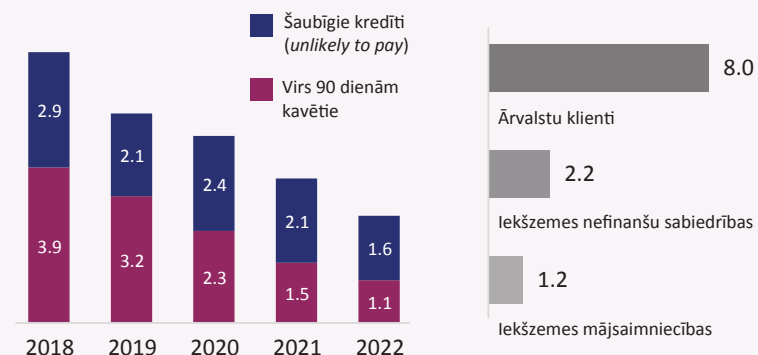
15.7 mljrd. eiro

Salīdzinājumā ar
2021. gadu:

+6.9 %

INK īpatsvars nebanku klientu portfeli*, %

REGULĒJOŠO PRASĪBU IZPILDE

Pirmā līmeņa pamata
kapitāla rādītājs

21.3 %

15.5 %

Likviditātes seguma
rādītājs

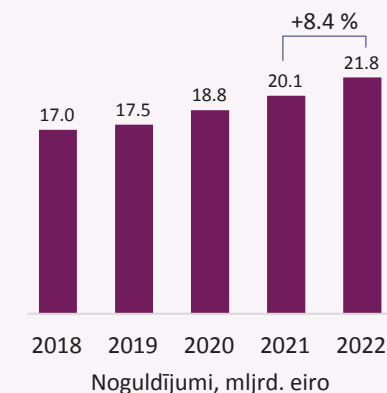
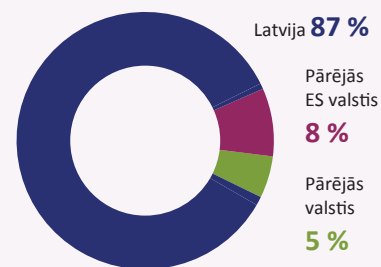
239.0 %

164.7 %

NOGULDĪJUMI

Kopējais noguldījumu apmērs

21.8 mljrd. eiro

PEĻŅA UN PELNĪTSPĒJA

Kredītiestāžu sektora peļņa

325 milj. eiro

Kapitāla atdeves rādītājs (ROE)

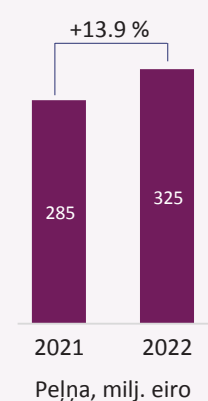
10.1 %

8.0 %

Izdevumu attiecība pret ienākumiem (CIR)

55.5 %

60.6 %

* FKTK padome 12.12.2022. pieņēma lēmumu apturēt finanšu pakalpojumu sniegšanu Baltic International Bank SE.

FKTK regulē un pārtrauga Latvijas kredītiestāžu sektoru ciešā sadarbībā ar ECB tās izveidotā VUM ietvaros, kā arī sadarbībā ar Eiropas uzraudzības iestādēm atbilstoši labākajai starptautiskajai kredītiestāžu uzraudzības praksei un darbības pamatprincipiem.

Galvenais uzraudzības princips ir iespējami savlaicīgi identificēt problēmas finanšu tirgū vai individuāla tirgus dalībnieka darbībā, lai nekavējoties sniegtu uzrauga viedokli un ieteikumus vai pieprasītu novērst vai samazināt problēmas.

FKTK 2022. gadā turpināja darbu pie kredītiestāžu uzraudzības ietvara stiprināšanas, nodrošinot visaptverošu uzraudzības procesu, kā arī sekmējot stabila un pret krīzēm noturīga kredītiestāžu sektora darbību un attīstību.

2022. gadam noteiktās kredītiestāžu uzraudzības prioritātes

FKTK 2022. gadā nodrošināja vispusīgu un konsekventu kredītiestāžu uzraudzību. Individuālās tirgus dalībnieku uzraudzības programmas, kā arī horizontālo aktivitāšu plāns tika izstrādāts, lai nodrošinātu FKTK uzraudzības prioritātēm atbilstošu rīcību, tajā pašā laikā īstenojot uz risku izvērtējumu balstītu pieeju. Liela nozīme tika piešķirta proporcionalitātes principa nodrošināšanai un tā izmantošanas uzraudzības procesos pilnveidei.

Krievijas 2022. gada februārī sāktais karš Ukrainā lika uzraugiem pārskatīt iepriekš definētās prioritātes, kā arī plānotās aktivitātes. Lai arī kara ietekmē netika mainītas pašas uzraudzības prioritātes, tomēr ģeopolitiskā situācija un tās ietekme tika integrēta uzraudzības prioritāšu galvenajos virzienos, kā arī atsevišķās uzraudzības aktivitātēs.

Pamatojoties uz iepriekš veikto kredītiestāžu risku izvērtējumu, kā arī ņemot vērā ECB un EBI izvirzītās prioritātes, FKTK 2022. gadam noteica 1. attēlā norādītās kredītiestāžu uzraudzības prioritātes.

Aktīvu kvalitāte un uzkrājumu pietiekamība	• Covid-19 pandēmija • Koncentrācijas, īpaši nekustamo īpašumu nozarē • INK izstrāde • Kredītsaistību parakstīšanas standarti
Stratēģija, biznesa modelis un peļņitspēja	• Kredītiestāžu dzīvotspēja un peļņitspēja • Biznesa modeļu transformācija • Kredītiestāžu stratēģiju kvalitāte
Iekšējā pārvaldība	• Ilgtspējas riski • Padomes, t. sk. padomes komiteju, darba kvalitāte
Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju un drošības risks	• Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju riska pārvaldība • Kiberdrošība • Ārpakalpojumu sniedzēju pārvaldība
NILLTPF risks	• NILLTPF riska pārvaldība • Kredītiestāžu veiktā risku novērtējuma atbilstība mērķim

1. attēls. Kredītiestāžu uzraudzības prioritātes 2022. gadam

Atbilstoši izvēlētajām uzraudzības prioritātēm izstrādātais uzraudzības pasākumu plāns prudenciālajā jomā ietvēra virkni klātienēs un neklātienēs aktivitāšu gan individuālu kredītiestāžu, gan visa sektora līmenī, t. sk. 2. attēlā norādītās aktivitātes.

Aktīvu kvalitātes un uzkrājumu pietiekamības jomā pastiprināti tika vērtēta dažādu ārējās vides faktoru ietekme uz kredītportfeli un aktīvu kvalitāti kopumā. Paralēli sākotnējiem plāniem turpināt sekot līdzi Covid-19 pandēmijas ietekmei līdz ar Krievijas un Ukrainas kara sākšanos lielāka uzmanība tika veltīta tieši ģeopolitiskās situācijas ietekmes novērtējumam. Ar kredītiestādēm notika regulāri konkrētiem jautājumiem veltīti dialogi, kā arī tika iniciēti papildu informācijas pieprasījumi.

Kredītiestādēs ar augstu INK rādītāju turpinājās INK portfeļu un to izstrādes pārbaudes, analizējot INK stratēģiju izpildi, kā arī horizontālajā pārbaudē vērtējot INK jomas pārvaldības aspektus.

Tāpat 2022. gadā uzrauga uzmanības centrā bija koncentrācijas kredītiestāžu kredītportfeļos, īpašu uzmanību pievēršot nekustamā īpašuma segmentam, kā arī kredītsaistību parakstīšanas standarti jeb kredītiestāžu pieeja un principi, kas tiek piemēroti, izskatot jaunus kredītu pieprasījumus, vērtējot potenciālo kredītnēmēju kredīspēju, kā arī izvirzot kredītu izsniegšanas nosacījumus.

Iekšējās pārvaldības jomā turpinājās darbs pie ilgtspējas risku un to integrācijas kredītiestāžu darbībā novērtējuma. Ņemot vērā, ka pārskata gada sākumā FKTK publicēja uzrauga ekspektācijas ilgtspējas jomā, ikgadējās kredītiestāžu ilgtspējas pašnovērtējuma aktivitātes ietvaros tika analizēts ne tikai progress ilgtspējas jomā paveiktajā, bet arī atbilstība uzrauga gaidītajam.

Liela uzmanība 2022. gadā tika veltīta kredītiestāžu padomēm un komitejām, kā arī to darba kvalitātei. Konkrētām jomām veltītu diskusiju laikā ar padomes locekļiem tika pārrunāti gan atbilstības jautājumi, gan praktiskā pieredze. Papildus tika izstrādāta metodoloģija padomes sēžu novērošanai, kas ļauj uzraugam praksē novērtēt padomes locekļu darbu, pārliecināties par iekšējo normatīvo aktu praktisko lietojumu, kā arī identificēt noteiktas nepilnības.

Atsevišķā horizontālajā pārbaudē tika padziļināti vērtēta kredītiestāžu prakse ārējo normatīvo aktu ieviešanā, konstatējot pilnveidojamās jomas, kā arī identificējot labo praksi mazāk nozīmīgo kredītiestāžu segmentā.

Stratēģijas, biznesa modeļa un pelnītspējas jomā FKTK turpināja padziļināti vērtēt kre-

Aktīvu kvalitāte un uzkrājumu pietiekamība

- Konkrētiem jautājumiem veltīti dialogi ar kredītiestādēm
- INK pārvaldības horizontālā neklātienēs pārbaude
- Horizontālā neklātienēs pārbaude par koncentrācijām kredītiestāžu kredītportfeļos (t. sk. nekustamo īpašumu)
- Kredītiestāžu kredītsaistību parakstīšanas standartu izvērtējums (kredītiestāžu pašnovērtējuma anketa)
- Kredītriska monitoringa analītiskā rīka izveide
- Pēcpārbažu aktivitātes saistībā ar 2021. gada klātienēs un neklātienēs pārbaudēm

Iekšējā pārvaldība

- Progresā novērtējums par ilgtspējas risku jomas integrēšanu kredītiestāžu darbībā, t. sk. biznesa modeļos (kredītiestāžu pašnovērtējuma anketa)
- Ilgtspējas risku integrēšanas kopējā risku pārvaldībā novērtējums UPNP ietvaros
- Dialogi ar kredītiestāžu padomēm par padomes, t. sk. padomes komiteju, darba kvalitāti
- Metodoloģijas padomes sēžu un padomes komiteju sēžu novērošanai izstrāde un testēšana
- Normatīvo aktu ieviešanas kvalitātes kredītiestādēs novērtējums (kredītiestāžu pašnovērtējuma anketa)
- Kredītiestāžu darbības atjaunošanas plānu izvērtēšana ar fokusu uz vispārējo darbības atjaunošanas spēju
- Pēcpārbažu aktivitātes saistībā ar 2021. gada neklātienēs uzraudzības darbībām

Stratēģija, biznesa modelis un pelnītspēja

- Covid-19 ietekmes uz kredītiestāžu dzīvotspēju un pelnītspēju izvērtējums (kredītiestāžu pašnovērtējuma anketa)
- Biznesa modeļu transformācijas progress novērtējums tām kredītiestādēm, kas nav pabeigušas šo procesu
- Dialogi ar kredītiestādēm par biznesa modeļu transformācijā sasniegto
- Jaunā kredītiestāžu stratēģijas dokumentu novērtēšanas rīka testēšana
- Kredītiestāžu aptauja par digitalizācijas procesiem
- Pēcpārbažu aktivitātes saistībā ar 2021. gada neklātienēs uzraudzības darbībām

dītiestāžu biznesa modeļus, kā arī to maiņas progresu UPNP ietvaros. 2022. gada 1. ceturksnī norisinājās individuāli dialogi ar mazāk nozīmīgajām kredītiestādēm, lai pārrunātu to biznesa modeļu maiņas procesā līdz šim paveikto, kā arī informētu par turpmāk veicamajiem soļiem.

Uzraugs 2022. gadā turpināja analizēt arī kredītiestāžu pelnītspēju – tās galvenos virzītājus (*drivers*), būtiskākos to kavējošos faktorus, kā arī atbilstību stratēģiskajiem mērķiem.

Papildu uzmanība tika veltīta kredītiestāžu attīstības stratēģiju novērtēšanai, ne tikai analizējot atsevišķu kredītiestāžu iesniegto stratēģijas dokumentu kvalitāti, bet arī pilnveidojot pašu uzraudzības metodoloģiju.

Covid-19 pandēmijas un ģeopolitiskās situācijas ietekme

Pēdējos trīs gados kredītiestāžu sektors darbojies augstas nenoteiktības vidē. Kredītiestāžu biznesa modeļu noturīgums tika pārbaudīts divu būtisku šoku ietekmē – vispirms tā bija Covid-19 pandēmija, bet 2022. gadā arī Krievijas sāktais karš Ukrainā. FKTK monitorēja situācijas attīstību un iespējamās pavērsienus, atbilstoši pielāgojot uzraudzības pasākumus. Papildus FKTK eksperti līdzdarbojās ECB VUM izveidotā un vadītā paplašinātā kontaktu grupā par Krieviju, kas kļuva par nozīmīgu uzraugu forumu, kurā tika apspriesta Krievijas kara Ukrainā ietekme uz VUM ietilpstošajām kredītiestādēm un uzraugu reakcija.

Ņemot vērā iepriekšējos gados uzkrātās kapitāla rezerves un kredītiestāžu paveikto biznesa modeļu transformācijā, to noturība bija pietiekama abu attiecīgo šoku absorbēšanai. Kredītiestāžu sektora pakļautība Krievijas un Ukrainas ekspozīcijām pēdējos gados ir krasi samazinājusies un šobrīd ir zemā līmenī. Kopumā kredītiestāžu sektorā nav novērota būtiska ģeopolitiskās situācijas saasinājuma ietekme uz aktīvu kvalitāti (INK rādītājs vidēji sektorā samazinās), kredītiestādes nodrošina pelnītspēju, kapitāla un likviditātes rezerves saglabājas augstā līmenī. Vienlaikus prognozējams, ka tādi makroekonomiskās vides faktori kā augsta inflācija, izmaksu pieaugums un procentu likmju paaugstināšana var radīt papildu izaicinājumus kredītiestāžu darbībai 2023. gadā. Šajā aspektā ir svarīgi gan kanāli ar tiešu, gan ar netiešu ģeopolitisko ietekmi uz kredītiestāžu pelnītspēju, aktīvu kvalitāti, spēju sasniegt stratēģiskos mērķus un uzturēt kapitāla un likviditātes rezerves. Kredītiestādes jau tagad pielāgo savas stratēģijas un kapitāla plānus, integrējot tajos ģeopolitisko ietekmi. Par papildu mehānismu kalpo arī kredītiestāžu stresa testu programmas un uzrauga stresa testi, kas fokusējas uz kredītiestāžu spējas absorbēt zaudējumus izvērtēšanu.

Latvijas Banka kā FKTK tiesību un saistību pārņēmēja ir noteikusi kredītiestāžu sektora noturīgumu pret makroekonomiskajiem šokiem par 2023. gada uzraudzības prioritāti.

Uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas process

Viens no galvenajiem uzraudzības principiem nemainīgi ir uz risku izvērtējumu balstīta uzraudzība. Ievērojot šo principu, uzraugs, izmantojot informāciju, kas atspoguļota kredītiestāžu iesniegtajos pārskatos, un citu tam pieejamo informāciju, UPNP ietvaros pastāvīgi vērtē kredītiestāžu darbības rezultātus, risku līmeni un to pārvaldīšanas kvalitāti, kā arī, pamatojoties uz šo risku monitoringa rezultātiem, plāno nepieciešamos uzraudzības pasākumus, t. sk. klātienes pārbaudes. UPNP rezultāti tiek ņemti vērā, nosakot pašu kapitāla prasības kredītiestāžu darbībai piemītošo un varbūtējo risku segšanai un īpašas likviditātes prasības nodrošināšanai.

FKTK 2022. gadā turpināja īstenot UPNP atbilstoši EBI izstrādātajām UPNP vadlīnijām, kā arī ECB VUM pamatnostādņēm attiecībā uz kredītiestāžu UPNP, šim procesam norisinoties ar uzraudzības dialogu par UPNP rezultātiem starpniecību. Risku novērtējums UPNP ietvaros tiek veikts, balstoties uz risku līmeni raksturojošo kvantitatīvo rādītāju un to robežvērtību atbilstoši ECB metodoloģijai analīzi, kā arī informācijas par risku pārvaldīšanu, kura izriet no klātienes pārbaudēm, tematiskajām un horizontālajām pārbaudēm, analīzi un FKTK rīcībā esošās informācijas par regulējošo prasību ievērošanu kredītiestādēs, konstatētajiem iekšējās kontroles sistēmas trūkumiem, kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesa kvalitāti un darbības atjaunošanas plāna vērtējumu.

Kredītiestāžu sektorā 2022. gadā bija vērojama konsolidācija, kredītiestādēm apvienojoties vai veicot reorganizāciju un tādējādi pārtraucot kredītiestādes darbību. Šie notikumi ietekmēja arī UPNP ciklu, kā rezultātā pilns UPNP novērtējums tika veikts astoņām kredītiestādēm.

Risku vērtējums UPNP ietvaros tiek noteikts skalā no “1” līdz “4”, un 2022. gadā kredītiestādēm Latvijā tika piešķirti šādi risku vērtējumi (t. sk. kredītiestādēm, kuras ir tiešā ECB uzraudzībā).

Zems risks Kredītiestāžu skaits – 0	Risku vērtējums 1.0–1.7
Vidēji zems risks Kredītiestāžu skaits – 3	Risku vērtējums 1.8–2.5
Vidēji augsts risks Kredītiestāžu skaits – 5	Risku vērtējums 2.6–3.3
Augsts risks Kredītiestāžu skaits – 0	Risku vērtējums 3.4–4.0

3. attēls. Kredītiestāžu risku vērtējums UPNP 2022 ietvaros

FKTK uzmanības centrā 2022. gadā bija gan Covid-19 pandēmijas, gan ģeopolitiskās ietekmes novērtēšana. FKTK sekoja līdz 2021. gada UPNP izvirzīto kvalitatīvo ieteikumu ieviešanas progresam. FKTK 2022. gadā izstrādāja arī virkni kvalitatīvo prasību un ieteikumu, kas būs atbalsts kredītiestāžu iekšējās kontroles sistēmu pilnveidošanā un pret satricinājumiem noturīgas darbības stiprināšanā, galvenokārt fokusējoties uz **iekšējo pārvaldību, ilgtspējas nodrošināšanu, kredītriska pārvaldību, kapitāla pietiekamības plānošanu un operacionālā riska, t. sk. NILLTPF riska, pārvaldību**.

Sākot ar 2023. gadu, kredītiestādēm ir saistoša ieteicamā kapitāla rezerves prasība jeb P2G, kura tika noteikta 2022. gada nogalē un kuras noteikšanā FKTK ņēma vērā Kredītiestāžu likuma prasības, kā arī EBI UPNP vadlīnijas un ECB metodoloģiju. Nosakot ieteicamā kapitāla rezerves prasību un iespējamo pirmā līmeņa pamata kapitāla rādītāja samazinājumu, FKTK izmantoja Latvijas Bankas lejupējā (*top-down*) stresa testa rezultātus, kuros ir ietverti kredītriska un tirgus riska zaudējumi nelabvēlīga scenārija īstenošanās gadījumā. Kredītiestādēm saistošā ieteicamā kapitāla rezerves prasība pašlaik ir robežās no 0.25 % līdz 2.50 %.

Vienotais uzraudzības mehānisms

2022. gada 4. novembrī apritēja astoņi gadi, kopš izveidots ECB VUM – Eiropas banku uzraudzības sistēma. VUM ietvaros kopā ar ECB darbojas eiro zonas valstu nacionālās kompetentās iestādes (Eirosistēmas centrālās bankas un valstu uzraudzības iestādes). Arī FKTK ir daļa no VUM, kuram ir izvirzīti trīs galvenie mērķi.

Nodrošināt Eiropas banku sistēmas drošumu un ilgtspēju

Veicināt finanšu integrāciju un stabilitāti

Nodrošināt konsekventu uzraudzību

4. attēls. ECB VUM mērķi

2022. gada nogalē ECB tiešajā uzraudzībā bija 113 nozīmīgās kredītiestādes, savukārt nacionālo kompetento iestāžu tiešajā uzraudzībā bija 2078 mazāk nozīmīgās kredītiestādes.

Trīs Latvijas kredītiestādes – “Swedbank” AS, AS “SEB banka” un akciju sabiedrība “Cita-dele banka” – 2022. gadā joprojām bija tiešajā ECB uzraudzībā. Šo kredītiestāžu uzraudzība tika īstenota, ECB un FKTK pārstāvjiem līdzdarbojoties kopējās uzraudzības komandās, kas ir nozīmīgo kredītiestāžu ikdienas uzraudzības pamats.

2022. gadā FKTK turpināja uzraudzīt mazāk nozīmīgās kredītiestādes gan ciešā sadarbībā ar ECB, gan arī sadarbojās ar EBI, lai nodrošinātu konsekventu uzraudzību visā Eiropas banku sektorā un veicinātu kredītiestāžu drošumu un ilgtspēju, kā arī finanšu sistēmas stabilitāti.

FKTK eksperti arī 2022. gadā pastāvīgi piedalījās ECB izveidotajās komitejās un darba grupās, sniedzot savu ieguldījumu ECB uzraudzības vienotās metodikas pilnveidē, kā arī dažāda normatīvā regulējuma saskaņošanā Eiropas banku savienības ietvaros.

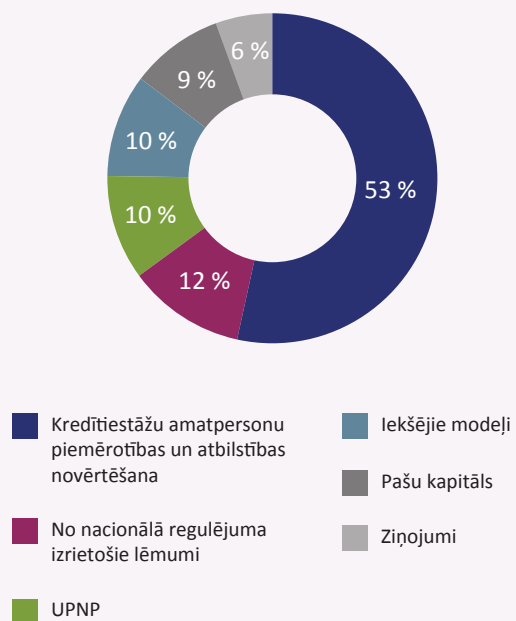
ECB VUM līdz ar citiem uzraugiem Eiropā turpināja nodrošināt individuālus uzraudzības procesus un aktivitātes, gūstot pārliecību par kredītiestāžu spēju pārvarēt Covid-19 pandēmijas izraisīto negatīvo ietekmi. Savukārt līdz ar Krievijas sāktu karu Ukrainā lielāka uzmanība tika pievērsta tieši ģeopolitiskās situācijas ietekmes novērtējumam.

Līdzdalība ECB VUM lēmumu pieņemšanā

FKTK padomes nominētajam padomes loceklim piedaloties ECB Uzraudzības valdē, FKTK līdzdarbojās arī VUM lēmumu pieņemšanas procesā, pieņemot lēmumus gan par visām VUM tiešā uzraudzībā esošajām nozīmīgajām kredītiestādēm, gan arī par metodoloģiskiem jautājumiem, kas nosaka kredītiestāžu uzraudzības procesa īstenošanas kārtību eiro zonā kopumā.

2022. gadā ECB VUM pieņēma 2582 ar uzraudzību saistītus lēmumus. Līdzīgi kā citus gadus aptuveni puse šo lēmumu tika apstiprināti ECB Uzraudzības valdes sēdēs, bet otra puse – rakstveida procedūrās.

Lielākā daļa minēto lēmumu bija saistīti ar kredītiestāžu amatpersonu piemērotības un atbilstības novērtēšanu, nacionālo regulējumu (*national powers decisions*), UPNP, iekšējiem modeļiem, pašu kapitāla jautājumiem un ziņojumiem.

5. attēls. ECB VUM 2022. gadā pieņemto lēmumu struktūra

Kopumā 2022. gadā notika 23 ECB Uzraudzības valdes sēdes. Pēc Covid-19 pandēmijas ierobežojumu atcelšanas divas no tām tika organizētas klātienē. FKTK eksperti izvērtēja un sniedza savu redzējumu gan par Uzraudzības valdes sēdēs, gan rakstveida procedūrās izskatāmajiem jautājumiem.

Baltic International Bank SE darbības apturēšana

Rūpējoties par Latvijas finanšu sektora stabilitāti un kredītiestādes klientu interešu aizsardzību, FKTK 2022. gada 12. decembrī pieņēma lēmumu apturēt finanšu pakalpojumu sniegšanu Baltic International Bank SE. FKTK atzina Baltic International Bank SE par tādu finanšu iestādi, kas ir nonākusi vai, iespējams, nonāks finanšu grūtībās (*failing or likely to fail*), un lēma neveikt Baltic International Bank SE noregulējumu, proti, neīstenot pasākumus kredītiestādes darbības stabilizēšanai.

Savukārt 2022. gada 13. decembrī FKTK padome pieņēma lēmumu par Baltic International Bank SE noguldījumu nepieejamību, lai aizsargātu klientu intereses un to noguldījumus, nepieļaujot kredītiestādes līdzekļu aizplūšanu.

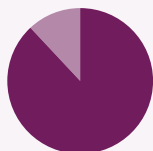
FKTK savu lēmumu atzīt Baltic International Bank SE par tādu finanšu iestādi, kas ir nonākusi vai, iespējams, nonāks finanšu grūtībās, ir pamatojusi ar to, ka kredītiestāde ilgstoši nevarēja nodrošināt dzīvotspējīgas stratēģijas ieviešanu, stratēģija neatbilda kredītiestādes iespējām un nebija īstenojama, tāpēc kredītiestāde ilgstoši nenodrošināja pelnītspējīgu biznesa modeli. Tāpat kredītiestādei bija nopietni iekšējās pārvaldības trūkumi, t. sk. NILLTPFN jomā. Neraugoties uz FKTK centieniem panākt uzlabojumus šajās jomās, kredītiestāde nebija nodrošinājusi, ka tās darbība atbilst kredītiestāžu darbību regulējošo normatīvo aktu prasībām, kā arī tās darbībā turpinājās pastāvošā tendence – kredītiestāde strādāja ar zaudējumiem, nespējot atjaunot pelnītspēju, un nenodrošināja atbilstošu iekšējās kontroles sistēmu un stabilu nākotnes redzējumu.

Kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību uzraudzības pasākumi

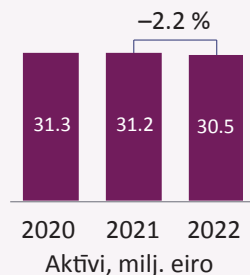
KKS SKAITS UN KOPĒJIE AKTĪVI

30 KKS
–3 gada laikā

15 070
KKS biedru
kopskaits
(–712 gada laikā)

88.0 %
piecu
lielāko
KKS tirgus
daļa

KREDĪTPORTFELIS

Kopējais kredītportfeļa apmērs

23.7 milj. eiro

Salīdzinājumā ar
2021. gadu:

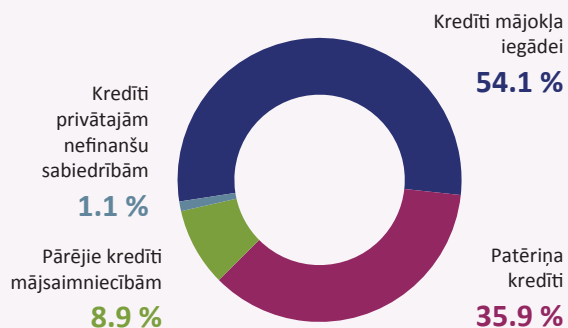
–0.6 % (kopā)

3.7 %

–3.8 %

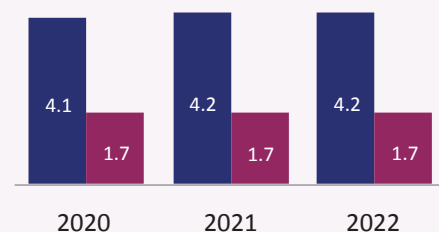
–10.0 %

–9.8 %

KREDĪTU KVALITĀTE

Kredīti un uzkrājumi, milj. eiro

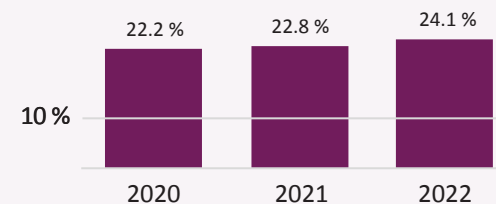

17.6 %
zemstandarta, šaubīgo
un zaudēto kredītu īpatsvars

7.4 %
uzkrājumu kredītiem attiecība
pret kopējo kredītportfeli

REGULĒJOŠO PRASĪBU IZPILDE

Kapitāla pietiekamība
(minimālā prasība – 10 %)

NOGULDĪJUMI

Kopējais noguldījumu apmērs

20.9 milj. eiro

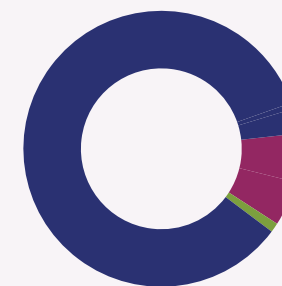
Salīdzinājumā ar
2021. gadu:

–4.6 % (kopā)

–5.2 %

8.6 %

–49.0 %

Mājsaimniecību noguldījumi

88.1 %

Mājsaimniecības apkalpojošo
bepeļņas organizāciju noguldījumi

11.0 %

Citu organizāciju noguldījumi

0.9 %

PEĻŅA UN PELNĪTSPĒJA

Kopējā peļņa

231.9 tūkst. eiro

Aktīvu atdeves rādītājs (ROA)

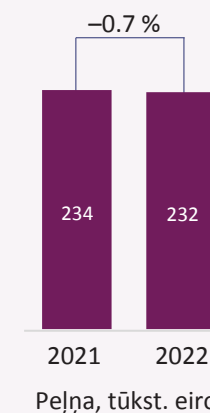
0.8 %

Kapitāla atdeves rādītājs (ROE)

3.2 %

Izdevumu attiecība pret ienākumiem (CIR)

76.7 %

Kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību uzraudzība 2022. gadā tika veikta, gan izmantojot to darbības rezultātu monitoringu, kas balstīts uz finanšu pārskatu analīzi, un īpašu uzmanību pievēršot kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību izveidoto uzkrājumu nedrošiem parādiem pietiekamībai šādu zaudējumu segšanai, gan veicot klātienes pārbaudes. Pārskata gadā FKTK eksperti veica trīs klātienes pārbaudes, kuru mērķis bija novērtēt kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību finansiālo stāvokli, vadības darbu, aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām.

2022. gadā FKTK organizēja kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību informatīvo sanāksmi, kurā tika apspriesti 2021. un 2022. gada klātienes pārbaudēs konstatētie trūkumi un izklāstīts FKTK redzējums par kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību iekšējās kontroles sistēmas uzlabojumiem. Sanāksmē piedalījās 19 kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību pārstāvji.

Īstenojot kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību darbības uzraudzību, 2022. gadā pēc pašu sabiedrību lēmuma tika anulētas divu sabiedrību licences, savukārt vienai sabiedrībai licence tika anulēta, pamatojoties uz tās pieļautajiem normatīvo aktu pārkāpumiem.

2.2.2. Apdrošināšanas sektora uzraudzība

APDROŠINĀTĀJU SKAITS

6 apdrošināšanas sabiedrības

Dzīvības: ●●

Nedzīvības: ●●●●

11 dalībvalstu apdrošinātāju filiāles*

Dzīvības: ●●●●

Nedzīvības: ●●●●●●

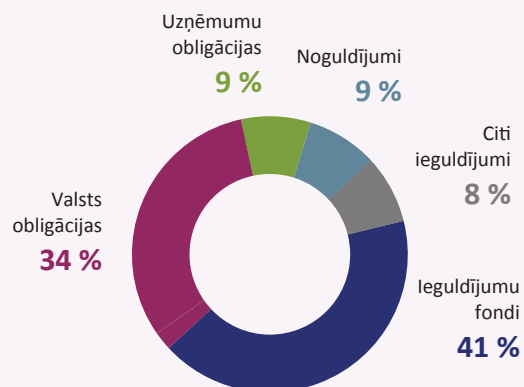
IEGULDĪJUMU PORTFELIS (SABIEDRĪBAS)

Ieguldījumu
apmērs

1.3 mljrd. eiro

Salīdzinājumā ar
2021. gadu:

–8.09 %
ieguldījumu
izmaiņas

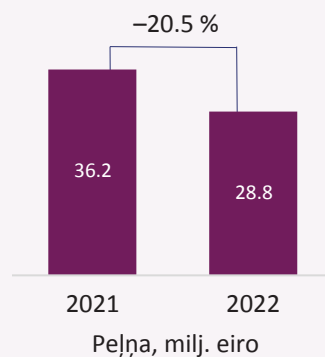

PEĻŅA VAI ZAUDĒJUMI UN MAKSĀTSPĒJA (SABIEDRĪBAS)

Peļņa 29 milj. eiro

Maksāspējas rādītājs** 172 %

Aktīvu atdeves rādītājs (ROA) 2.0 %

* Ieskaitot ārvalsts apdrošināšanas sabiedrības filiāles, kas pārtrauca darbību 2022. gada jūnijā, datus.

** Minimālā prasība – 100 %.

PARAKSTĪTĀS PRĒMIJAS (SABIEDRĪBAS UN FILIĀLES)

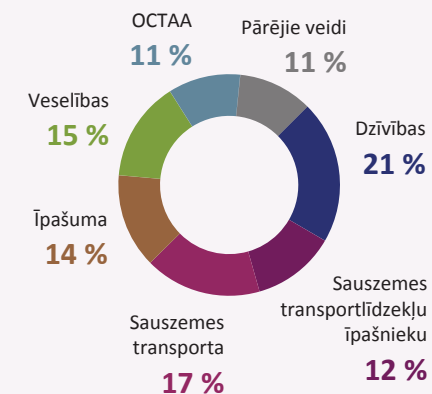
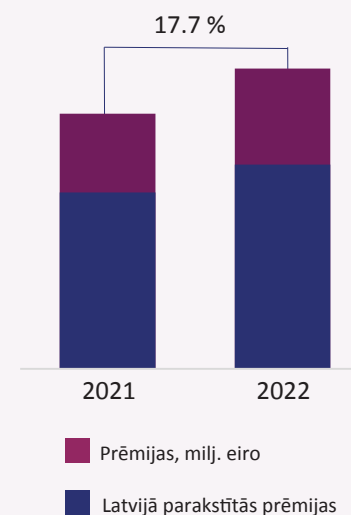
Parakstītās bruto
prēmijas kopā

1 mljrd. eiro

Latvijā parakstītās
bruto prēmijas

680 milj. eiro

Salīdzinājumā ar 2021. gadu:
+15.9 %

IZMAKSĀTĀS ATLĪDZĪBAS (SABIEDRĪBAS UN FILIĀLES)

Izmaksātās atlīdzības kopā

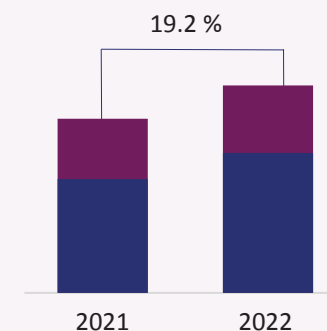
645 milj. eiro

Latvijā izmaksātās atlīdzības

435 milj. eiro

Salīdzinājumā ar 2021. gadu:

+23.0 %

Atlīdzības, milj. eiro

Latvijā izmaksātās atlīdzības

Apdrošināšanas tirgus attīstība

Latvijā 2022. gada beigās darbojās 17 apdrošinātāji – divas dzīvības apdrošināšanas sabiedrības un četras nedzīvības apdrošināšanas sabiedrības, kā arī 11 dalībvalstu apdrošinātāju filiāles. Latvijas apdrošināšanas starpnieku reģistrā bija iekļauti 76 apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas brokeri – par trim mazāk nekā 2021. gada beigās.

Apdrošināšanas nozarē Latvijā 2022. gadā bija vērojams parakstīto prēmiju (par 15.9 % salīdzinājumā ar 2021. gadu) un izmaksāto atlīdzību (par 23 % salīdzinājumā ar 2021. gadu) pieaugums, kas izskaidrojams ar apdrošināšanas gadījumu biežuma atjaunošanos atbilstoši situācijai pirms Covid-19 pandēmijas, kā arī augsto inflācijas līmeni. Par apdrošināšanas nozares izaugsmi globālā kontekstā liecina Latvijā reģistrēto apdrošinātāju parakstīto prēmiju, t. sk. ārvalstīs parakstīto prēmiju, dinamika, kopējām prēmijām 2022. gadā pieaugot par 17.7 %, savukārt atlīdzībām par 19.2 % salīdzinājumā ar 2021. gadu.

Apdrošināšanas sabiedrību darbības finansiālie rezultāti 2022. gadā bija pozitīvi, visām sešām apdrošināšanas sabiedrībām kopā gadu noslēdzot ar 29.3 milj. eiro peļņu. Arī Latvijā reģistrēto apdrošināšanas sabiedrību maksāspējas kapitāla prasības izpildes rādītājs saglabājās stabili virs prasību minimuma un 2022. gada beigās sasniedza 172 % (zemākā pieļaujamā rādītāja robeža ir 100 %).

Jomas izaicinājumi – riski un ietekme

Apdrošināšanas nozare Latvijā pēc Covid-19 pandēmijas radīto grūtību pārvarēšanas 2022. gadā saskārās ar jauniem izaicinājumiem. Galvenais tos ietekmējošais faktors bija ģeopolitiskā situācija reģionā – Krievijas sāktais karš Ukrainā un tā izraisītās negatīvās sekas makroekonomiskā kontekstā. Strauji augošā inflācija radīja spiedienu uz apdrošināšanas atlīdzībām un attiecīgi arī prēmijām (produktu cenu), savukārt inflācijas stimulētais straujais procentu likmju pieaugums rosināja apdrošinātājus pārvērtēt ieguldījumu portfeļu struktūru.

Šajos ģeopolitiskajos un makroekonomiskajos apstākļos, t. sk., karadarbības ietekmē būtiski pieaugot kiberriskam un ar to saistītajiem iespējamiem informācijas tehnoloģiju infrastruktūras traucējumu riskiem, būtiska vērība tika pievērsta apdrošinātāju operacionālās darbības un finanšu noturībai, plānojot un nodrošinot savas darbības nepārtrauktību. Apdrošināšanas sabiedrību sniegtā informācija liecina, ka to darbības nepārtrauktības plānos ir paredzēti dažādi risku scenāriji, kas ir tieši un netieši saistīti ar pašreizējās ģeopolitiskās situācijas eskalāciju un no tās iespējami izrietošajiem operacionālās darbības

nodrošināšanas riskiem, turklāt, riskiem pieaugot, tiek nodrošināta savlaicīga plānu aktualizācija un pārvērtēšana. Kiberrisks nozarē pieaug, bet vienlaikus, apdrošinātājiem paliecinot monitoringa aktivitātes un sistēmu aizsardzības spēju stiprināšanas pasākumus, nav identificēti būtiski darbības nepārtrauktības incidenti.

Augstā inflācija, kredītu procentu likmju kāpums un ekonomikas attīstības tempa samazināšanās 2022. gadā kopumā negatīvi ietekmēja arī patērētāju pirkjspēju, radot riskus apdrošināšanas nozares izaugsmei.

Uzraudzības pasākumi

Pašreizējo ģeopolitisko un makroekonomisko satricinājumu konteksts un Covid-19 pandēmijas radītā ietekme uz finanšu pakalpojumiem ir likusi pievērst uzmanību finanšu pakalpojumu saņēmēju aizsardzības aspektiem visās finanšu nozarēs. Līdz ar to ir būtiski nodrošināt efektīvu produktu izstrādes, pārvaldības un pārraudzības procesu un stiprināt klientu uzticēšanos, piedāvājot skaidru un saprotamu informāciju par finanšu produktiem un pašiem pakalpojumu sniedzējiem.

Apdrošināšanas aizsardzības pietiekamība Latvijā. Latvija ierindojas starp ES valstīm ar zemāku apdrošināšanas prēmiju attiecību gan pret iekšzemes kopproduktu, gan pret iedzīvotāju skaitu. Tas rada bažas par iedzīvotāju aizsardzības pietiekamību un uzliek lielu potenciālo slogu valstij un pašvaldībām iespējamu ekstremālu klimata apstākļu radītu zaudējumu, kuru iestāšanās varbūtība gadu no gada pieaug, segšanā. Vienlaikus tas norāda uz ievērojamu Latvijas apdrošināšanas tirgus attīstības potenciālu, kas jau šobrīd tiek daļēji realizēts, pateicoties apdrošināšanas apmēru ikgadējam pieaugumam, un ko vēl vairāk varētu veicināt Latvijas iedzīvotāju labklājības un finanšu pratības uzlabošanās.

2022. gadā FKTK veica analīzi par apdrošināšanas aizsardzības pietiekamību Latvijā privātpersonu mājokļu un dzīvības apdrošināšanā. Analīzes rezultāti liecināja, ka tikai trešdaļa mājokļu īpašnieku ir pasargāti no negaidītiem finanšu zaudējumiem, pateicoties mājokļa apdrošināšanai. Turklāt apdrošinājuma summa lielai daļai noslēgto apdrošināšanas līgumu ir nepietiekama, lai īpašumu tā bojāejas gadījumā pilnībā atjaunotu, ņemot vērā mājokļu būvniecības un remonta izmaksu kāpumu, kas inflācijas ietekmē pēdējā gada laikā ir bijis ievērojams.

Lai gan klimata risku apdrošināšana pret zaudējumiem, ko rada vētras, plūdi vai lietusgāzes, ir iekļauta mājokļa apdrošināšanas līgumos pietiekamā apmērā, bažas raisa liels to plūdu izraisīto apdrošināšanas gadījumu īpatsvars, kuros apdrošinātāji atsaka apdro-

šināšanas atlīdzības izmaksu. Tas liek pievērst uzmanību klientu informēšanai par līgumā ietvertajiem izņēmumiem.

Arī dzīvības apdrošināšanā ir novērojama nepietiekama apdrošināšanas aizsardzība, jo tikai aptuveni katram desmitajam Latvijas iedzīvotājam ir dzīvības apdrošināšana. Savukārt no personām, kas ir noslēgušas hipotekārā aizņēmuma līgumu ar kredītiestādi, savu dzīvību par labu kredītiestādei ir apdrošinājis tikai katrs piektais kredītņēmējs. Tas nozīmē, ka savas nāves gadījumā neapdrošinātas personas var atstāt mantiniekiem saistības nenomaksātās hipotekārā kredīta saistību daļas apmērā, kas 2021. gadā vidēji veidoja ap 40 tūkst. eiro uz vienu kredītņēmēju.

FKTK analīzes rezultātā izdarītie secinājumi tika izvērtēti dialogā ar apdrošināšanas tirgus dalībniekiem, un tika sniegtas norādes mazināt inflācijas riska ietekmi uz patērētāju aizsardzību, nodrošinot apdrošinājuma summu atbilstību faktiskajām būvniecības un remonta izmaksām inflācijas apstākļos. Apdrošinājuma summu atbilstības monitorings turpinās.

Produktu pārvaldības ietvaros, ņemot vērā dažādus ietekmējošos ārējās vides faktoros un risku izmaiņas, kā arī klientu paradumu un vajadzību attīstības tendences, finanšu pakalpojumu sniedzējiem jānodrošina uz klientu orientēta produktu izstrādes un apstiprināšanas procesa izveide, kur produktu izstrādes un pārskatīšanas ietvaros tiek regulāri un sistemātiski novērtēta produktu atbilstība mērķtirgum un piemērotība konkrētā finanšu pakalpojuma saņēmēja vajadzībām un prasībām.

Lai nodrošinātu apdrošināto personu interešu aizsardzību un Latvijā izplatītie apdrošināšanas produkti pēc iespējas labāk atbilstu apdrošināto personu vajadzībām, īpašībām un mērķiem, FKTK 2022. gadā veica visaptverošu 16 Latvijā strādājošo apdrošinātāju un 10 apdrošināšanas brokeru pārbaudi. Pamatojoties uz pārbaudē secināto, apdrošinātājiem kā produktu izstrādātājiem un apdrošināšanas brokeriem kā izplatītājiem tika sniegti ieteikumi par apdrošināšanas produktu pārraudzības, pārvaldības un izplatīšanas procesiem. Ieteikumi tika sniegti, pamatojoties uz Komisijas 2017. gada 21. septembra Deleģētās regulas (ES) 2017/2358, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2016/97 papildina attiecībā uz produktu pārraudzības un pārvaldības prasībām apdrošināšanas sabiedrībām un apdrošināšanas izplatītājiem, prasību ievērošanas pārbaudes rezultātiem.

Klientiem sniegtās informācijas par apdrošināšanas pakalpojumu pilnīgums, caurskatāmība un saprotamība ir galvenais klientu izpratni veicinošais faktors. Būtiskākās informācijas par apdrošināšanas pakalpojumu un tā izplatītāju sniegšana ļauj klientam vieglāk izprast pakalpojumu, ko viņš plāno iegādāties, izvērtēt ar to saistītos riskus, segumu, līguma izņēmumus un pakalpojuma kopumā sniegto vērtību.

FKTK 2022. gadā organizētā un ar noslēpumainā klienta metodi veiktā horizontālā pārbaude “Klientam sniegtā informācija dzīvības apdrošināšanas ieguldījumu produktu izplatīšanā” ietvēra vērtējumu par klientam sniegtās informācijas apjomu un kvalitāti dzīvības apdrošināšanas ieguldījumu produkta konsultācijas fāzē. Pārbaudē tika iekļauti apdrošinātāji un apdrošināšanas brokeri, un noslēpumainie klienti tikās ar apdrošināšanas ieguldījumu produktu izplatītājiem gan neklātienē, gan klātienē konsultācijās pirms dzīvības apdrošināšanas līguma noslēgšanas. Pārbaudes laikā izdarītie secinājumi par atsevišķu aspektu uzlabojumu nepieciešamību attiecībā uz klientiem sniegto informāciju tika izklāstīti katram iesaistītajam tirgus dalībniekam, kā arī pārrunāti gadskārtējā dialoga ietvaros.

Arvien vairāk nostiprinoties klientu paradumiem iegādāties apdrošināšanas polises attālināti, ir svarīgi nodrošināt izplatītāju sniegtās informācijas savlaicīgumu un lietojamību tīmekļvietnēs, mobilajās lietotnēs un citos digitālos veidos. Lai pārliecinātos, kā apdrošināšanas izplatītāji pilda Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas izplatīšanas likuma 34., 36. un 39. panta prasības par informācijas atklāšanu, FKTK 2022. gadā veica tematisko apdrošināšanas brokeru pārbaudi. Kopumā secināms, ka minētajā likumā noteiktās prasības tiek izpildītas nepilnīgi un nereti formāli – sniegtā informācija ir klientam grūti uztverama, kā arī informācija tīmekļvietnēs netiek regulāri atjaunināta. Pārbaudes rezultātā konstatētie trūkumi tiek novērsti, un ir sagaidāms, ka sniegtie ieteikumi ļaus uzlabot klientu izpratnes līmeni par saņemtajiem apdrošināšanas pakalpojumiem.

FKTK 2022. gadā konsekventi veica **ikdienas uzraudzības pasākumus**, pārbaudot apdrošinātāju un apdrošināšanas brokeru iesniegto pārskatu un citu dokumentu atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

2022. gadā tika veiktas divas klātienē pārbaudes: vienas apdrošināšanas sabiedrības vispārējā pārbaude, kurā tika vērtēti organizatoriskie procesi, iekšējā informācijas apmaiņa, pārvaldības sistēma, tehnisko rezervju veidošana, kapitāla prasību izpilde, ieguldījumu darbība, pašu kapitāla atbilstība, stresa testu veikšana un spēja turpināt darbību, kā arī ikgadējā biedrības “Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” administrētā sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas garantijas fonda izveidošanas, uzkrāšanas un administrēšanas kārtības ievērošanas pārbaude.

Uzturot dialogu ar apdrošināšanas sektoru, FKTK turpināja gadskārtējo tikšanos tradīciju, organizējot stratēģiskās tikšanās ar apdrošināšanas sabiedrību vadību, lai pārrunātu uzraudzības stratēģiskās prioritātes, plānotos uzraudzības pasākumus un ilgtspējas jautājumus, kā arī iepazīstinātu apdrošināšanas sabiedrības ar FKTK veiktā katram tirgus dalībniekam piemērošā riska novērtējuma rezultātiem.

2.2.3. Ieguldījumu fondu un alternatīvo ieguldījumu fondu, to pārvaldnieku, valsts fondēto pensiju shēmas un privāto pensiju fondu uzraudzība

Pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumi jeb UCITS fondi

2022. gada beigās Latvijā darbojās 21 PVKIU jeb UCITS fonds ar aktīviem 193.4 milj. eiro vērtībā, kurus pārvaldīja četras licencētas ieguldījumu pārvaldes sabiedrības.

Kopējais PVKIU aktīvu apmērs 2022. gada laikā samazinājās par 29 % jeb 79 milj. eiro, ko būtiski ietekmēja vērtspapīru uzskaites vērtības sarukums par 37.4 % jeb 87.4 milj. eiro ģeopolitisko satricinājumu rezultātā pieaugošo makroekonomisko risku dēļ.

Pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā 2022. gada 24. februārī un sankciju ieviešanas pret Krieviju un Baltkrieviju lielākās ekspozīcijas Krievijas, Baltkrievijas un Ukrainas emitentu finanšu instrumentos tika konstatētas divu ieguldījumu pārvaldes sabiedrību pārvaldītajos PVKIU. Saistībā ar piemērotajām sankcijām, finanšu instrumentu darījumu apturēšanu un nenoteiktību finanšu tirgos abi tirgus dalībnieki ieguldījumus Krievijas, Baltkrievijas un Ukrainas emitentu finanšu instrumentos pārvērtēja ar ļoti būtisku vērtības samazinājumu, piemērojot konservatīvu pieeju un ievērojot piesardzības principu. Ņemot vērā 2022. gada 1. ceturkšņa beigās pastāvošo nenoteiktību attiecībā uz minēto finanšu instrumentu patieso vērtību un likviditātes grūtībām, viena no sabiedrībām 2022. gada februāra beigās apturēja viena PVKIU apliecību atpakaļpirkšanu no ieguldītājiem. Minētā PVKIU apliecību atpakaļpirkšana tika atjaunota 2022. gada novembrī.

Visas ieguldījumu pārvaldes sabiedrības ir novērtējušas scenārijus attiecībā uz darbības nepārtrauktības nodrošināšanu ģeopolitiskās situācijas kontekstā. Darbības nepārtrauktības plāni nosaka iespējamo rīcību krīzes situācijās, kā arī pasākumus, kuru realizēšana samazina darbības atjaunošanas laiku, tādējādi samazinot potenciālo krīzes situāciju iestāšanās varbūtību un zaudējumus. Vairākas ieguldījumu pārvaldes sabiedrības ir pārskatījušas savus darbības nepārtrauktības plānus. Pastāvīgi tiek sekots līdzi situācijas attīstībai un ģeopolitiskā riska neregulējumam, veicot regulārus likviditātes stresa testus, lai lemtu par jauniem ierobežojumiem vai citu pārvaldīto ieguldījumu fondu un plānu darbības neregulējumu.

Alternatīvo ieguldījumu fondi un to pārvaldnieki

2022. gadā tika reģistrēti trīs jauni alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki, un gada beigās kopējais reģistrēto un licencēto alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku pārvaldīto fondu skaits sasniedza 31. Alternatīvo ieguldījumu fondu darbības virziena izvēlē

dominē ieguldījumi nekustamajā īpašumā un privātā kapitāla stratēģijas. Atsevišķi alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki piedāvā iespējas veikt ieguldījumus portfeļuzņēmumos ar mērķi veicināt alternatīvās enerģijas ražošanu, tādējādi pievēršoties ilgtspējas aspektu iedzīvināšanai un attīstīšanai fondu pārvaldībā.

2022. gadā bija vērojams alternatīvo ieguldījumu fondu aktīvu vērtības pieaugums, ko veicināja no jauna piesaistītie ieguldījumi. 2022. gadā ārējo risku fokuss mainījās no Covid-19 pandēmijas radītās ietekmes uz ģeopolitiskajiem riskiem saistībā ar Krievijas karu Ukrainā. Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku darbību skāra izejvielu piegādes ķēžu maiņa portfeļuzņēmumos, kā arī inflācijas un kredītu procentu likmju kāpums, radot nenoteiktību nākotnes prognozēs par alternatīvo ieguldījumu fondu darbības rādītājiem to turpmākajos attīstības posmos.

Ieguldījumu fondu pārvaldnieku uzraudzības pasākumi

Svārstīgajos finanšu tirgus apstākļos īpaša nozīme ir atbilstošam pārvaldīto fondu aktīvu vērtēšanas procesam. FKTK 2022. gadā veica neklātienas tematisko pārbaudi "Aktīvu vērtēšanas procesu atbilstība" sešās ieguldījumu pārvaldes sabiedrībās un piecās alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldes sabiedrībās, lai pārliecinātos, vai sabiedrības praksē ievēro tiesību aktos noteiktos aktīvu novērtēšanai piemērojamus noteikumus un standartus, kā arī izvērtētu riskus, kas izriet no aktīvu novērtēšanas procedūrām, nekorektas novērtēšanas, nepilnīgiem vērtēšanas modeļiem un vērtēšanas metodēm mazāk likvīdiem aktīviem.

Pārbaudes laikā tika konstatēti trūkumi šādās jomās:

- sabiedrību iekšējo normatīvo dokumentu, kas reglamentē aktīvu vērtēšanas procesu, pārskatīšana;
- pienākumu dalīšanas principa ievērošana sabiedrību iekšējo normatīvo dokumentu izstrādē un aktīvu vērtēšanā;
- par aktīvu vērtēšanu, validāciju un kontroli atbildīgo darbinieku lomu, pienākumu un atbildības robežu reglamentēšana;
- vērtēšanas procedūras, t. sk. finanšu instrumentu cenu informācijas avotu un to korektu izvēles kārtība un aktīvu novērtēšanas kārtība zemas tirgus likviditātes apstākļos;
- aktīvu novērtēšanas procesa atbilstības pārbaudes;
- agrīnā brīdinājuma mehānismi vērtēšanas kļūdu identificēšanai;
- alternatīvo ieguldījumu fondu ieguldītājiem atklājamā informācija.

Balstoties uz pārbaudes laikā konstatēto, ar attiecīgajiem tirgus dalībniekiem tika saskaņoti trūkumu novēršanas plāni, kas noteiktajos termiņos tika izpildīti.

VALSTS FONDĒTU PENSIJU SHĒMAS PĀRVALDĪTĀJI (SKAITS UN DALĪBNIEKI)

7 valsts fondēto pensiju
shēmas pārvaldītāji

1.3 milj.
dalībnieku

29 ieguldījumu
plāni

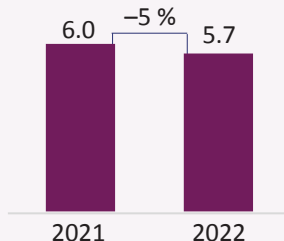

PLĀNU AKTĪVI

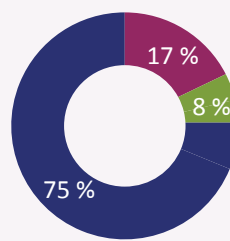
Aktīvi

5.7 mljrd. eiro

4.4 tūkst. eiro
uz 1 dalībnieku

Aktīvi, mljrd. eiro

Aktīvi

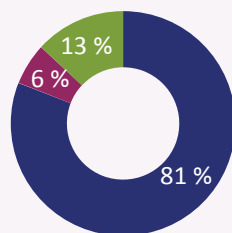
IEMAKSAS PLĀNOS UN PĀRVALDĪŠANAS IZDEVUMI

Iemaksas

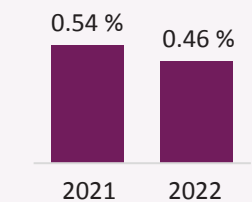
1.2 mljrd. eiro

Salīdzinājumā ar
2021. gadu:

–14 % iemaksas

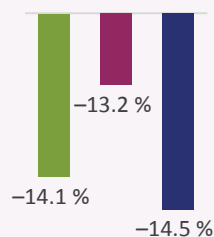
Iemaksas

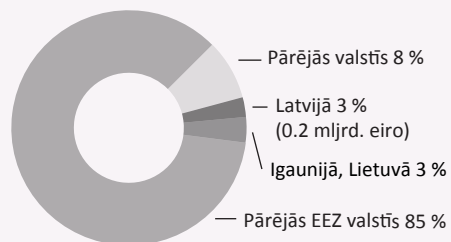
Pārvaldīšanas izdevumi,
% no neto aktīviem

IEGULDĪJUMU ĢEOGRĀFISKAIS* SADALĪJUMS UN IENESĪGUMS**

–14.1 %
ienesīgums

Ienesīgums

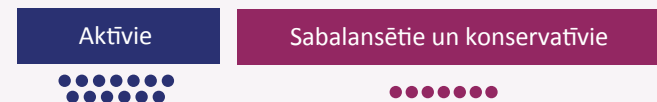
Ieguldījumi

PRIVĀTIE PENSIJU FONDI (SKAITS UN DALĪBNIEKI)

7 privātie pensiju fondi:
6 atklātie, 1 slēgtais

0.4 milj.
dalībnieku

20 pensiju
plāni

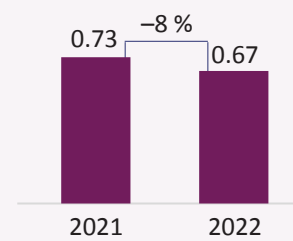

PLĀNU AKTĪVI

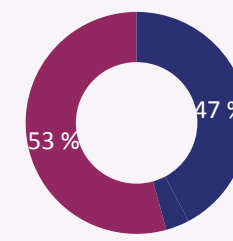
Aktīvi

0.7 mljrd. eiro

1.7 tūkst. eiro
uz 1 dalībnieku

Aktīvi, mljrd. eiro

Aktīvi

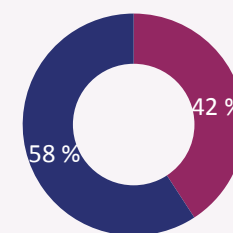
IEMAKSAS PLĀNOS UN PĀRVALDĪŠANAS IZDEVUMI

Iemaksas

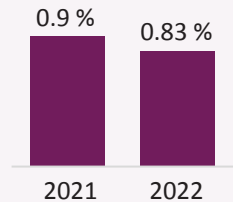
0.10 mljrd. eiro

Salīdzinājumā ar
2021. gadu:

–10 % iemaksas

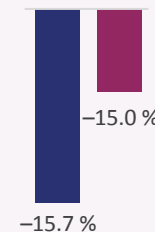
Iemaksas

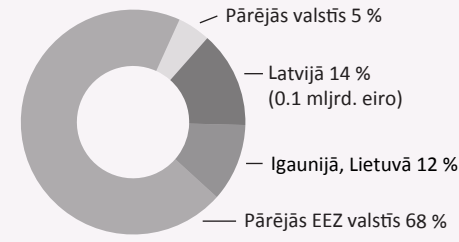
Pārvaldīšanas izdevumi,
% no neto aktīviem

IEGULDĪJUMU ĢEOGRĀFISKAIS* SADALĪJUMS UN IENESĪGUMS**

–15.3 %
ienesīgums

Ienesīgums

Ieguldījumi

* Pēc emitenta izcelsmes valsts.

** Kopš gada sākuma.

Valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītāji

2022. gada beigās Latvijā darbojās septiņi valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītāji. Kopējais ieguldījumu plānu skaits bija 29, un 20 plānos akciju un tām pielīdzināmu vērtspapīru īpatsvars bija vienāds ar vai lielāks par 50 %, sešos plānos akciju un tām pielīdzināmu vērtspapīru īpatsvars bija vienāds ar vai mazāks par 20 %, bet trīs bija sabalansētie ieguldījumu plāni, kuros akciju un tām pielīdzināmu vērtspapīru īpatsvars bija 21–50 %.

Ģeopolitiskās situācijas negatīvā ietekme izraisīja dinamisku finanšu tirgu reakciju, īpaši attiecībā uz ieguldījumiem valstīs, kas ir iesaistītas konfliktā vai atrodas ģeogrāfiski tuvu konflikta reģionam. Tā rezultātā notika aktīvu vērtības un ieguldījumu atdeves kritums – kopējie neto aktīvi 2022. gadā bija 5672.8 milj. eiro un salīdzinājumā ar 2021. gadu (5999.4 milj. eiro) tie samazinājās par 5.0 % jeb 326.6 milj. eiro. Ienesīguma rādītāju svārstību zemākais punkts atsevišķos gadījumos sasniedza –23.1 %.

Ieguldījumus un to rezultātus ietekmēja arī paaugstināts inflācijas risks un kredītu procentu likmju pieaugums, īpaši attiecībā uz īstermiņa ieguldījumiem. Reagējot uz paaugstināta stresa apstākļiem, pārvaldnieki pārskatīja ieguldījumu portfeļu struktūru, šādā veidā dažkārt izšķīroties starp portfeļa vērtības saglabāšanu ilgtermiņā un plānu ieguldītājiem radītiem zaudējumiem īstermiņā.

Gada laikā ar līdzekļu ieguldījumiem saistītie pārvaldības un darbības nepārtrauktības procesi vairākkārt tika pakļauti stresa testēšanai un situācijas ietekmes identificēšanai, lai pieņemtu savlaicīgus lēmumus par nepieciešamajām izmaiņām. Politiskā situācija veicināja arī informācijas un komunikācijas tehnoloģiju riska un kiberriska palielināšanos, kā rezultātā kļuva nepieciešamas līdzekļu pārvaldītāju iniciatīvas informācijas tehnoloģiju drošības aspektu pārbaudei un papildu drošības aspektu nodrošināšanai, lai pielāgotu tehnoloģijas labākai risku pārvaldībai.

Pensiju fondi

Latvijā 2022. gada beigās darbojās seši atklātie pensiju fondi un viens slēgtais pensiju fonds, kas kopā administrēja 20 pensiju plānus. 2022. gadā tika veikta viena pensiju plāna apvienošana ar citu līdzvērtīgu tā paša fonda pensiju plānu.

2022. gads aizritēja ģeopolitiskā riska apstākļos, kas netiešā veidā ietekmēja kopējo aktīvu un veikto iemaksu samazinājumu. Aktīvu kritumu (–8 % salīdzinājumā ar 2021. gadu) ietekmēja finanšu ieguldījumu vērtības sarukums, kas skāra gan ieguldījumus aktīvajos, gan sabalansētajos un konservatīvajos plānos. Savukārt iemaksu samazinājums (–10 % salīdzinājumā ar 2021. gadu) skaidrojams ar inflācijas straujo pieaugumu un dzī-

ves dārdzību kopumā. Turpretī pašu aktīvo dalībnieku skaits pensiju plānos salīdzinājumā ar 2021. gadu pieauga par 8 %. Uzkrājumus veidoja arvien vairāk dalībnieku, bet šim mērķim atvēlēja mazāk līdzekļu.

Atbilstoši katra finanšu tirgus dalībnieka riska profila novērtējumam tika veikti vairāki klātienē un neklātienē uzraudzības pasākumi. Pensiju fondos tika veiktas divas vispārējās klātienē pārbaudes, kurās pastiprināta uzmanība tika veltīta fondu darbības nepārtrauktības stiprināšanai un kiberriskam. Tika veikta arī horizontālā pārbaude “Potenciālajiem pensiju plānu dalībniekiem sniegtās informācijas kvalitāte posmā pirms līguma noslēgšanas”, kuras mērķis bija noskaidrot, cik savlaicīga, skaidra un saprotama ir sniegtā informācija un vai tā ļauj pieņemt lēmumu par līguma noslēgšanu. Pārbaudē tika iekļauti visi atklātie pensiju fondi, un noslēpumainie klienti tikās ar pensiju plānu izplatītājiem gan neklātienē, gan klātienē konsultācijās pirms līguma noslēgšanas. Informācija par pārbaudes laikā izdarītajiem secinājumiem saistībā ar nepieciešamību uzlabot atsevišķus aspektus attiecībā uz klientiem sniegto informāciju tika nodota katram iesaistītajam tirgus dalībniekam, kā arī šie jautājumi tika pārrunāti gadskārtējā dialoga laikā.

Ilgtermiņa riski

Pamatojoties uz Eiropas līmeņa un Latvijas nacionālo normatīvo aktu prasībām ilgtermiņas jomā un nepieciešamību iekļaut ilgtermiņas aspektus un apsvērumus finanšu tirgus dalībnieku risku pārvaldības sistēmās, šo prasību ievērošanas un izpratnes veidošanas nolūkā sāktie pasākumi, kas veikti visās ieguldījumu pārvaldes sabiedrībās, privātajos pensiju fondos, alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldes sabiedrībās un dzīvības un nedzīvības apdrošināšanas sabiedrībās, uzraudzības jomā tika balstīti uz FKTK izstrādāto Latvijas Finanšu sektora ilgtermiņas ceļa karti un ilgtermiņas risku pārvaldības tēmām, kas iekļautas spēkā esošajā Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 27. novembra Regulā (ES) 2019/2088 par informācijas atklāšanu, kas saistīta ar ilgtermiņu, finanšu pakalpojumu nozarē.

Jau šobrīd var secināt, ka finanšu tirgus dalībnieki pensiju, ieguldījumu un apdrošināšanas sektorā aktīvi mēcās un veido izpratni par aspektiem, kas skar ilgtermiņas nodrošināšanas iniciatīvas, un ir sākuši iekšējo procesu reorganizēšanu, lai intensīvi strādātu pie normatīvo aktu prasību ievērošanas un nodrošinātu kompetences un zināšanu uzkrāšanu ilgtermiņas jomā. Šobrīd ir visaptveroši definēts to ieinteresēto personu loks, kurām visvairāk nepieciešama informācijas un darbības atklātība ilgtermiņas jomā. Ir konstatējama arvien skaidrāk pausta ar ilgtermiņu un tās ietekmi saistītā publiskā informācija un progress ilgtermiņas risku ietekmes un darbības aspektu savstarpējā saskaņošanā. Kopumā secināms, ka, izstrādājot vērtēšanas sistēmas, meklējot un pētot pieejamo informāciju un pagaidām vēl ierobežoto labāko praksi, finanšu tirgus dalībnieki jau šobrīd cenšas iekļaut šos vērtējumus savā darbībā un lēmumos.

2.2.4. Maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu uzraudzība

ENI UN MI SKAITS

6 ENI –1 gada laikā

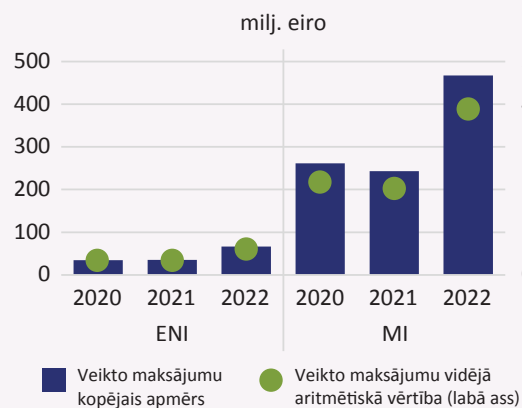
5 MI –1 gada laikā

MAKSĀJUMI ENI UN MI

Salīdzinājumā ar
2021. gadu:

+86 % (ENI)

+92 % (MI)

ENI UN MI LICENCES

3 – licencēto ENI skaits 3 – reģistrēto ENI skaits

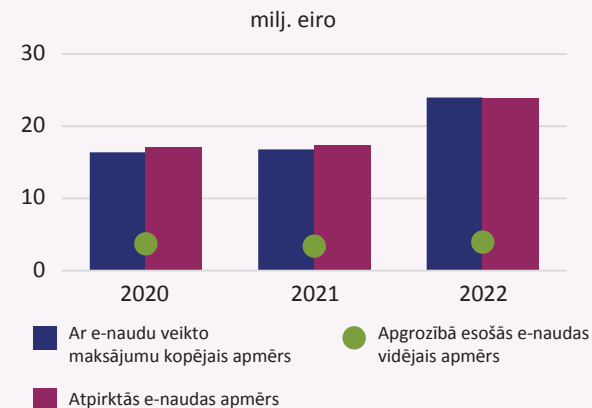
5 – licencēto MI skaits 0 – reģistrēto MI skaits

E-NAUDAS APRITE (ENI)

Salīdzinājumā ar
2021. gadu:

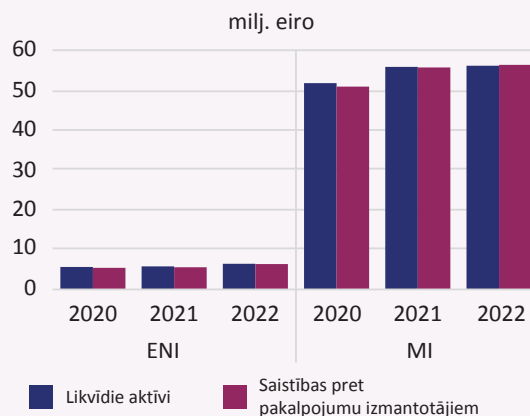
+43 %

+38 %

ENI UN MI LIKVIDIE AKTĪVI UN KĀRTĒJĀS SAISTĪBAS

Likvidie aktīvi >
kārtējās saistības

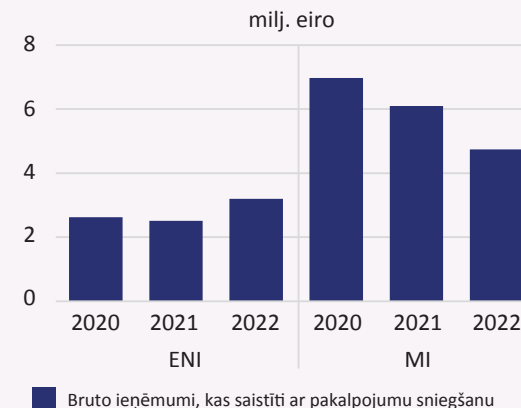

ENI UN MI IEŅĒMUMI NO PAKALPOJUMU SNIEGŠANAS

Salīdzinājumā ar
2021. gadu:

+27 % (ENI)

–22 % (MI)

2022. gada 4. maijā stājās spēkā Kolektīvās finansēšanas pakalpojumu likums. Kolektīvā finansēšana ir jauns regulētā finanšu pakalpojumu tirgus segments, un kolektīvās finansēšanas pakalpojumu vienotais regulējums ir ietverts Eiropas Parlamenta un Padomes 2020. gada 7. oktobra Regulā (ES) 2020/1503 par Eiropas kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem uzņēmējdarbībai un ar ko groza Regulu (ES) 2017/1129 un Direktīvu (ES) 2019/1937. Latvijā 2022. gadā tika izsniegta viena jauna licence kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējam.

Maksājumu jomā bija vērojams maksājumu pakalpojumu skaita pieaugums maksājumu iestādēs (+56.8 % salīdzinājumā ar 2021. gadu) un elektroniskās naudas iestādēs (+67.1 % salīdzinājumā ar 2021. gadu), kā arī pieauga vidējā maksājuma summa (maksājumu iestādēm +30 %, bet elektroniskās naudas iestādēm +40 % salīdzinājumā ar 2021. gadu). Saistības pret klientiem (t. sk. atlikumi klientu kontos) maksājumu iestādēm bija bez būtiskām izmaiņām (–0.6 % salīdzinājumā ar 2021. gadu), bet elektroniskās naudas iestādēm pieauga (+9.1 % salīdzinājumā ar 2021. gadu).

Maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas pakalpojumu sniedzēju ieņēmumos neliels pieaugums bija vērojams elektroniskās naudas iestādēm (+9.8 % salīdzinājumā ar 2021. gadu), bet maksājumu iestāžu ieņēmumi no pakalpojumu sniegšanas samazinājās (–23.6 % salīdzinājumā ar 2021. gadu), kas skaidrojams arī ar maksājumu pakalpojumu uzskaites metodes precizēšanu. Pārskata gadā tika anulētas divas licences – viena maksājumu iestādes un viena elektroniskās naudas iestādes licence.

Uzraudzības uzmanības centrā bija drošu maksājumu un elektroniskās naudas pakalpojumu saņemšana, tāpēc pārskata gada laikā tika veiktas trīs tirgus dalībnieku klātienes pārbaudes, kā arī notika pastāvīgas visu tirgus dalībnieku neklātienes uzraudzības aktivitātes. Visa gada garumā ar tirgus dalībniekiem notika stratēģiskie dialogi, lai novērtētu to

biznesa modeļu pielāgošanos un dzīvotspēju, ņemot vērā globālos notikumus – Covid-19 pandēmijas ietekmi, Krievijas iebrukumu Ukrainā, izaicinājumus kibernetikas jautājumos. Kibernetikas jomā uzraugāmās iestādes pārskata gadā gan saskārās ar uzbrukumiem, gan arī ieguldīja resursus drošības stiprināšanā.

Būtiska uzmanība 2022. gadā tika veltīta klientu līdzekļu aizsardzībai, kas tika detalizēti pārbaudīta gan tirgus dalībnieku klātienes pārbaudēs, gan arī veicot neklātienes uzraudzību visa gada garumā. Veikto uzraudzības pasākumu ietvaros tika identificētas vairākas uzskaites procesu nepilnības, taču faktiski klientu līdzekļu segumu iestādes nodrošināja atbilstoši prasībām.

Covid-19 pandēmijas ietekme joprojām bija novērojama uzņēmumos, kuri pakalpojumus sniedz klātienē, jo šiem uzņēmumiem nācās pielāgot klientu apkalpošanu epidemioloģiskās drošības prasībām: mainījās sabiedrības paradumi, piemēram, dažādu pakalpojumu attālināta saņemšana vai darbs no mājām ietekmēja cilvēku pārvietošanās paradumus un līdz ar to arī samazināja vajadzību izmantot dažādus apmaksas pakalpojumus.

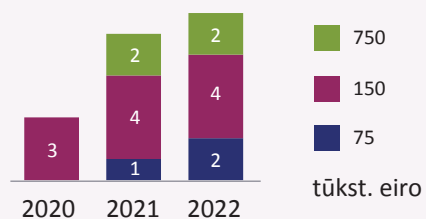
Krievijas iebrukums Ukrainā radīja vispārēju cenu un izmaksu kāpumu, kas izskaidro gan maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu ieņēmumu no pakalpojumu sniegšanas kritumu, gan arī maksājumu vidējā apmēra pieaugumu, jo daļa pakalpojumu sniedzēju piedāvā dažādu rēķinu apmaksas iespēju, piemēram, komunālo pakalpojumu apmaksu. Šā finanšu sektora iestādēs tika atvērti konti un sniegti finanšu pakalpojumi arī Ukrainas iedzīvotājiem.

Uzraugāmās iestādes turpina attīstīt savus pakalpojumus un izstrādā gan jaunus klientu apkalpošanas kanālus, gan uzlabo lietotāju pieredzi, taču ir arī iestādes, kuras darbību vēl nav sākušas.

2.2.5. Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju uzraudzība

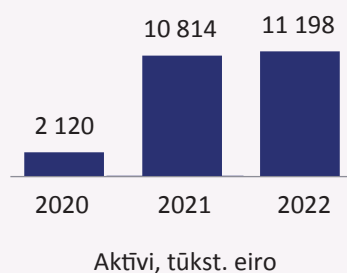
IEGULDĪJUMU BROKERU SABIEDRĪBU SKAITS

Pēc sākotnējā
kapitāla prasības
8 sabiedrības

AKTĪVI

Kopējais bilances
aktīvu apmērs
11 198 tūkst. eiro

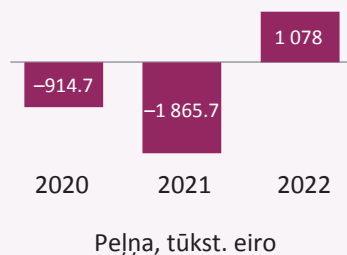

PELNĪTSPĒJA

Sektora peļņa
1 078 tūkst. eiro

63 %
sabiedrību strādāja ar peļņu

14.5 %
kapitāla atdeves rādītājs (ROE)

PAŠU KAPITĀLS UN LIKVIDITĀTE

147.4 %
pašu kapitāla rādītājs
(2021. gadā – 162.5 %)

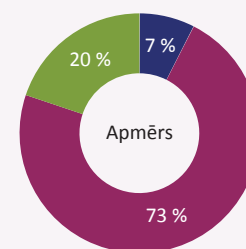
Minimālā prasība 100 %

352.1 %
likviditātes rādītājs
(2021. gadā – 307.7 %)

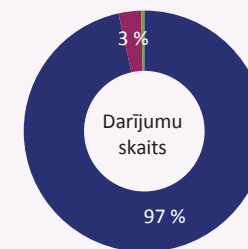
Minimālā prasība 100 %

PRODUKTU PĀRDOŠANAS APMĒRS UN DARĪJUMU SKAITS*

Kopējais
pārdošanas
apmērs
5 719
milj. eiro

Kopējais
darījumu
skaits
16.8
tūkst.

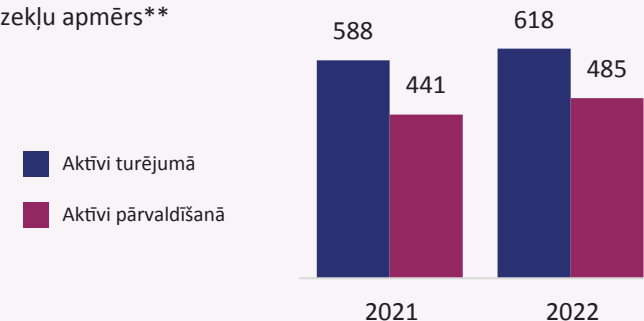

98.7 %
privātie klienti
(neprofesionālie)

Parāda vērtspapīri Finanšu līgumi par starpību Citi ieguldījumu produkti

SABIEDRĪBU TURĒJUMĀ UN PĀRVALDĪBĀ ESOŠIE KLIENU LĪDZEKĻI

Vidējais klientu līdzekļu apmērs**

* Darījumu skaits un pārdošanas apmērs 2022. gadā kopā. Produktu pārdošanas apmērs ir klientu iegādāto finanšu instrumentu apmērs pēc nominālvērtības.

** Atbilstoši Regulā (ES) 2019/2033 noteiktajam aprēķinam.

Klientu līdzekļi, milj. eiro

Ieguldījumu pakalpojumus 2022. gada beigās Latvijā bija tiesības sniegt:

8

Latvijā licencētām
ieguldījumu brokeru
sabiedrībām

8

Latvijā reģistrētām
kreditīestādēm

8

Latvijā reģistrētām
ieguldījumu pārvaldes
sabiedrībām

2

ES dalībvalstu
kreditīestāžu
filiālēm

>600

ieguldījumu pakalpojumu
sniedzējiem no EEZ valstīm
atbilstoši pakalpojumu
sniegšanas brīvības principam

2022. gadā kopējais Latvijā strādājošo ieguldījumu brokeru sabiedrību skaits palielinājās. Tika izsniegtas divas jaunas ieguldījumu brokeru sabiedrības licences, tomēr bija arī tādi tirgus dalībnieki, kuri pārtrauca ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu, proti, vienai ieguldījumu brokeru sabiedrībai, pamatojoties uz pašas sabiedrības iesniegumu, 2022. gada decembrī tika anulēta licence ieguldījumu pakalpojumu un ieguldījumu blakuspakalpojumu sniegšanai.

2022. gadā FKTK turpināja aktīvi strādāt ar investīciju platformām, kuras 2021. gadā bija saņēmušas ieguldījumu brokeru sabiedrības licenci un kurām bija noteikts pārejas periods, lai šīs platformas tā laikā piedāvājumu veikt ieguldījumus kredītu izsniedzēju izsniegtajos aizdevumos cesijas līgumu veidā aizstātu ar finanšu instrumentu piedāvāšanu, un kontrolēja pārejas periodā plānoto pasākumu izpildi.

Ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas uzraudzības fokusā 2022. gadā bija šādi jautājumi:

- piecas uzraugu tikšanās ar tirgus dalībnieku vadību un atbildīgajiem darbiniekiem;
- četras individuālu tirgus dalībnieku padziļinātās pārbaudes (trijās ieguldījumu brokeru sabiedrībās un vienā kreditīestādē);
- divas horizontālās tirgus dalībnieku pārbaudes. Viena pārbaude bija par tirgus dalībnieku gatavību nodrošināt to darbības atbilstību Finanšu instrumentu tirgus likuma prasībām par akcionāru identitātes noskaidrošanu un akcionāru tiesību nodrošināšanu, un otra pārbaude bija par tirgus dalībnieku ziņošanas par aizdomīgiem rīkojumiem un darījumiem ar finanšu instrumentiem atbilstību Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa Regulas (ES) Nr. 596/2014 par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu (tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regula) un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Pa-

domes Direktīvu 2003/6/EK un Komisijas Direktīvas 2003/124/EK, 2003/125/EK un 2004/72/EK prasībām;

- dalība EVTI vienotajā uzraudzības pasākumā par izmaksu un izdevumu atklāšanu klientiem;
- dalība EVTI vienotajā ar noslēpumainā klienta metodi veiktajā pārbaudē par informācijas (t. sk. izmaksu un izdevumu) atklāšanu klientiem;
- informācijas apmaiņa par ilgtspējas aktualitātēm ar ieguldījumu pakalpojumu sniedzējiem;
- tirgus dalībnieku iesniegto pārskatu izvērtēšana un datu kvalitātes kontrole;
- sūdzību par ieguldījumu pakalpojumu sniedzējiem izskatīšana;
- tirgus dalībnieku amatpersonu un akcionāru atbilstības izvērtēšana.

Sankcijas un korektīvie pasākumi

2022. gadā FKTK noslēdza administratīvo līgumu ar vienu ieguldījumu brokeru sabiedrību par konstatētajiem pārkāpumiem NILLTPFN jomā un ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomā, un attiecībā uz ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomas pārkāpumiem sabiedrībai tika piemērota sankcija – brīdinājums.

Citas sankcijas un korektīvie pasākumi ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomā 2022. gadā netika piemēroti, taču FKTK kontrolēja tirgus dalībnieku pārbaudēs konstatēto trūkumu novēršanu.

2.2.6. Finanšu instrumentu tirgus uzraudzība

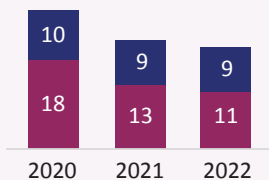
Regulētais tirgus

EMITENTU SKAITS

20 emitenti

9 parāda vērtspapīru
emitenti

11 akciju emitenti

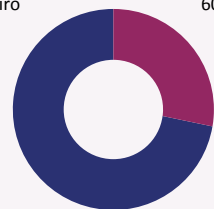
KAPITALIZĀCIJA

Tirgus kapitalizācija
2.2 mljrd. eiroSalīdzinājumā ar
2021. gadu:

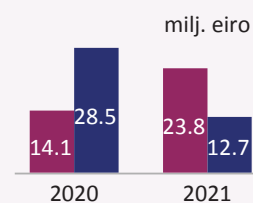
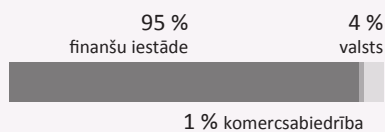
-29.0 %

-24.9 % akcijas

-30.4 % parāda vērtspapīri

Parāda vērtspapīri
1.6 mljrd. eiroAkcijas
608 mlj. eiro

APGROZĪJUMS

Parāda vērtspapīru apgrozījums:
emitentu sektors

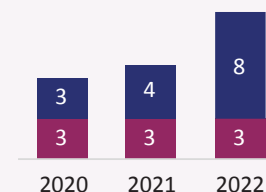
Alternatīvais tirgus

EMITENTU SKAITS

11 emitenti

8 parāda vērtspapīru
emitenti

3 akciju emitenti

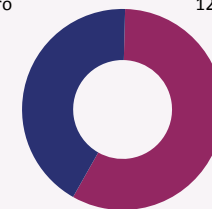
KAPITALIZĀCIJA

Tirgus kapitalizācija
222.5 mlj. eiroSalīdzinājumā ar
2021. gadu:

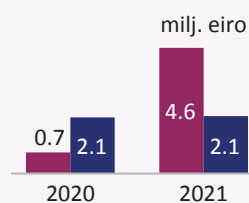
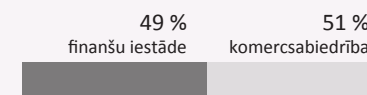
+23.0 %

-27.0 % akcijas

+1 787.1 % parāda vērtspapīri

Parāda vērtspapīri
94 mlj. eiroAkcijas
128.5 mlj. eiro

APGROZĪJUMS

Parāda vērtspapīru apgrozījums:
emitentu sektors

DARĪJUMU SKAITS

40 603 (76 %)
regulētais tirgus14 708 (27 %)
alternatīvais tirgus

Akcijas

386 (82 %)
regulētais tirgus87 (18 %)
alternatīvais tirgus

Parāda vērtspapīri

Finanšu instrumentu tirdzniecības vietu un centrālā vērtspapīru depozitārija uzraudzība

Regulētā tirgus organizētāja akciju sabiedrības “Nasdaq Riga” un daudzpusējās tirdzniecības sistēmas jeb alternatīvā tirgus *First North Latvia* uzraudzības fokusā 2022. gadā bija:

- pirmstirdzniecības un pēctirdzniecības informācijas atklāšana;
- atbilstoša finanšu instrumentu tirdzniecības nodrošināšana;
- finanšu instrumentu tirdzniecības uzraudzība;
- informācijas tehnoloģiju sistēmu darbības atbilstība, incidentu novēršana;
- akciju sabiedrības “Nasdaq Riga” noteikumu izskatīšana un saskaņošana;
- sadarbība emitentu uzraudzībā.

Centrālā vērtspapīru depozitārija Nasdaq CSD SE uzraudzības fokusā 2022. gadā bija:

- ikgadējā darbības atbilstības novērtēšana saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 23. jūlija Regulas (ES) Nr. 909/2014 par vērtspapīru norēķinu uzlabošanu Eiropas Savienībā, centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un grozījumiem Direktīvās 98/26/EK un 2014/65/ES un Regulā (ES) Nr. 236/2012 22. pantu (operacionālais risks, darbības nepārtrauktības risks, juridiskais risks, vērtspapīru norēķinu sistēmas darbības izvērtēšana, incidentu pārvaldība, finanšu stabilitāte, biznesa risks, kapitāla prasības, darbības atjaunošanas plāns, iekšējās kontroles sistēma, pārvaldība, depozitārija pakalpojumu pieejamība, depozitārija saiknes, ārpakalpojumi, informācijas atklāšana). Novērtēšanas rezultātā depozitārijam tika izteiktas astoņas rekomendācijas;
- regulāri neklātienas uzraudzības pasākumi (iesniegto pārskatu, ziņojumu un citas informācijas izvērtēšana, tikšanās ar Nasdaq CSD SE atbildīgajiem darbiniekiem);
- sadarbība Nasdaq CSD SE uzraudzības kolēģijas ietvaros ar Lietuvas, Igaunijas un Islandes uzraudzības iestādēm, centrālajām bankām un Latvijas Banku (2022. gadā notika divas uzraudzības kolēģijas sanāksmes).

Sankcijas un korektīvie pasākumi

Sankcijas un korektīvie pasākumi ne finanšu instrumentu tirdzniecības vietām, ne centrālajam vērtspapīru depozitārijam 2022. gadā netika piemēroti.

Emitentu uzraudzība

Emitentu uzraudzības fokusā 2022. gadā bija:

- informācijas par darījumiem ar saistītajām personām atklāšanas pārbaude;
- horizontālā iekšējās informācijas turētāju sarakstu sagatavošanas atbilstības pārbaude;
- savlaicīga regulētās informācijas atklāšana;
- padziļinātās gada pārskatu un starpperiodu pārskatu pārbaudes;
- paziņojuma par korporatīvo pārvaldību un nefinanšu paziņojuma atklāšana;
- alternatīvo snieguma rādītāju atklāšana;
- prospektu atbilstības izvērtēšana;
- vebināri un skaidrojošas vēstules par normatīvo aktu piemērošanu.

Sankcijas un korektīvie pasākumi

Uzraudzības ietvaros 2022. gadā pret emitentiem tika sākti trīs administratīvie procesi. Viens process bija saistīts ar emitenta darījumu ar saistīto personu identificēšanu, otrs – ar informācijas nesniegšanu FKTK, starpperiodu pārskata un informācijas par akcionāru sapulcē pieņemto lēmumu savlaicīgu neatklāšanu, bet trešais bija saistīts ar gada pārskata savlaicīgu neatklāšanu. Administratīvajā lietā par gada pārskata savlaicīgu neatklāšanu FKTK izteica emitentam brīdinājumu, pārējās administratīvajās lietās 2022. gadā lēmumi vēl netika pieņemti.

Saistībā ar emitentu gada un starpperiodu pārskatu padziļinātajām pārbaudēm pārkāpumi vai būtiski trūkumi netika identificēti.

Četros gadījumos FKTK nosūtīja emitentiem aizrādījuma vēstules – trīs par revidētā gada pārskata īslaicīgu publicēšanas kavējumu un vienu par gada pārskata publicēšanu neatbilstošā formātā.

Finanšu instrumentu tirdzniecības un ieguldītāju darbības uzraudzība

Finanšu instrumentu tirdzniecības un ieguldītāju darbības uzraudzības fokusā 2022. gadā bija:

- finanšu instrumentu tirdzniecības uzraudzība;
- tirgus dalībnieku iesniegto ziņojumu par aizdomīgiem darījumiem un rīkojumiem izskatīšana;
- padziļinātas pārbaudes par aizdomīgiem darījumiem (tirgus manipulācijas, iekšējās informācijas izmantošana);
- sadarbība un informācijas apmaiņa ar citu valstu uzraudzības iestādēm;
- savlaicīga un korekta ieguldītāju paziņojumu iesniegšana.

Sankcijas un korektīvie pasākumi

Veicot finanšu instrumentu tirgus uzraudzību 2022. gadā, administratīvās sankcijas par tirgus manipulācijām tirdzniecības vietās vai iekšējās informācijas izmantošanu netika piemērotas. Atsevišķos gadījumos FKTK veica padziļinātas pārbaudes un nosūtīja ieguldītājiem vēstules, norādot uz normatīvo aktu prasībām par tirgus manipulāciju aizliegumu, lai ieguldītāji pārtrauktu un neveiktu tādas darbības, kas var maldināt citus ieguldītājus par akciju cenu, pieprasījumu un piedāvājumu.

Sešos gadījumos FKTK personām nosūtīja aizrādījuma vēstules saistībā ar pārvaldītāja paziņojuma sniegšanas termiņa neievērošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa Regulu (ES) Nr. 596/2014 par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu (tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regula) un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/6/EK un Komisijas Direktīvas 2003/124/EK, 2003/125/EK un 2004/72/EK.

2.3. NILLTPF un sankciju riska uzraudzība

1200
iesniegumu

NILLTPFN jomā 2022. gads aizritēja sankciju zīmē – FKTK saņēma un izskatīja 1200 iesniegumu par sankciju piemērošanu.

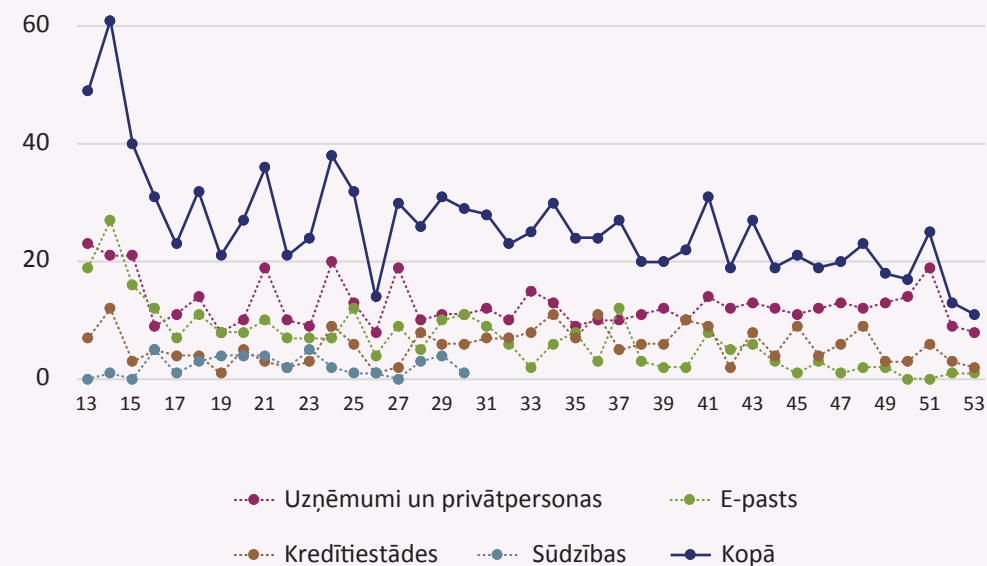

NILLTPF riska pārvaldības jomas pārbažu rezultāti 2022. gadā liecina, ka kopumā finanšu iestādes ir būtiski pilnveidojušas šā riska noteikšanas sistēmas.

NILLTPFN jomā 2022. gads aizritēja sankciju zīmē, kad pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā ES un citas valstis noteica sankcijas pret Krieviju. Šīs sankcijas tika noteiktas nepieredzēti plašā apjomā un strauji, ievērojot dinamisko situācijas eskalāciju Ukrainā. Tām ir būtiska ietekme Latvijā, ņemot vērā, ka mūsu valsts robežojas ar Krieviju un vēsturiski Latvijai bijušas un joprojām ir salīdzinoši ciešas ekonomiskās attiecības ar šo valsti. Tajā pašā laikā jāuzsver būtiskais darbs, kas Latvijā pēdējos gados paveikts finanšu sektorā, mazinot klientu – nerezidentu – riska ekspozīciju. Līdz ar to sankciju radītās sekas finanšu sektorā ir ievērojami mazākas.

FKTK loma sankciju piemērošanā pārskata gadā bija rūpēties par to, lai finanšu sektors ir ieviesis nepieciešamos kontroles mehānismus efektīvai sankciju piemērošanai. Tāpat FKTK izsniedza finanšu iestādēm atļaujas sankcijām pakļauto personu finanšu darījumu veikšanai tiktāl, cik tas ir pamatots ar normatīvajos aktos noteiktajiem izņēmumiem (piemēram, personas pamatvajadzību nodrošināšana, nodokļu maksājumi) un attiecas uz Latvijas finanšu iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem.

Tieši finanšu sektorā, ņemot vērā pēdējo gadu darbu uz risku izvērtējumu balstītas pieejas ieviešanā, bija koncentrējusies vērā ņemama pieredze, kas bija priekšrocība sankciju piemērošanas jomā. Sankciju apjomu un būtisko ietekmi apliecina statistikas dati par FKTK saņemtajiem iesniegumiem. No 2022. gada 1. marta līdz 2022. gada beigām tika saņemti 1200 iesniegumu par sankciju jomu, un lielākā daļa jautājumu bija no privātā sektora. Lai arī iesniegumu un jautājumu skaits, tuvojoties 2022. gada beigām, mazinājās, to apmērs joprojām bija salīdzinoši liels – vidēji 30–40 iesniegumu mēnesī.

6. attēls. FKTK par sankciju jomu saņemtie iesniegumi nedēļu dinamikā (2022. gada marts–decembris)

Kopējais iesaldētais sankcijām pakļauto personu vai to kontrolē esošo uzņēmumu līdzekļu apmērs 2022. gada beigās bija 83 milj. eiro. Līdzekļi tika iesaldēti sešām fiziskām personām un 35 juridiskām personām, kas pieder sankcijām pakļautām personām vai atrodas to kontrolē.

Lielākos izaicinājumus sankciju jomā radīja sankciju apiešanas riski, kas saistīti gan ar saņēmīgu īpašnieku struktūru izmantošanu, lai slēptu sankcijām pakļauto personu kontroli, gan Krievijas robežvalstu izmantošanu sankcijām pakļauto preču eksportam vai importam.

Pārbaudes un to rezultāti

NILLTPF riska pārvaldības jomas pārbaūžu rezultāti 2022. gadā liecina, ka kopumā finanšu iestādes ir būtiski pilnveidojušas šā riska noteikšanas sistēmas, lai pēc iespējas precīzāk noteiktu klientam un tā izmantotajiem produktiem piemītošo risku. Šo sistēmu attīstīšanu nepieciešams turpināt, lai nostiprinātu uz risku izvērtējumu balstītu pieeju, kas paredz, ka resursi primāri tiek veltīti augstāku risku pārvaldībai un tiek mazināts administratīvais slogs jomās, kurās riski ir zemāki.

NILLTPFN jomas pārbaudēs visbiežāk trūkumi tika konstatēti attiecībā uz darījumu uzraudzības sistēmu efektivitāti un spēju vērtēt klientu izpētes secinājumus visaptveroši.

FKTK uzdeva finanšu institūcijām noteiktā termiņā veikt konkrētus pasākumus konstatēto trūkumu novēršanai, un pēc integrācijas Latvijas Banka uzrauga to izpildi.

FKTK 2022. gadā veica 13 NILLTPFN jomas pārbaudes (četras klātienes pilnās pārbaudes un deviņas neklātienes mērķa pārbaudes) kredītiestādēs, kā arī sešas klātienes pilnās pārbaudes finanšu iestādēs. No visām kredītiestādēs veiktajām pārbaudēm sešas neklātienes mērķa pārbaudes tika veiktas, fokusējoties uz starptautisko sankciju jomu. Klātienes pilno pārbaūžu rezultātā FKTK lūdza kredītiestādēm izstrādāt pārbaudēs konstatēto trūkumu novēršanas pasākumu plānus un veica šo plānu izpildes uzraudzību.

FKTK 2022. gadā pieņēma lēmumu apturēt vienas kredītiestādes finanšu pakalpojumu sniegšanu, t. sk. par pārkāpumiem NILLTPFN jomā, un iecelt pilnvarniekus.

Vienai finanšu iestādei FKTK 2022. gadā piemēroja soda naudu par pārkāpumiem NILLTPFN jomā 21.3 tūkst. eiro apmērā, kā arī noteica pienākumu izstrādāt pasākumu plānu identificēto trūkumu novēršanai.

Kredītiestādes un citas finanšu iestādes FKTK regulāri iesniedz izstrādātās procedūras jauna produkta vai pakalpojuma attīstīšanai. FKTK pēc šo procedūru izvērtēšanas sniedz savas rekomendācijas trūkumu novēršanai, lai jau preventīvi nodrošinātu pēc iespējas efektīvāku iekšējās kontroles sistēmu izveidi un ieviešanu.

2.4. Regulējošo prasību ietvara izmaiņas un makroprudenciālo instrumentu piemērošana

Pašvaldību risks pielīdzināts
valsts riskam

5

Latvijā identificētas C-SNI

0 %

Pretcikliskās kapitāla rezerves
apmērs nemainīgs

2022. gadā turpinājās darbs pie finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku darbības tiesiskā regulējuma pilnveides, ieviešot ES direktīvu un ES institūciju izdoto pamatnostādņu prasības, nodrošinot ES tieši piemērojamā regulējuma piemērošanu, kā arī pilnveidojot makroprudenciālā regulējuma ietvaru un izmantojot tajā noteiktos instrumentus.

Jaunas atalgojuma jomas prasības ieguldījumu brokeru sabiedrībām

2022. gada 13. septembrī stājās spēkā FKTK “Normatīvie noteikumi par ieguldījumu brokeru sabiedrību atalgojuma politiku un praksi”, kas ievieš ieguldījumu brokeru sabiedrībām atalgojuma politikas un prakses prasības, kuras noteiktas Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 27. novembra Direktīvā 2019/2034 par ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību un ar ko groza Direktīvas 2002/87/EK, 2009/65/EK, 2011/61/ES, 2013/36/ES, 2014/59/ES un 2014/65/ES, kā arī atsaucas uz tieši piemērojamiem ES tiesību aktiem par ieguldījumu brokeru sabiedrību riska profilu ietekmējošo amatu iden-

tificēšanu un informācijas publicēšanu. Noteikumi paredz tādas atalgojuma politikas izstrādi, ieviešanu un pastāvīgu uzturēšanu, kas attiecas uz visiem darbiniekiem un atbilst ieguldījumu brokeru sabiedrības organizatoriskajai struktūrai, darbības apjomam, veidam, sarežģītībai un specifikai, kā arī vienlaikus ir dzimumneitrāla un paredz vienlīdzīgu attieksmi pret personālu neatkarīgi no dzimuma visās ar nodarbinātību saistītajās jomās. Noteikumi ietver prasības riska profilu ietekmējošo amatu atalgojuma mainīgās daļas noteikšanai, atlikšanai, piešķiršanai nemonētārā formā un instrumentu turēšanai. Jaunie noteikumi paredz atalgojuma mainīgās daļas minimālo atlikšanas periodu no trim līdz pieciem gadiem un prasību vismaz 50 % no atalgojuma mainīgās daļas piešķirt nemonētārā formā – ieguldījumu brokeru sabiedrības akcijās vai ar akcijām saistītos instrumentos, vai instrumentos, kuri pienācīgi atspoguļo tās pārvaldīto portfeli instrumentus –, vienlaikus nosakot proporcionālu sliekšni, kad šīs prasības nav jāpiemēro. Ieguldījumu brokeru sabiedrībām jāpublicē informācija par atalgojuma politiku un praksi atbilstoši tieši piemērojamiem ES tiesību aktiem, kā arī jāsniedz uzraudzības iestādei informācija par atalgojumu un praksi, augsta atalgojuma saņēmējiem un par vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirībām, aizpildot EBI izstrādātās pārskatu veidnes.

Pārskatītas ieguldījumu brokeru sabiedrību pārskatu sagatavošanas prasības

2022. gada 30. septembrī stājās spēkā FKTK “Ieguldījumu brokeru sabiedrību ceturkšņa pārskata sagatavošanas normatīvie noteikumi”, kas tika izstrādāti, lai iegūtu informāciju uzraudzības veikšanai, finanšu stabilitātes analīzei, kā arī maksājumu bilances, starptautisko investīciju bilances, finanšu kontu un citas finanšu starpnieku statistikas sagatavošanai. Noteikumi aizstāj FKTK 2020. gada 1. decembra normatīvos noteikumus “Ieguldījumu brokeru sabiedrību mēneša pārskata sagatavošanas normatīvie noteikumi” un ievieš būtiskas un apjomīgas izmaiņas regulējumā. Vienlaikus pārskatu sagatavošanas slogs ieguldījumu brokeru sabiedrībām tiek būtiski mazināts, jo ir samazināts pārskatu skaits, to iesniegšanas regularitāte, kā arī sniedzamās informācijas apjoms un tās detalizācijas pakāpe.

Precizētas apdrošinātāju pārskatu sagatavošanas prasības

Ņemot vērā, ka EK ir apstiprinājusi 17. SFPS “Apdrošināšanas līgumi” piemērošanai ES no 2023. gada 1. janvāra, FKTK 2022. gada decembrī veica grozījumus “Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas sabiedrību un ārvalsts apdrošinātāju filiāļu gada pārskata un konsolidētā gada pārskata sagatavošanas normatīvajos noteikumos”, “Apdrošinātāju publisko ceturkšņa pārskatu sagatavošanas normatīvajos noteikumos” un “Apdrošinātāju un pārāpdrošinātāju pārskatu sagatavošanas normatīvajos noteikumos”, kas stājās spēkā 2023. gada 1. janvārī. Grozījumi “Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas sabiedrību un ārvalsts apdrošinātāju filiāļu gada pārskata un konsolidētā gada pārskata sagatavošanas normatīvajos noteikumos” ir saistīti ar apdrošināšanas līgumu uzskaiti un finanšu pārskatu sagatavošanu, un tie veicinās tirgus dalībnieku vienotu pieeju gada pārskata un konsolidētā gada pārskata un tajā ietilpstošo finanšu pārskatu sagatavošanai. Savukārt grozījumi “Apdrošinātāju publisko ceturkšņa pārskatu sagatavošanas normatīvajos noteikumos” veikti, jo saistībā ar 17. SFPS piemērošanu būtiski mainās peļņas vai zaudējumu aprēķina un bilances forma. Grozījumi “Apdrošinātāju un pārāpdrošinātāju pārskatu sagatavošanas normatīvajos noteikumos” veikti saistībā ar 17. SFPS piemērošanu ES, kā arī nepieciešamību stiprināt produktu pārvaldības prasību uzraudzību un nodrošināt datus statistikas vajadzībām plašākā tvērumā.

Papildinātas un pilnveidotas darbības atjaunošanas plānos iekļaujamās informācijas sniegšanas prasības

2022. gada 9. novembrī stājās spēkā FKTK “Normatīvie noteikumi par darbības atjaunošanas plānā papildus iekļaujamās informācijas saturu un plāna iesniegšanas kārtību”, kuru mērķis ir veicināt savlaicīgu krīzes situāciju identificēšanu un efektīvu darbības atjaunošanas pasākumu īstenošanu. Darbības atjaunošanas plānošana nodrošina savlaicīgu krīzes situāciju identificēšanu un efektīvu pasākumu īstenošanu, lai atjaunotu iestādes finansiālo stāvokli pēc tā būtiskas pasliktināšanās. Noteikumi veicinās tirgus disciplīnu un nodrošinās, ka tirgus dalībnieki pēc vienotiem principiem, ņemot vērā labāko praksi, izstrādā stresa scenārijus, nosaka darbības atjaunošanas plāna rādītāju robežvērtības un pārvalda krīzes situācijas grupas ietvaros. Noteikumos ir iestrādātas EBI “Pamatnostādnes par darbības atjaunošanas plāna rādītājiem” ietvertās prasības, kā rezultātā ir pilnveidots darbības atjaunošanas plānā ietveramo rādītāju minimālais saraksts, papildinātas prasības darbības atjaunošanas plānā ietveramo rādītāju robežlielumu kalibrēšanai, ietverta prasība iestādei kalibrēt rādītājus, kas saistīti ar minimālajām pašu kapitāla un atbilstīgo saistību prasībām, un to robežlielumus, kā arī noteiktas prasības saistībā ar plānā papildus ietveramo informāciju par iestādes rīcību darbības atjaunošanas plāna rādītāju robežlielumu sasniegšanas gadījumā. Papildus precizēts iestāžu piemērotības darbības atjaunošanas plāna izstrādes atvieglotajām prasībām novērtēšanas biežums, nosakot, ka turpmāk tas jāveic vismaz reizi divos gados. Noteikumi ir saistoši ieguldījumu brokeru sabiedrībām, kuru sākotnējais kapitāls ir vismaz 750 000 eiro, un kredītiestādēm, izņemot nozīmīgās kredītiestādes, kuras uzrauga ECB.

Pilnveidotas iekšējās pārvaldības prasības privātajiem pensiju fondiem

2022. gada 16. februārī stājās spēkā FKTK “Privāto pensiju fondu pārvaldības sistēmas izveidošanas normatīvie noteikumi”, kuri tika izstrādāti, pamatojoties uz Privāto pensiju fondu likumā noteikto deleģējumu, un ievieš Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 14. decembra Direktīvas 2016/2341 par arodpensijas kapitāla uzkrāšanas institūciju (AKUI) darbību un uzraudzību (pārstrādāta redakcija) prasības. Noteikumu mērķis ir pilnveidot iekšējās pārvaldības procesus privātajos pensiju fondos, vienlaikus nodrošinot vienotu pieeju un tirgus dalībnieku izpratni par regulējošo prasību piemērošanu pārvaldības jomā. Līdz ar šo noteikumu stāšanos spēkā tika veikti grozījumi arī FKTK 2020. gada 1. decembra normatīvajos noteikumos “Iekšējās kontroles sistēmas izveides normatīvie noteikumi”, no kuriem tika svītrotā norma, kas ieteica šos noteikumus piemērot arī privātajiem pensiju fondiem, ciktāl tie ir attiecināmi uz privāto pensiju fondu darbību.

Latvijas pašvaldību risks pielīdzināts valsts riskam

2022. gada 23. augustā stājās spēkā FKTK padomes lēmums par Latvijas pašvaldību riska pielīdzināšanu Latvijas valsts riskam atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regulas (ES) Nr. 575/2013 par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 jeb CRR 115. panta 2. punktam kredītriska pašu kapitāla prasību aprēķina nolūkā, kā rezultātā turpmāk, veicot kredītriska riska darījumu riska svērto vērtību aprēķinu, riska darījumus ar Latvijas valstspilsētu un novadu pašvaldībām var pielīdzināt riska darījumiem ar Latvijas valdību. Riska pielīdzināšana ir veikta atbilstoši CRR 115. panta 2. punktam. Lēmums par Latvijas pašvaldību riska pielīdzināšanu valsts riskam ļaus kredītiestādēm piemērot šādiem riska darījumiem zemāku riska pakāpi, tādējādi samazinot kredītriska pašu kapitāla prasību, kā arī tās varēs optimizēt šo darījumu kredītriska pārvaldību, turpmāk tos pārvaldot kā riska darījumus ar centrālo valdību, savukārt Latvijas valstspilsētu pašvaldībām un novadu pašvaldībām šis lēmums būs pozitīvs, jo ietekmēs tām pieejamo kredītresursu cenu.

Riska darījumu, kas nodrošināti ar komerciāla nekustamā īpašuma hipotēku, riska pakāpes noteikšana

FKTK padome, darbojoties kā norīkotā iestāde saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 50. panta piekto daļu, izvērtēja CRR 124. un 164. pantā minēto nosacījumu piemērošanu attiecībā uz riska pakāpes un saistību nepildīšanas zaudējumu līmeņu, kurus piemēro riska darījumiem, kas nodrošināti ar komerciāla nekustamā īpašuma hipotēku, atbilstību Latvijas finanšu sektora un nekustamā īpašuma segmentu specifikai. Ņemot vērā pastāvošo nenoteiktību, negatīvās prognozes par turpmāko ekonomikas attīstību, kā arī stimulu rīkoties piesardzīgi, kas izriet no ESRK 2022. gada 22. septembrī publicētā brīdinājuma¹ par ES finanšu sistēmas ievainojamībām, kurā uzsvērtā arī nepieciešamība gatavoties iespējamai postoša riska (*tail-risks*) scenāriju realizācijai, tādējādi saglabājot vai pat stiprinot esošo finanšu sektora noturību, t. sk. ar atbilstošas makroprudenciālās kapitāla rezerves izmantošanu, FKTK padome 2022. gada 15. novembrī nolēma saglabāt saskaņā ar CRR 124. pantu noteikto paaugstināto riska pakāpi 100 % apmērā tādiem riska darījumiem, kas ir nodrošināti ar Latvijā reģistrētu komerciāla nekustamā īpašuma hipotēku, vienlaikus nemainot pārējos CRR 124. un 164. pantā minētos nosacījumus.

Ilgtermiņa faktoru un risku integrēšana regulējošajās prasībās

2022. gada 2. augustā stājās spēkā EK pieņemtie grozījumi septiņos normatīvajos aktos, kas nodrošinās, ka finanšu sabiedrības savās procedūrās un ieguldījumu konsultācijās klientiem iekļauj ilgtermiņa faktorus. Prasības attiecībā uz ilgtermiņa faktoru, risku un vēlmju integrēšanu produktu pārraudzības un pārvaldības prasībās, kā arī savās pārvaldības sistēmās apdrošināšanas sektorā, ieguldījumu brokeru sabiedrībām un alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem noteiktas ar grozījumiem tieši piemērojamos ES tiesību aktos. Savukārt prasības finanšu instrumentu izstrādātājiem un izplatītājiem ņemt vērā ilgtermiņa faktorus produktu pārvaldības pasākumos un mērķtirgus noteikšanā iekļautas Finanšu instrumentu tirgus likuma grozījumos, kas stājās spēkā 2022. gadā. Ieguldījumu pārvaldes sabiedrībām prasības ņemt vērā ilgtermiņa faktorus un riskus savā pārvaldības sistēmā noteiktas ar 2022. gada grozījumiem ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likumā un FKTK "Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību iekšējās kontroles sistēmas izveides normatīvajos noteikumos".

Aktuālākie ES pirmā līmeņa tiesību aktu priekšlikumi finanšu pakalpojumu jomā

Latvijas Banka kā FKTK tiesību un saistību pārņēmēja turpina aktīvi sekot līdzi izmaiņām ES finanšu sektora pirmā līmeņa regulējumā. Svarīgākie pašreiz aktuālie grozījumu priekšlikumi ir plānotās izmaiņas Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīvā 2013/36/ES par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK, jeb CRD un CRR, lai pabeigtu starptautisko uzraudzības standartu *Basel III final* ieviešanu, KTS rīcības plāna īstenošana, paredzot izstrādāt regulu ESAP izveidei, kā arī Maksātspējas II un neregulējuma prasību pārskatīšana apdrošinātājiem un plānotā direktīva par pienācīgu rūpību uzņēmumu ilgtermiņa jomā.

Basel III final ir Bāzeles Banku uzraudzības komitejas 2017. gadā publicēts priekšlikums ar mērķi sekmēt kredītiestāžu sistēmas noturību un spēju finansēt tautsaimniecību un novērst pēc globālās finanšu krīzes (2008.–2010. gadā) identificētās nepilnības kredītiestāžu regulējumā. 2021. gada oktobrī EK publicēja priekšlikumu grozījumiem CRD un CRR, kuru spēkā stāšanās paredzēta 2025. gadā. Šā priekšlikuma mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk ieviest *Basel III final* prasības, tajā pašā laikā nodrošinot, ka būtiski nepieaug ko-

¹ Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas Brīdinājums ESRB/2022/7 (2022. gada 22. septembris) par neaizsargātību Savienības finanšu sistēmā, sk. https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/warnings/esrb.warning220929_on_vulnerabilities_union_financial_system~6ae5572939.lv.pdf

pējās ES kredītiestāžu sektora kapitāla prasības, kā arī sekmējot harmonizēta iekšējā tirgus attīstību saistībā ar kredītiestāžu sniegtajiem pakalpojumiem ar mazākām atbilstības un pārskatu sniegšanas izmaksām, jo sevišķi mazām un pēc darbības veida vienkāršām kredītiestādēm. Priekšlikums ievieš jaunu prasību – iekšējo modeļu rezultāta minimumu (*output floor*), kas nosaka limitu, cik būtiski kredītiestādes kapitāla prasība, kas noteikta, izmantojot iekšējos modeļus, var atšķirties no kapitāla prasības, kas noteikta atbilstoši standartizētajai pieejai. Būtiskas izmaiņas skar arī standartizēto un uz iekšējiem reitingiem balstīto kredītriska aprēķināšanas pieeju, kredītriska vērtības korekciju, operacionālā riska novērtēšanas metodes, kā arī kapitāla prasību aprēķinu tirgus riskam tirdzniecības portfelī. Papildus *Basel III final* reformas ieviešanai EK priekšlikums satur arī jaunas prasības kredītiestādēm vides, sociālajā un pārvaldības jomā, kā arī izmaiņas amatpersonu izvērtēšanas un trešo valstu kredītiestāžu filiāļu uzraudzības, krīzes pārvaldības un noguldījumu garantiju ietvarā. 2022. gada novembrī tika panākta politiskā vienošanās par ES Padomes pozīciju attiecībā uz šiem grozījumu priekšlikumiem, savukārt 2023. gada pavasarī tiks sākti dialogi ar Eiropas Parlamentu un EK, lai noslēgtu sarunu procesu un vienotos par jaunajām prasībām.

Lai sekmētu 2020. gada 24. septembrī pieņemtā pirmā KTS rīcības plāna² īstenošanu un nodrošinātu centralizētu piekļuvi publiski pieejamai informācijai, kas ir nozīmīga finanšu pakalpojumu, kapitāla tirgu un ilgtspējas jomā, EK 2021. gada 25. novembrī publicēja KTS priekšlikuma pakotni, kurā ietilpst ESAP regula, kā arī grozījumi Eiropas ilgtermiņa ieguldījumu fondu (ELTIF) regulā, Finanšu instrumentu tirgu (MiFIR) regulā, Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku (AIFP) direktīvā un Direktīvā par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz PVKIU. ESAP regulas priekšlikums paredz papildināt esošo informācijas atklāšanas prasību ietvaru, nodrošinot publisku pieeju informācijai, kura uzņēmumiem un iestādēm ir jāsniedz saskaņā ar ES normatīvajiem aktiem, t. sk. Prospektu regulu, Īsās pārdošanas regulu, Tirgus jaunprātīgas izmantošanas regulu, Taksonomijas regulu, Caurškatāmības direktīvu, Pārņemšanas piedāvājumu direktīvu, Revizijas direktīvu u. c. No 2029. gada 1. janvāra tiek paredzēta iespēja jebkurai iestādei (t. sk. mazajam un vidējam uzņēmumam un biržu sarakstos neiekļautai iestādei) brīvprātīgi iesniegt ESAP finanšu, ilgtspējas vai jebkuru citu atbilstošu informāciju. ESAP ietvaros šo informāciju apkopos speciāli šim nolūkam izveidotas struktūras, kuru sarakstu savā tīmekļvietnē publicēs un uzturēs EVTI. Piekļuvi ESAP informācijai tiek plānots nodrošināt bez maksas (tomēr paredzot EVTI tiesības piemērot maksu lietotājiem, kas pieprasīs ļoti lielu informācijas apjomu, vai maksu par bieži atjaunojamās informācijas sniegšanu).

Nav paredzēts ESAP pieejamajiem datiem noteikt apgrūtināšanos vai atkārtotas izmantošanas nosacījumus. ESAP tiek plānots atklāt 2025. gada beigās, pakāpeniski papildinot pieejamo funkcionalitāti pārejas periodā līdz 2029. gadam. Pēc 2022. gadā noritējušās priekšlikuma turpmākās izstrādes un apspriešanas 2023. gadā plānots sākt dialogus parastās likumdošanas procedūras kārtībā. ELTIF regulas grozījumu mērķis ir veicināt ieguldījumus ilgtermiņa aktīvos ar alternatīvo ieguldījumu fondu starpniecību un sabalansēt dažādu ieguldītāju intereses ar uzsvāru uz tādu ieguldītāju, kuri nav profesionāli ieguldītāji, aizsardzību, vienlaikus padarot produktu pievilcīgāku. 2022. gadā tika sākti ELTIF regulas grozījumu priekšlikuma izskatīšana dialogos, ko plānots noslēgt 2023. gadā. Grozījumi MiFIR regulā ir paredzēti, lai vienkāršotu caurskatāmības nosacījumus ES vērtspapīriem, kas nav pašu kapitāla vērtspapīri, lai ieviestu konsolidēto datu lentes nosacījumus obligācijām un pašu kapitāla vērtspapīriem, kā arī lai stiprinātu EVTI lomu tirgus informācijas apmaiņas standartu noteikšanā. MiFIR regulas grozījumu priekšlikuma izskatīšanu dialogos plānots sākt 2023. gadā. AIFP direktīva savukārt tiek pārskatīta, lai panāktu papildu finansējuma iespējas komercsabiedrībām, attīstot alternatīvo ieguldījumu fondu iesaisti kredīšanas aktivitātēs tādā veidā, ka šādiem fondiem tiek noteiktas vienotas prasības. AIFP direktīvas un PVKIU direktīvas grozījumu mērķis ir veicināt likviditātes pārvaldības instrumentu piemērošanu, ieviešot vienotas prasības efektīvākai likviditātes risku pārvaldībai arī sarežģītos tirgus apstākļos, un pilnveidot regulējumu funkciju deleģēšanas gadījumos un ieguldītāju interešu aizsardzības jomā. AIFP direktīvas un PVKIU direktīvas grozījumus plānots sākt izskatīt dialogos 2023. gadā.

Apdrošināšanas jomā 2021. gada 22. septembrī EK publicēja priekšlikumu visaptverošiem grozījumiem Maksātspējas II direktīvā, kā arī jaunai Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas sabiedrību darbības atjaunošanas un noregulējuma režīma direktīvai. Maksātspējas II ietvara grozījumu mērķi ir veicināt, lai apdrošinātāji sniedz ieguldījumu finansējuma ES tautsaimniecības atkopšanās no Covid-19 pandēmijas negatīvajām sekām nodrošināšanā, stiprināt KTS darbību un sekmēt līdzekļu novirzīšanu Eiropas zaļā kursa īstenošanai. Tiek plānots stiprināt stimulus apdrošinātājiem iesaistīties garāku termiņu ilgtspējīga finansējuma nodrošināšanā, uzlabot kapitāla prasību riska jutīgumu, mazināt pārmērīgu īstermiņa tirgus svārstību ietekmi uz apdrošinātāju maksātspēju, kā arī uzlabot proporcionalitātes pieeju noteikto prasību piemērošanā. Papildus plānots uzlabot apdrošināšanas sektora uzraudzības kvalitāti, konsekvenci un koordināciju ES ietvaros, stiprināt apdrošināšanas ņēmēju un labuma guvēju aizsardzību (t. sk. gadījumos, kad apdrošinātājs kļūst maksātnespējīgs) un uzlabot spēju reaģēt uz potenciālu sistēmiskā riska uzkrāša-

² Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Kapitāla tirgu savienība cilvēku un uzņēmumu labā – jauns rīcības plāns", sk. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52020DC0590>

nos apdrošināšanas sektorā. Savukārt Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas sabiedrību darbības atjaunošanas un noregulējuma režīma direktīvu iecerēts ieviest, lai ES ietvaros nodrošinātu apdrošinātāju un uzraudzības iestāžu labāku sagatavotību būtiskiem finansīāliem sarežģījumiem. Direktīvā plānots ietvert arī prasības attiecībā uz noregulējuma plānošanu un noregulējamības novērtējumiem, noregulējuma rīkiem un uzraudzības iestāžu tiesībām, pārrobežu grupu noregulēšanas nodrošināšanu, kā arī piemērojamajām sankcijām. Abu minēto direktīvu izskatīšanu dialogos plānots sākt 2023. gadā.

Ilgspējas jomā EK 2022. gada 22. februārī publicēja priekšlikumu direktīvai par pienācīgu rūpību uzņēmumu ilgspējas jomā, kuras mērķis ir veicināt ilgspējīgu un atbildīgu uzņēmumu rīcību visās globālajās vērtību ķēdēs. Ņemot vērā, ka uzņēmumiem ir būtiska nozīme ilgspējīgas ekonomikas un sabiedrības veidošanā, priekšlikums paredz, ka tiem būs jāapzina un vajadzības gadījumā jānovērš, jāpārtrauc vai jāsamazina savas darbības negatīvā ietekme uz cilvēktiesībām, piemēram, bērnu darbs un darba ņēmēju ekspluatācija, un uz vidi, piemēram, piesārņojums un bioloģiskās daudzveidības zudums. Paredzams, ka jaunie nosacījumi nodrošinās juridisko noteiktību un vienlīdzīgus konkurences apstākļus uzņēmumiem, sniegs lielāku pārredzamību patērētājiem un ieguldītājiem, kā arī veicinās zaļo pārkārtošanos un aizsargās cilvēktiesības Eiropā un ārpus tās. Priekšlikums attiecas uz ES dibinātām sabiedrībām, kuras atbilst noteiktām robežvērtībām (vairāk nekā 500 darbinieku un vairāk par 150 milj. eiro neto apgrozījums visā pasaulē), kā arī uz citām sabiedrībām, kuras darbojas konkrētās nozarēs ar lielu ietekmi uz ilgspējas faktoriem un kuras neatbilst abām iepriekšminētās grupas robežvērtībām, bet kurās ir vairāk nekā 250 darbinieku un kuru neto apgrozījums visā pasaulē ir vismaz 40 milj. eiro (šiem uzņēmumiem noteikumus sāks piemērot divus gadus vēlāk), kā arī uz trešo valstu sabiedrībām, kuras veic komercdarbību ES un kuru apgrozījuma, kas radīts ES, robežvērtība atbilst vienas no iepriekšminētajām grupām apgrozījumam. Jaunais regulējums attieksies gan uz šo sabiedrību, gan arī to meitasuzņēmumu un vērtības ķēžu darbību (tiešās un netiešās darbības attiecības). Mazie un vidējie uzņēmumi nav iekļauti priekšlikuma darbības tvērumā. Priekšlikums tiks iesniegts apstiprināšanai Eiropas Parlamentā un ES Padomē, un pēc tā pieņemšanas ES dalībvalstīm būs doti divi gadi, lai direktīvu ieviestu valsts tiesību aktos.

Makroprudenciālo instrumentu piemērošana

Ņemot vērā, ka joprojām ir novērojama Ukrainā notiekošās karadarbības un Covid-19 pandēmijas negatīvā ietekme uz tautsaimniecības attīstību, 2022. gadā līdzīgi kā 2021. gadā finanšu sektoram kopumā netika noteiktas jaunas stingrākas makroprudenciālās prasības. Cikliskajam sistēmiskajam riskam saglabājoties zemā līmenī, pretcikliskā kapitāla rezerve³ tika saglabāta 0 % apmērā. Tāpat kā 2021. gadā arī 2022. gadā tika identificētas piecas C-SNI⁴ – “Swedbank” AS (arī holdingkompānijas Swedbank Baltics AS līmenī), AS “SEB banka”, akciju sabiedrība “Citadele banka”, akciju sabiedrība “Rietumu Banka” un BluOr Bank AS –, un to C-SNI kapitāla rezervju prasības tika noteiktas attiecīgi 2 %, 1.75 %, 1.75 %, 1 % un 0.25 % apmērā no atbilstoši CRR aprēķinātās kopējās riska darbījumu vērtības. Šī prasība stājas spēkā 2023. gada 1. janvārī. Salīdzinājumā ar iepriekš noteiktajām prasībām AS “SEB banka” C-SNI kapitāla rezerves apmērs tika palielināts par 0.25 procentpunktiem.

FKTK padome 2022. gada 16. augustā pieņēma lēmumu brīvprātīgi atzīt Lietuvas sistēmiskā riska rezervi 2 % apmērā tām kredītiestādēm, kurām ar mājokļa īpašumu nodrošinātie riska darbījumi ar fiziskām personām, kuras ir Lietuvas Republikas rezidenti, konsolidācijas grupas līmenī vai subkonsolidēti pārsniedz 50 milj. eiro būtiskuma robežvērtību. FKTK padome 2022. gada 27. septembrī pārskatīja arī esošo vispārējo nostāju attiecībā uz makrouzraudzības politikas pasākumu brīvprātīgu savstarpēju atzīšanu, galvenokārt, lai nodrošinātu 1 milj. eiro būtiskuma robežvērtības atcelšanu, kura praksē neraksturo kredītiestāžu riska darbījumu sistēmisko nozīmību, tā vietā turpmāk pamatā fokusējoties uz Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2015. gada 15. decembra lēmumā 2015/2 par makrouzraudzības politikas pasākumu pārrobežu ietekmes novērtēšanu un brīvprātīgu savstarpēju atzīšanu noteiktajām būtiskuma robežvērtībām, kā arī nosakot, ka turpmāk atsevišķs lēmums tiks pieņemts tikai tajos gadījumos, kad tiek atzīti citu valstu pasākumi.

³ Sk. <https://www.bank.lv/darbibas-jomas/finansu-stabilitate/makrouzraudziba/pretcikliska-kapitala-rezerve>

⁴ Sk. <https://www.bank.lv/darbibas-jomas/finansu-stabilitate/makrouzraudziba/citu-sistemiski-nozimigo-iestazu-kapitala-rezerve>

Inovatīviem un drošiem finanšu pakalpojumiem labvēlīga uzņēmējdarbības vide

Inovāciju centra eksperti 2022. gadā sniedza 72 konsultācijas finanšu tehnoloģiju uzņēmumiem.

34 tirgus dalībnieki izveidojuši komandu inovatīvu risinājumu izstrādei un ieviešanai.

Izveidota tīmekļvietne finanšu tehnoloģiju sektora dalībniekiem – www.fintechlatvia.eu.

3.

Inovāciju attīstība

2022. gadā salīdzinājumā ar 2021. gadu par 68 % pieauga to tirgus dalībnieku īpatsvars, kas finanšu pakalpojumu sniegšanai izmanto kādu inovatīvu risinājumu (FKTK aptauja, sk. [Latvijas finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku izmantotās finanšu inovācijas 2022. gadā – Fintech Latvia](#)). Bija vērojams būtisks pieaugums šādu finanšu tehnoloģiju jeb *FinTech* risinājumu izmantošanā: pakalpojumi datu mākonī, lietojumprogrammu saskarņu jeb API nodrošināšana, biometrijas risinājumi un lielle dati. Visvairāk *FinTech* risinājumus izmanto apdrošināšanas sektora dalībnieki un kredītiestādes.

2022	39		2022	37		2022	25		2022	13	
2021	26	API saskarņu nodrošināšana	2021	14	Pakalpojumi datu mākonī	2021	16	Biometrijas risinājumi	2021	5	Lielle dati
2022	9		2022	8		2022	4		2022	1	
2021	6	Mākslīgais intelekts	2021	1	Mašīn-mācīšanās	2021	5	Automātiskās konsultācijas	2021	1	Viedie līgumi

7. attēls. Tirgus dalībnieku 2021. un 2022. gadā izmantotās inovatīvās tehnoloģijas

Pārskata gada laikā par 143 % pieauga to tirgus dalībnieku īpatsvars, kas plāno tuvāko gadu laikā izstrādāt un ieviest jaunu un inovatīvu procesu, īpaši koncentrējoties gan uz jau izmantojamajiem risinājumiem – lietojumprogrammu saskarnēm, pakalpojumiem datu mākonī, mākslīgo intelektu, mašīnmācīšanos, biometriskajiem datiem, automatiskajām konsultācijām, klientu digitālo piesaisti un digitālajām platformām –, gan vēl pagaidām neizmantojamiem risinājumiem, proti, kryptoaktīviem. Par finanšu tirgus dalībnieku apņēmību attīstīt inovācijas liecina arī šim mērķim veltītie cilvēkresursi, proti, īpašu komandu inovatīvu risinājumu izstrādei un ieviešanai bija izveidojuši 34 tirgus dalībnieki, un to skaits kopš 2021. gada bija audzis par 87 %.

Par šķēršļiem *FinTech* risinājumu ieviešanai vai veiksmīgai darbībai tirgus dalībnieki atzinuši regulējumu, tā ierobežojumus un sarežģītas normatīvu prasības, kā arī pieredzējušu informācijas tehnoloģiju jomas speciālistu trūkumu tirgū un finansiālos aspektus (ierobežoti finanšu resursi, investīciju trūkums).

Atbalsta instrumenti

2022. gadā darbu turpināja FKTK Inovāciju centrs, kas ir galvenais kontaktpunkts finanšu tehnoloģiju uzņēmumiem vietējā regulējuma un licencēšanas jautājumos. Gada laikā tika sniegtas 72 konsultācijas gan vietējiem, gan ārvalstu *FinTech* sektora pārstāvjiem. Vairāk nekā divas trešdaļas konsultāciju tika sniegtas par elektroniskās naudas un maksājumu iestāžu licencēšanas procesu un uzraudzību un par kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzēju licencēšanu un uzraudzību, kas ir jauna regulēta *FinTech* nozare. Savukārt 20 % konsultāciju tika sniegtas ar kriptovalūtām saistītu pakalpojumu jomā – gan par esošo darbības regulējumu, gan par nākotnes regulējumu saistībā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu par kryptoaktīvu tirgiem un ar ko groza Direktīvu (ES) 2019/1937.

FKTK turpināja attīstīt un uzlabot pakalpojumu klāstu Regulatīvajā smilškastē, kuras mērķis ir dot iespēju sadarbībā ar uzraugošo iestādi testēt jaunas, inovatīvas biznesa idejas. FKTK pievienojās ES Digitālo finanšu platformas (*EU Digital Finance Platform*) iniciatīvai par pārrobežu testēšanas ieviešanu, kas dod iespēju Latvijas un ārvalstu *FinTech* inovatīvo pakalpojumu veidotājiem vienlaicīgi veikt testēšanu vairāku ES dalībvalstu regulatīvajās smilškastēs un iegūt starptautiski koordinētu uzraugošo iestāžu viedokli par inovatīvo produktu.

Finanšu inovāciju vides veicināšanai FKTK ir izveidojusi jaunu tīmekļvietni finanšu tehnoloģiju sektora dalībniekiem – www.fintechlatvia.eu. Turklāt sadarbībā ar Latvijas Investīciju

un attīstības aģentūru 2022. gada 13. septembrī FKTK organizēja pirmo Latvijas *FinTech* forumu, kurā piedalījās vairāk nekā 100 Latvijas un citu Eiropas valstu finanšu tehnoloģiju uzņēmumu pārstāvju, nozares ekspertu un amatpersonu.

FKTK eksperti 2022. gadā piedalījās vairāk nekā 20 publiskajos pasākumos un dalījās zināšanās un eksperta viedoklī par *FinTech* nozarei aktuālajiem jautājumiem – maksājumu pakalpojumiem, kolektīvās finansēšanas regulējumu, uzrauga dialogu ar finanšu tehnoloģiju uzņēmumu konsultantiem, kiberdrošības aspektiem finanšu sektorā –, kā arī apsprieda gaidāmo regulējumu ar pakalpojumu sniedzējiem, kuri darbojas kriptovalūtu jomā.

Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju un drošības riska pārvaldība

Finanšu iestāžu darbība arvien vairāk tiek digitalizēta un arvien vairāk ir atkarīga no informācijas sistēmu drošības. FKTK 2022. gadā veica vairākas tirgus dalībnieku informācijas sistēmu drošības pārbaudes, īpaši saistībā ar jauno tehnoloģiju izmantošanu.

Klātienē informācijas sistēmu pārbaudes tika veiktas divās kredītiestādēs, vienā ieguldījumu brokeru sabiedrībā un centrālajā vērtspapīru depozitārijā. Būtiska uzmanība tika pievērsta iestāžu spējai nodrošināt savas darbības nepārtrauktību un kiberdrošībai jeb noturībai pret ārējiem uzbrukumiem. Būtisks darbs tika ieguldīts tirgus dalībnieku jauno pakalpojumu pieteikumu izskatīšanā un jaunu tirgus dalībnieku reģistrācijā un licencēšanā, vērtējot atbilstību informācijas sistēmu normatīvo noteikumu prasībām un sniedzot konsultācijas saistībā ar noteikto prasību piemērošanu.

2022. gadā tika veiktas arī vairākas tirgus dalībnieku aptaujas, t. sk. aptauja ar mērķi novērtēt ārpakalpojumu pārvaldību un inovatīvu finanšu tehnoloģiju risinājumu ieviešanu un izmantošanu finanšu sektorā. Analizējot atsevišķus tirgus segmentus, redzams, ka vislielākais *FinTech* risinājumus izmantojošo tirgus dalībnieku īpatsvars ir kredītiestāžu segmentā. Ņemot vērā ģeopolitisko situāciju un pieaugošos kiberdraudus, tika veikts novērtējums par kredītiestāžu gatavību aizsargāt savu infrastruktūru un nodrošināt pakalpojumu pieejamību krīzes situācijā. UPNP ietvaros tika anketētas mazāk nozīmīgās kredītiestādes un intervēti to informācijas drošības un informācijas tehnoloģiju jomas vadītāji. Tika veikts šo kredītiestāžu informācijas un komunikācijas tehnoloģiju riska novērtējums.

Lai nodrošinātu kritisko finanšu pakalpojumu nepārtrauktu pieejamību Latvijas sabiedrībai valsts apdraudējuma gadījumā, kritisko finanšu pakalpojumu sniedzēji sagatavoja un iesniedza FKTK kritisko pakalpojumu nepārtrauktības plānus, kas bija sagatavoti atbilstoši FKTK normatīvo noteikumu prasībām.

Pašlaik kopā ar ES uzraugiem norit darbs pie standartu un vadlīniju, kas saistītas ar Digtālās darbības noturības regulu (*Digital Operational Resilience Act* jeb DORA), izstrādes.

FKTK iekšējo inovāciju un uzraudzības tehnoloģiju attīstība

2022. gads bija otrais gads, kad FKTK realizēja specializētu uzraudzības tehnoloģiju jeb *SupTech* stratēģiju. Ņemot vērā, ka stratēģija veidota kā dinamisks instruments, tā tika pārskatīta, ieviešot jaunus akcentus, tomēr saglabājot definēto vīziju. Uzraudzības tehnoloģiju vide turpināja būt dinamiska arī 2022. gadā, par ko liecina projektu un aktivitāšu skaita pieaugums visa gada garumā. Ja 2022. gada sākumā bija identificēti 28 uzraudzības tehnoloģiju projekti, tad gada laikā to skaits pieauga līdz 50. Lai tos realizētu, ļoti būtiska ir dinamika un elastība, kas iespējama tikai profesionālā, saliedētā un motivētā komandā.

Uzraudzības tehnoloģiju jomā fokuss 2022. gadā bija vērsts uz šādiem risinājumiem: uzraudzības datu apstrādes rīki tirgus dalībnieku un kapitāla tirgus uzraudzībai, pārskatu ieviešanas un automatizācijas projekti, izmaiņas Uzraudzības informācijas sistēmā, kapitāla tirgus uzraudzības sistēmas attīstība, sodu aprēķināšanas rīku izstrāde, visu FKTK tīmekļvietņu migrācija, vienota pārskatu portāla prasību izstrāde un izstrādes iepirkums, jaunas uzraudzības projektu pārvaldības vides ieviešana.

Viens no tehnoloģiski būtiskiem pavērsieniem 2022. gadā bija plaša virzība uz mākoņpakalpojumu izmantošanu, kas ir loģisks 2021. gadā realizētā inovāciju laboratorijas jeb iLab projekta turpinājums. Virzību uz plašāku mākoņpakalpojumu lietošanu nosaka vairāki faktori, t. sk. plašākas datu izmantošanas iespējas, strauja mākoņpakalpojumu risinājumu attīstība, ko piedāvā ražotāji, un drošības līmenis datu aizsardzības aspektā. Virzība uz mākoņpakalpojumu plašāku lietošanu uzraudzībā notika, detalizēti un padziļināti izvērtējot riskus, kā arī ņemot vērā drošības kapacitātes pieaugumu pēc FKTK integrācijas Latvijas Bankā. Uzraudzības procesā tiek vākti un lietoti daudzi un dažādi dati, un ir ļoti būtiski, lai šo datu lietojums būtu arvien detalizētāks un automatizētāks, jo tas praksē nozīmē uzraudzības procesa efektīvizēšanu. Mākoņpakalpojumu risinājumu lietošana ir būtisks uzlabojums šo principu realizēšanā, un šajā aspektā Latvija ir viena no līderēm Eiropas mērogā.

2022. gadā FKTK turpināja mērķtiecīgu un organizētu pieeju inovāciju ieviešanai. Tāpat kā 2021. gadā FKTK turpināja realizēt inovāciju projektus iLab ietvaros. iLab ir platforma, kas ļauj īsā laikā koncentrēti izvērtēt, ar eksperimentiem pārbaudīt un prototipēt jaunus tehnoloģiskos uzraudzības risinājumus. Tas ir arī veids, kā ātrāk konstatēt kļūdas un novērst neperspektīvu risinājumu nevajadzīgu attīstīšanu. FKTK inovāciju laboratorija 2022. gadā

ieguva valsts pārvaldes “**Celmlauža**” balvu kā sekmīgs pārmaiņu īstenošanas piemērs, realizējot inovatīvus projektus publiskajā sektorā.

Inovāciju laboratorijas ievaros tika realizēti gan NILLTPFN uzraudzības, gan kapitāla tirgus uzraudzības, gan sintētisko datu inovāciju projekti, kas šobrīd jau ir realizējušies visaptverošā kapitāla tirgus uzraudzības tehnoloģiskā risinājuma ieviešanas projektā, lai arī šā tirgus segmenta uzraudzība aizvien vairāk bāzētos uz datiem un būtu efektīvāka. *FinTech* attīstības vides uzlabošanai ir ieskicēts praktisks instrumentu kopums Regulatīvajā smilškastē, lai atvieglotu jaunu pakalpojumu attīstību. Eksperimentālā projekta ietvaros ir izstrādāts sintētisko datu kopuma prototips, un projekta gaitā ir veiktas vairākkārtējas validācijas ar potenciālajiem sintētisko datu lietotājiem un to vajadzībām, kā arī ar dažādu nozaru datu ekspertiem. 2023. gadā plānots šo prototipēto risinājumu sākt inovāciju laboratorijā attīstīt jau kā pilnvērtīgu produktu.

Latvijā lietoto uzraudzības tehnoloģiju kapacitāte 2022. gadā tika novērtēta salīdzinājumā ar citām Eiropas uzraudzības iestādēm (informācijas apkopojumu veica EBI). Pēc dažādu uzraudzības tehnoloģisko rīku lietojuma Latvija atbilst Eiropas vidējam līmenim, taču, ņemot vērā tirgus mērogu, esam būtiski virs vidējā līmeņa. Tehnoloģiju lietojums būs ļoti būtisks elements arī turpmāk, lai nodrošinātu ne tikai kvalitatīvus, bet arī izmaksu aspektā pieņemamus uzraudzības pakalpojumus.

Paralēli uzraudzības tehnoloģiju attīstībai būtiska 2022. gadā bija FKTK tehnoloģiskā un procesa integrācija ar Latvijas Banku. Tika veikti nepieciešamie integrācijas darbi, lai FKTK pievienošanās Latvijas Bankai notiktu bez pārtraukumiem procesos un sistēmās, kā arī klientiem nerastos papildu administratīvais slogs.

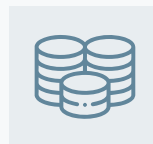
2023. gadā turpināsies plašs darbs saistībā ar tehnoloģiju integrāciju Latvijas Bankas infrastruktūrā. Turpināsies arī *SupTech* projektu un darbības plāna izpildes aktivitātes. Jauņas ieceres ir arī saistībā ar iLab inovāciju projektu realizēšanu un tehnoloģiju efektīvāku lietojumu pēc FKTK integrācijas Latvijas Bankā. Integrācijas rezultātā uzraudzībai pieejamā tehnoloģiskā kapacitāte ir pieaugusi, un nākotnē tas ļaus realizēt saistībā ar tehnoloģiju lietojumu uzraudzības procesos un pakalpojumos definētās ambīcijas.

Integrācija vienotā institūcijā jau ir palielinājusi tehnoloģisko kapacitāti, un papildu ieguvumi sagaidāmi arī turpmāk. Pakāpeniski pavērsies jaunas iespējas attīstīt specifiskus uzraudzības tehnoloģiskos risinājumus, kas ne tikai padarīs efektīvāku uzraudzības procesu, bet arī uzlabos finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku lietotājpieredzi un tiem sniegto pakalpojumu kvalitāti. Šobrīd ir izstrādāta jauna Latvijas Bankas stratēģija, tādēļ tiks pārskatīta arī tai pakārtotā *SupTech* stratēģija, nepieciešamības gadījumā salāgojot to ar kopējo Latvijas Bankas stratēģiju.

Efektīvs finanšu sektora krīzes pārvaldības un kredītiestāžu noregulējuma mehānisms

2022. gadā aktualizēti 10 noregulējuma plāni, t. sk. 7 FKTK tiešā kompetencē esošo kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējuma plāni.

2022. gadā Latvijas kredītiestādes pārskaitījušas VNF 5.46 milj. eiro, un kopš 2015. gada Latvijas kredītiestādes ir iemaksājušas VNF 48.7 milj. eiro.

Pārskata gada beigās NGF kontā Latvijas Bankā bija uzkrāti 175.8 milj. eiro, bet AAF kontā – 19.2 milj. eiro.

4.1. Noregulējuma mehānisms un aizsardzības sistēmas

ECB tiešajai uzraudzībai VUM ietvaros pakļauto kredītiestāžu, kā arī pārrobežu grupu kredītiestāžu noregulējuma iestādes funkcijas veic VNV, bet FKTK pārstāvji piedalās VNV īstenotajos noregulējuma procesos un VNV lēmumu sagatavošanā, kā arī īsteno VNV pieņemtos lēmumus par minimālās pašu kapitāla un atbilstīgo saistību prasības noteikšanu. 2022. gadā trīs Latvijas kredītiestādes un viena dalībvalsts kredītiestādes filiāle ar 84 % īpatsvaru kredītiestāžu kopējos aktīvos bija pakļautas tiešajam VNV noregulējumam.

2022. gada prioritātes noregulējuma jomā bija:

- turpināt noregulējuma mehānisma operacionalizāciju;
- nodrošināt noregulējuma plānu aktualizāciju un lēmumu par minimālo pašu kapitāla un atbilstīgo saistību prasību apstiprināšanu;
- nodrošināt savlaicīgas iemaksas VNF.

2022. gadā tika aktualizēti 10 noregulējuma plāni, t. sk. septiņi FKTK tiešā kompetencē esošo kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējuma plāni.

Atbilstoši VNV metodoloģijai 2022. gadā tika noteiktas minimālās pašu kapitāla un atbilstīgo saistību prasības konsolidācijas līmenī. FKTK tiešā kompetencē esošajām septiņām kredītiestādēm pārskata gadā tika noteikta minimālā pašu kapitāla un atbilstīgo saistību prasība atbilstoši to noregulējuma plānos noteiktajai stratēģijai.

VNV ciešā sadarbībā ar nacionālajām noregulējuma iestādēm (t. sk. FKTK) ir atbildīga par ikgadējās *ex-ante* iemaksas VNF, ko katra iestāde veic saskaņā ar VNM regulas noteikumiem, aprēķināšanu un par VNF līdzekļu pārvaldīšanu un izmantošanu. VNF uzdevums ir nodrošināt finanšu līdzekļus, kurus krīzes gadījumā var izmantot kredītiestādes noregulējuma finansēšanai. VNF līdzekļus veido dalībvalstu, t. sk. Latvijas, kredītiestāžu iemaksas ar mērķi pakāpeniski līdz 2024. gadam sasniegt apmēru, kas veido vismaz 1 % no segtajiem noguldījumiem visu iesaistīto dalībvalstu visās kredītiestādēs. Atbilstoši VNV veiktajiem aprēķiniem 2022. gadā Latvijas

kreditēstādes pārskaitīja VNF 5.46 milj. eiro un kopš 2015. gada Latvijas kreditēstādes ir iemaksājušas VNF 48.7 milj. eiro.

4.2. Garantiju sistēma

Finanšu stabilitātes sistēmu Latvijā veido:

- Noguldījumu garantiju fonds;
- Apdrošināto aizsardzības fonds;
- Finanšu instrumentu tirgus klientu (ieguldītāju) aizsardzības sistēma.

Noguldījumu garantiju fonds

Saskaņā ar Noguldījumu garantiju likuma 6. panta prasībām FKTK regulāri veic NGF stresa testus. 2022. gadā tika veiktas kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību un kreditēstāžu garantēto atlīdzību saņēmēju sarakstu pārbaudes. Tika pārbaudīta spēja sagatavot noguldītāju sarakstu un iesniegt FKTK pieprasīto informāciju noteiktā veidā un termiņā. Atbilstoši stresa testu rezultātiem FKTK nepieciešamības gadījumā sniedza skaidrojumus par pieprasāmās informācijas sagatavošanu un pēc testa veikšanas nosūtīja tirgus dalībniekiem vēstules, pieprasot veikt uzlabojumus iekšējās kontroles sistēmā.

Vidējais piemērojamais korekcijas koeficients kreditēstādēm 2022. gadā bija 126 %, bet kooperatīvajām krājaizdevu sabiedrībām – 92.24 %. Noguldījumu piesaistītāji maksājumus NGF par 2022. gadu veica 21.7 milj. eiro apmērā.

Pārskata gadā FKTK nodrošināja garantētās atlīdzības izmaksas likvidējamās AS “Latvijas Krājbanka” (LAS “Latvijas Krājbanka”), likvidējamās ABLV Bank, AS (LAS ABLV Bank), likvidējamās AS “PNB Banka” (LAS “PNB Banka”) un Baltic International Bank SE noguldītājiem Noguldījumu garantiju likumā noteiktajā apmērā.

2022. gadā garantētās atlīdzības tika izmaksātas:

- 3 tūkst. eiro apmērā LAS “Latvijas Krājbanka” noguldītājiem;
- 1398 tūkst. eiro apmērā LAS ABLV Bank noguldītājiem;
- 2448 tūkst. eiro apmērā LAS “PNB Banka” noguldītājiem;
- 6505 tūkst. eiro apmērā Baltic International Bank SE noguldītājiem.

Piecu gadu termiņš no dienas, kad FKTK konstatēja noguldījumu nepieejamību (Noguldījumu garantiju likuma 3. panta ceturtā daļa), LAS ABLV Bank gadījumā beidzas 2023. gada 23. februārī, LAS “Latvijas Krājbanka” gadījumā 2024. gada 12. jūnijā un LAS “PNB Banka” gadījumā 2024. gada 15. augustā. Baltic International Bank SE noguldītājiem garantētās atlīdzības izmaksa turpināsies līdz 2027. gada 12. decembrim.

FKTK 2022. gadā nodrošināja NGF līdzekļu uzkrāšanu un pārvaldīšanu, un gada beigās NGF kontā Latvijas Bankā bija 175.8 milj. eiro.

Apdrošināto aizsardzības fonds

AAF līdzekļus veido apdrošināšanas sabiedrību atskaitījumi 0.1 % apmērā no to apdrošināšanas prēmiju, kuras saņemtas no fiziskajām personām par likumā norādītajiem apdrošināšanas veidiem, bruto kopsummas. Kopš AAF darbības sākuma tā līdzekļi garantēto atlīdzību izmaksai izmantoti 12.3 tūkst. eiro apmērā. Tā kā 2015. gada beigās AAF uzkrātie līdzekļi bija pārsnieguši Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas likuma 288. pantā noteikto apmēru, FKTK 2016. gadā apturēja iemaksas AAF. 2022. gada beigās AAF bija uzkrāti 19.2 milj. eiro.

Finanšu instrumentu tirgus klientu (ieguldītāju) aizsardzība

Ieguldītāju aizsardzības sistēmas pamatā ir Ieguldītāju aizsardzības likums. Kompensācija vienam ieguldītājam tiek aprēķināta līdz 20 000 eiro. Kompensāciju izmaksu nodrošina FKTK.

Ieguldītāju aizsardzības likums neparedz kompensāciju izmaksas līdzekļu uzkrāšanu, bet, ja nepieciešams, ir paredzēts, ka līdzekļus nodrošina sistēmas dalībnieki jeb juridiskās personas, kas noteiktā kārtībā saņēmušas FKTK atļauju (licenci) ieguldījumu pakalpojumu sniegšanai.

Dialogs ar finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem un komunikācija ar sabiedrību

+13 %

Publicitātes apjoms medijos 2022. gadā palielinājies par 13 %.

10

Sagatavotas 10 raidieraksta “Pelnītprasme” epizodes par ieguldījumu jomu.

5.

Objektīva, savlaicīga un skaidri saprotama komunikācija dialoga formā ir viena no FKTK stratēģijas 2019.–2023. gadam prioritātēm. 2022. gadā FKTK sabiedrībai nodrošināja plašu informācijas pieejamību tīmekļvietnē, operatīvu informācijas plūsmu par aktuālajiem jautājumiem ar mediju starpniecību, kā arī, veicinot finanšu pratību, īstenoja vairākas aktivitātes šajā darbības virzienā. Liela uzmanība komunikācijā tika pievērsta kapitāla tirgus un finanšu inovāciju attīstībai, Krievijas iebrukuma un sāktā kara Ukrainā ietekmei uz finanšu sektoru, pret Krieviju noteikto sankciju piemērošanai un uz risku izvērtējumu balstītas pieejas stiprināšanai.

Ārējā komunikācija

2022. gadā FKTK Latvijas medijos tika minēta 4897 reizes. Publicātes apjoms, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, palielinājās par 13 %. To izskaidro pret Krieviju noteikto ES sankciju piemērošana, kurā finanšu sektoram un to

uzraugošajai iestādei Latvijā bija liela loma. Tāpat FKTK turpināja aktīvu darbu *FinTech* un kapitāla tirgus attīstības jomā, kā arī informēja par kredītiestāžu sektora transformāciju un skaidroja Baltic International Bank SE darbības apturēšanas iemeslus un klientiem būtisko informāciju saistībā ar šo lēmumu.

Pārskata gadā Komunikācijas daļa sagatavoja un izplatīja paziņojumus Latvijas un ārvalstu medijiem par FKTK padomes pieņemtajiem lēmumiem, finanšu tirgus dalībnieku darbību, regulējošo prasību aktualitātēm, kredītiestāžu sektorā īstenojamām pārmaiņām, FKTK tirgus dalībniekiem piemērotajām sankcijām, normatīvo aktu izmaiņām un citām FKTK aktualitātēm. 2022. gadā tika sagatavotas un publiskotas infografikas par finanšu sektora segmentu darbības rezultātiem.

Pārskata gadā tika nodrošināti komentāri un skaidrojumi Latvijas un ārvalstu plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem, kā arī organizētas regulāras FKTK vadības intervijas Latvijas medijos, tādējādi nodrošinot plašu skaidrojošo

darbu, kas mediju vidē pakāpeniski veicināja izpratnes maiņu par FKTK, tās veikto darbu finanšu sektora pārmaiņu veicināšanā, uz risku izvērtējumu balstītas pieejas ieviešanā, *FinTech* ekosistēmas izveidē un visu segmentu līdzsvarotas attīstības virzīšanā. Turpinājās darbs, lai informētu Latvijas iedzīvotājus par investīciju krāpniekiem un pazīmēm, pēc kurām šādus krāpniekus atpazīt.

2022. gadā tika noteiktas plašas jauna veida starptautiskās sankcijas pret Krieviju. Latvijas finanšu sektors demonstrēja spēju operatīvi tās piemērot, identificējot personas, kurām noteiktas sankcijas, un uzņēmumus, kurus kontrolē šādas personas, un iesaldējot 83 milj. eiro. FKTK nodrošināja operatīvu konsultatīvu atbalstu sankciju piemērošanā, gan izveidojot speciālu tīmekļvietnes sadaļu, gan apkopojot piemērotās sankcijas, gan sniedzot metodiskos ieteikumus, gan publicējot atbildes uz bieži uzdotajiem jautājumiem. Tāpat tika sagatavota un sniegta informācija par aktuālajiem ar piemērotajām sankcijām saistītajiem tematiem, kā arī nodrošināta ekspertu dalība dažādos informatīvajos pasākumos, diskusijās un mediju pārraidēs. Vienlaikus tika nodrošināta informācija par finanšu pakalpojumu pieejamību Ukrainas bēgļiem, kuri uzturas Latvijā.

2022. gadā turpinājās aktīva komunikācija par Latvijas kapitāla tirgus attīstību. Februārī notika Latvijas kapitāla tirgus forums “Ambīcijas. Izaugsme. Ilgtspēja”, savukārt aprīlī FKTK informēja par jaunu atbalsta mehānismu “Vērtspapīru smilškaite”, kas potenciālajiem tirgus dalībniekiem sniedz iespējas saņemt kompetentu ekspertu izvērtējumu uzņēmuma gatavībai iziet Latvijas kapitāla tirgū.

Oktobrī FKTK sadarbībā ar Latvijas Banku visiem interesentiem, kuri sākuši ieguldījumu veikšanu vai plāno to darīt, piedāvāja iespēju paplašināt savas zināšanas un iegūt vēl daudz noderīgas informācijas, skatoties vai klausoties jaunu raidierakstu “Pelnītprasme”⁵. Desmit epizožu ciklā dažādu jomu eksperti iepazīstināja ar vērtīgu informāciju, kura jāņem vērā, veicot ieguldījumus.

2022. gadā FKTK intensificēja un paplašināja komunikāciju par *FinTech* uzraudzību un attīstību un FKTK atbalstu *FinTech* uzņēmumiem, kas vēlas sākt vai paplašināt darbību Latvijā. Tika izveidota primāri *FinTech* ekosistēmas dalībniekiem paredzēta tīmekļvietne fintechlatvia.eu. Tajā atrodami ērti ceļveži licences iegūšanai Latvijā un vienkopus pieejama informācija par atbalsta mehānismiem inovatīviem finanšu nozares uzņēmumiem un Latvijas priekšrocībām *FinTech* uzņēmumu dibināšanai, kā arī regulāri lasāmi ekspertu skaidrojumi par regulējuma prasībām un nozares attīstības tendencēm un tirgus dalībnieku pieredzes stāsti.

Tika dažādoti arī komunikācijas kanāli *FinTech* nozares profesionāļu sasniegšanai, t. sk. izveidota regulāra *FinTech* jaunumu vēstkopa un paplašināta komunikācija sociālajā tīklā *LinkedIn*, kā arī izmantotas digitālā mārketinga iespējas starptautiskas auditorijas sasniegšanai.

2022. gada septembrī notika pirmais FKTK rīkotais Latvijas *FinTech* forums, kas pulcēja vairāk nekā 100 Latvijas un citu Eiropas valstu finanšu tehnoloģiju uzņēmumu pārstāvjus, nozares ekspertu un amatpersonu. Uzņēmumu vadītāji dalījās pieredzē par savu ceļu finanšu inovāciju pasaulē un ar ekspertiem sprieda par *FinTech* izaugsmes virzieniem un nozares attīstībai Latvijā nepieciešamajiem stimuliem.

Komunikācija par FKTK integrāciju Latvijas Bankā

Ārējās komunikācijas jomā saistībā ar FKTK un Latvijas Bankas integrāciju lielākais uzsvars tika likts uz informēšanu par Saeimas dotā uzdevuma izpildi, sekmīgu procesa virzību un praktiskajiem integrācijas aspektiem. Ārējās komunikācijas aktivitātes bija vairāk fokusētas uz finanšu tirgus dalībnieku, viedokļu līderu, sadarbības partneru un mediju auditoriju.

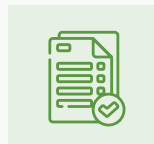
Galvenie komunikācijas kanāli, nodrošinot informāciju par integrāciju, bija mediji – gan sniedzot informāciju, lai atbildētu uz mediju pārstāvju pieprasījumiem, gan arī izplatot paziņojumus presei. Savlaicīgi tika sagatavota un tīmekļvietnēs un sociālajos medijos izplatīta arī ar integrāciju saistītā informācija.

Papildus minētajam informācija tika nodrošināta, organizējot arī divpusējās tikšanās ar Finanšu ministrijas un Latvijas Finanšu nozares asociācijas pārstāvjiem, kā arī esošajos sadarbības formātos – Konsultatīvajā finanšu un kapitāla tirgus padomē, Saeimas frakcijās un komisijās.

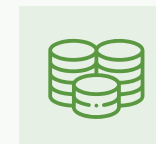
Apvienojot abu institūciju ārējās komunikācijas funkcijas, būtiskākie integrācijas projekta Komunikācijas darba grupas uzdevumi bija tīmekļvietņu satura integrācija, finanšu sektora krīzes komunikācijas plāna aktualizēšana, apvienotās institūcijas ārējās komunikācijas stratēģijas izstrāde, klientu apkalpošanas funkciju pārņemšana un kopēja centrālās bankas un finanšu sektora uzraudzības komunikācijas funkcijas organizatoriskā procesa izveide.

⁵ Sk. https://www.youtube.com/watch?v=j9EvbTkn9Ek&list=PLpPDokZafemGnYnt8uoDKill_tCPkonw9

Profesionāla un atbildīga organizācija ar efektīvu korporatīvo pārvaldību un procesiem

2022. gadā notika 57 FKTK padomes sēdes, kurās tika pieņemti 239 lēmumi, kā arī notika 18 Konsultatīvas finanšu un kapitāla tirgus padomes sēdes.

Faktiskie budžeta izpildes kopējie izdevumi bija 12 267 376 eiro, kas ir par 9.6 % vairāk nekā 2021. gadā.

Pārskata gadā saņemti 6 trauksmes cēlēju iesniegumi, kas iesniedzēju ieskatā bija par iespējamām vai faktiskiem pārkāpumiem finanšu un kapitāla tirgus sektorā, kā arī 1 trauksmes celšanas ziņojums atbilstoši FKTK noteikumu prasībām.

Vidējais FKTK nodarbināto skaits 2022. gadā bija 175.6 darbinieki.

6.1. Starptautiskā sadarbība

Starptautiskā sadarbība vienmēr ir bijusi nozīmīgs FKTK darbības virziens, uzturot pastāvīgus un ciešus kontaktus un aktīvi sadarbojoties ar citu valstu uzraudzības (t. sk. NILLTPFN jomā), neregulējuma un aizsardzības sistēmu (garantiju fondi) iestādēm, kā arī ar Eiropas finanšu sektora uzraudzības un neregulējuma iestādēm.

2022. gada aktivitātes starptautiskās sadarbības jomā lielā mērā ietekmēja Krievijas sākotnējais karš Ukrainā, kas radīja jaunus izaicinājumus, t. sk. noteica starptautiskās sadarbības aktuālos jautājumus, kā arī radīja nepieciešamību globālā mērogā pārskatīt līdzšinējos starpvalstu attiecību modeļus un sadarbības principus.

FKTK galvenie starptautiskie partneri pārskata gadā bija citu valstu uzraudzības un neregulējuma iestādes, Eiropas finanšu sektora uzraudzības ie-

stādes (EBI, EAAPI, EVTI, ESRK), ar kurām tika nodrošināta regulāra sadarbība un informācijas apmaiņa, kā arī tika nodrošināta dalība ECB VUM un VNM. Tāpat FKTK sniedza atbalstu valsts pārvaldes iestādēm, dodot savu ieguldījumu Latvijas interešu pārstāvībā un viedokļa gatavošanā par finanšu tirgum būtiskiem jautājumiem – gan līdzdarbojoties ES Padomes, EK un OECD darba grupās, gan arī gatavojot informāciju par finanšu sektora regulējuma, uzraudzības un neregulējuma jautājumiem dažādiem ziņojumiem un pārskatiem par Latviju, piemēram, sadarbībai ar EK, OECD, SVF, ERAB, reitingu aģentūrām un citos formātos.

FKTK turpināja sadarbību, informācijas apmaiņu un Latvijas interešu pārstāvību arī Ziemeļu un Baltijas valstu sadarbības formātos, Eiropas Noguldījumu apdrošinātāju forumā, Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas ekspertu komitejā (*Moneyval*), kā arī Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstu banku uzraugu grupā, Starptautiskajā Vērtspapīru komisiju organizācijā un Starptautiskajā Apdrošināšanas uzraugu asociācijā.

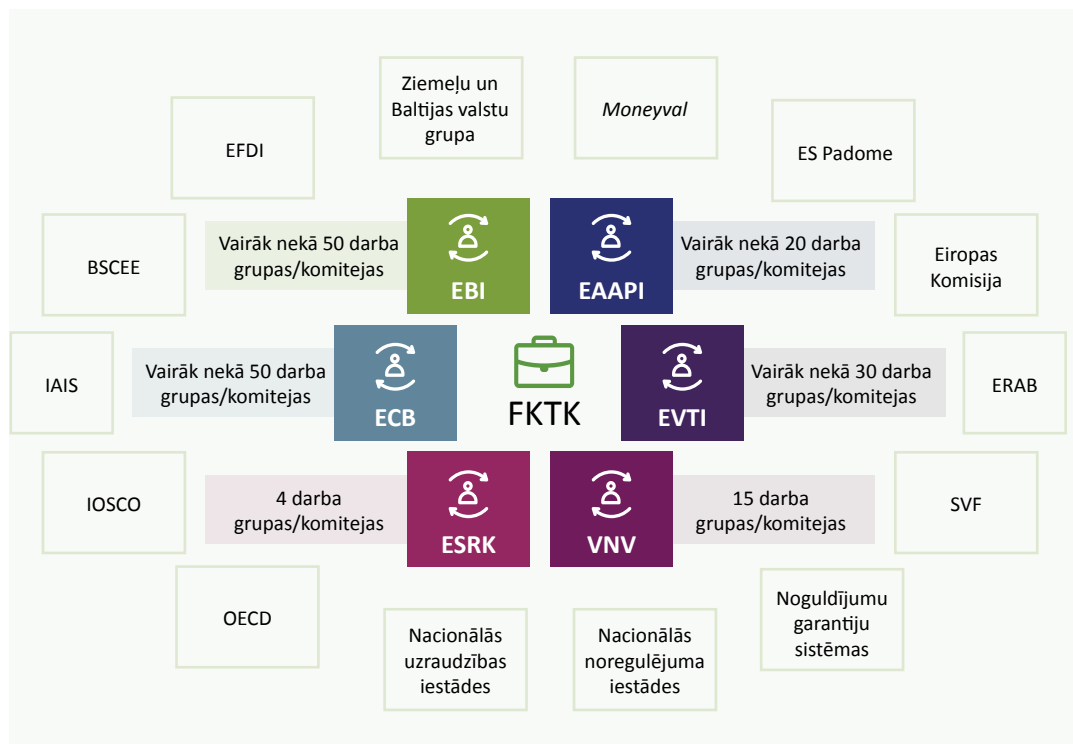
Papildus dalībai dažādās ES un starptautiskajās iestādēs un organizācijās FKTK starptautisko sadarbību nodrošināja, pamatojoties arī uz noslēgtajiem divpusējiem sadarbības un informācijas apmaiņas līgumiem ar citu valstu uzraudzības, aizsardzības sistēmu (garantiju fondi) un neregulējuma iestādēm. Nozīmīga loma pieredzes un informācijas apmaiņā bija arī sadarbībai uzraugu un neregulējuma kolēģijās.

Saistībā ar ES likumdošanas iniciatīvām finanšu sektorā 2022. gadā turpinājās aktīvs darbs un diskusijas starptautiskajos formātos un sanāksmēs par iepriekšējos gados EK publicētajiem ES likumdošanas priekšlikumiem, kur FKTK aktīvi līdzdarbojās un pārstāvēja Latvijas intereses.

Pārskata gadā tika publicētas šādas jaunas ES likumdošanas iniciatīvas finanšu pakalpojumu jomā: 2022. gada martā EK nāca klajā ar likumdošanas priekšlikumu, ierosinot izmaiņas Centrālo vērtspapīru depozitāriju regulā⁶, lai uzlabotu ES norēķinu tirgu efektivitāti, vienlaikus pastiprinātu uzmanību pievēršot finanšu stabilitātes jautājumam; 2022. gada oktobrī tika publicēts ES tiesību akta priekšlikums par zibmaksājumiem eiro⁷, kas mērķēts uz to, lai nodrošinātu, ka zibmaksājumi eiro ir pieejami, droši un tiek ne-traucēti apstrādāti visā ES; 2022. gada decembrī EK publicēja priekšlikumu pakotni KTS tālākas attīstības veicināšanai⁸, kas paredz:

- atvieglot administratīvo slogu visu lielumu uzņēmumiem, lai tie varētu labāk piekļūt publiskajam finansējumam, kotējot savus vērtspapīrus biržās;
- saskaņot uzņēmumu maksātnespējas noteikumus visā ES, padarot tos efektīvākus un tādējādi veicinot pārrobežu ieguldījumus;
- padarīt ES klīringa pakalpojumus drošus, pievilcīgus un noturīgus, nodrošinot finanšu stabilitāti un ES stratēģisko autonomiju.

Visa pārskata gada garumā starptautisko forumu diskusijās liela uzmanība tika pievērsta jautājumiem, kas saistīti ar Krievijas agresiju Ukrainā un tās radītajiem ģeopolitiskajiem saspīlējumiem, sankciju jautājumiem un izaicinājumiem enerģētikas jomā. Tāpat aktualitāti starptautiskajā darba kārtībā 2022. gadā saglabāja iepriekšējos gados aktualizētie jautājumi, kas saistīti ar atbalsta pasākumiem Covid-19 radīto seku novēršanai, ilgtspējas un zaļo finanšu jautājumi, kā arī digitālo finanšu jautājumi.

8. attēls. FKTK pārstāvība finanšu sektora uzraudzības un neregulējuma iestāžu darba grupās un komitejās

⁶ Sk. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1729

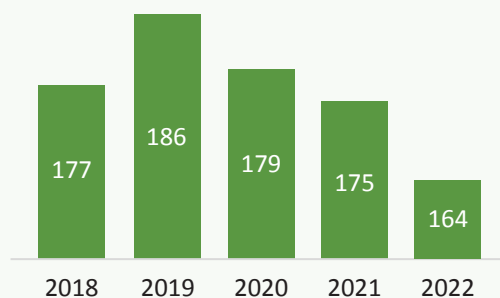
⁷ Sk. https://finance.ec.europa.eu/publications/legislative-proposal-instant-payments_en

⁸ Sk. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7348

6.2. Profesionāls, atbildīgs un uz attīstību vērsts personāls

Personāla skaitliskais sastāvs un izmaiņas

FKTK 2022. gadā turpināja īstenot savus personāla politikas pamatprincipus, jo FKTK attīstībā būtiska nozīme ir augsti kvalificētam un profesionālam personālam. FKTK līdzīgi kā iepriekšējos gadus turpināja veicināt personāla attīstību un profesionālo pilnveidi, kā arī efektīvu atlases procesu rezultātā tika piesaistīti kvalificēti un profesionāli darbinieki. FKTK bija svarīgi veidot ilgstošas darba attiecības un veidot darbiniekiem motivējošu un atbalstošu darba vidi.

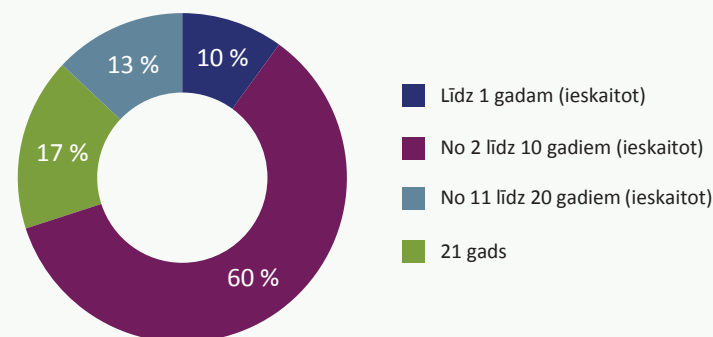

9. attēls. FKTK darbinieku skaita izmaiņas

Personāla mainība 2022. gadā bija 15.9 %. 2022. gadā kopumā tika atbrīvoti 28 darbinieki un darbā pieņemti 20 darbinieki.

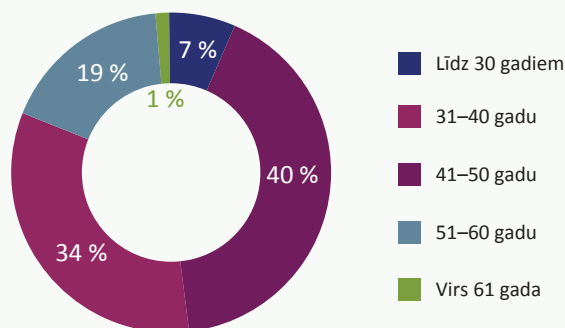
Vidējais nodarbināto skaits, ieskaitot ilgstošā prombūtnē esošos darbiniekus, 2022. gadā bija 175.58 darbinieki. 2022. gada 31. decembrī FKTK bija nodarbināti 164 darbinieki, no tiem 122 bija valsts amatpersonas (74 %), bet 42 bija darbinieki, kas nav valsts amatpersonas (26 %). Visi FKTK darbinieki bija intelektuālā darba veicēji.

2022. gadā 10 % darbinieku (17) FKTK strādāja līdz vienam gadam (ieskaitot), savukārt līdz 10 gadiem (ieskaitot) darba attiecībās ar FKTK bija 60 % darbinieku (99). Darba attiecībās ar FKTK 21 gadu, t. i., no FKTK izveidošanas 2001. gadā, bija 17 % darbinieku (28).

10. attēls. Personāla sadalījums pēc FKTK nostrādātā laika

No visiem FKTK darbiniekiem 2022. gadā 73 % bija sievietes un 27 % – vīrieši. Personāla vecuma struktūru pārskata gadā raksturoja šādi rādītāji: līdz 30 gadiem – 11 darbinieku (7 %), no 31 līdz 40 gadiem – 55 darbinieki (34 %), no 41 līdz 50 gadiem – 65 darbinieki (40 %), no 51 līdz 60 gadiem – 31 darbinieks (19 %), savukārt virs 61 gada – divi darbinieki (1 %). FKTK darbinieku vidējais vecums 2022. gadā bija 44 gadi.

11. attēls. FKTK darbinieku vecuma struktūra

6.3. Risku pārvaldība

Darbības risku pārvaldība FKTK vērsta uz tās misijas īstenošanu, ilgtspējīgu attīstību un stratēģijā noteikto mērķu sasniegšanu, veicinot uzlabojumus darba organizācijā un uzturot augstu darba izpildes efektivitāti un kvalitāti. Darbības risku pārvaldība ir FKTK korporatīvās pārvaldības sistēmas un līderības sastāvdaļa. Tā ir sistemātisks process, kas ietver darbības risku identificēšanu, analīzi, izvērtēšanu, reaģēšanu uz riskiem, risku uzraudzību un regulāru pārvērtēšanu ar mērķi laikus apzināt, attiecīgi novērtēt un efektīvi pārvaldīt riskus, kuri var negatīvi ietekmēt FKTK spēju sasniegt noteiktos mērķus

un kvalitatīvi un efektīvi veikt normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus, t. sk. piedalīties VUM funkciju izpildes nodrošināšanā.

Darbības risku pārvaldīšanu FKTK 2022. gadā īstenoja saskaņā ar FKTK padomes apstiprināto risku pārvaldīšanas politiku un citiem tiesību aktiem darbības risku pārvaldības jomā.

2022. gadā galvenā uzmanība tika pievērsta riskiem, kas saistīti ar Covid-19 pandēmiju, attālināto darbu un darba vidi, FKTK un Latvijas Bankas integrācijas procesu, kā arī ģeopolitisko situāciju un tās ietekmi uz FKTK darbības nepārtrauktības nodrošināšanu. Riski tika atbilstoši pārvaldīti, un īstenotie risku ierobežošanas pasākumi ierobežoja riskus pieļaujamā līmenī, kā rezultātā FKTK 2022. gadā netika pakļauta tādiem apdraudējumiem, kuri būtiski ietekmētu tās darbību, radītu zaudējumus vai negatīvi ietekmētu tās reputāciju.

6.4. Saņemtie trauksmes cēlēju ziņojumi

Trauksmes cēlētāji ziņojumu par iespējamām vai faktiskām pārkāpumiem var iesniegt atbilstoši Trauksmes celšanas likuma vai FKTK "Normatīvo noteikumu par kārtību, kādā persona var iesniegt un Finanšu un kapitāla tirgus komisija izskata ziņojumu par finanšu un kapitāla tirgu regulējošo normatīvo aktu iespējamām vai faktiskām pārkāpumiem" prasībām.

Būtiskākā atšķirība starp šiem diviem dažādas hierarhijas normatīvajiem aktiem ir tā, ka personai, kura sniedz informāciju saskaņā ar Trauksmes celšanas likumu, iesniegums jānoformē tā, lai tam būtu juridisks spēks. Savukārt FKTK noteikumi ir izdoti uz dažādu finanšu un kapitāla tirgus sektoru regulējošo likuma normu pamata un paredz ziņot par konkrēta veida pārkāpumiem, tādējādi izpildot ES regulējošo normatīvo aktu prasības, un pieļauj ziņot arī e-pasta vēstules formā vai pat anonīmi (t. i., nav prasības iesniegumu obligāti noformēt atbilstoši dokumentu sagatavošanas nosacījumiem).

Finanšu un kapitāla tirgus sektorā personas var sniegt ziņojumus par dažāda rakstura pārkāpumiem – gan, piemēram, par FKTK licencētu tirgus dalībnieku, gan nelicencētu subjektu, kuru darbība sasaistāma ar Latviju, darbību –, un var tikt ziņots gan par pārkāpumiem, kuru izdarīšanas rezultātā ir pārkāpti ārējie tiesību akti (piemēram, likums), gan par pārkāpumiem, kuri norāda uz trūkumiem licencēta tirgus dalībnieka iekšējās kontroles sistēmā.

2022. gadā FKTK tika saņemti seši iesniegumi, kas atbilst Trauksmes celšanas likumā noteiktajām pazīmēm un kas iesniedzēju ieskatā bija par iespējamiem vai faktiskiem pārkāpumiem finanšu un kapitāla tirgus sektorā. Vienā gadījumā ziņojums atbilstoši kompetencei tika pārsūtīts izskatīšanai citām institūcijām, bet vienā gadījumā ziņojums netika pārsūtīts izskatīšanai citai institūcijai, jo ziņojumā jau bija norādīts, ka tas nosūtīts arī citai institūcijai.

2022. gadā tika saņemts viens ziņojums, kas atbilst FKTK noteikumos ietvertajām pazīmēm.

Salīdzinājumā ar 2021. gadu, kad tika iesniegti 14 ziņojumi, 2022. gadā bija vērojams ziņojumu skaita kritums (septiņi ziņojumi). Atsevišķos gadījumos iesniegtie ziņojumi neatbilda Trauksmes celšanas likumā vai FKTK noteikumos noteiktajām pazīmēm, tomēr, ja iesniedzējs piekrita, tie tika virzīti izskatīšanai Iesniegumu likumā noteiktajā kārtībā. Ziņojumu iesniegšanai personas izmantoja dažādus vispārējos saziņas veidus – centrālo FKTK e-pastu, pastu un e-adresi portālā Latvija.lv.

6.5. Iekšējais audits

Iekšējais audits ir neatkarīga FKTK funkcija, kuras uzdevums ir novērtēt un pilnveidot iekšējās kontroles, risku vadības un pārvaldības procesu efektivitāti. Iekšējā audita funkciju FKTK īsteno viens darbinieks – iekšējais auditors, kurš darbojas tiešā padomes funkcionālajā pakļautībā.

Iekšējie auditi tiek veikti saskaņā ar Iekšējo auditoru institūta “Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskajiem standartiem” un “Ētikas kodeksu”, kā arī iekšējiem normatīvajiem aktiem “Iekšējā audita politika” un “Iekšējā audita veikšanas procedūra”.

Iekšējo auditu plānu iekšējais auditors sagatavo, izmantojot uz riskiem balstītu pieeju un ņemot vērā FKTK stratēģiskos mērķus un prioritātes, iekšējā audita darbības stratēģisko plānu un Eiropas Centrālo banku sistēmas un VUM auditu programmu.

FKTK darbības finansiālais nodrošinājums

FKTK darbība 2022. gadā pilnībā tika finansēta no finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumiem, kā arī izmantojot FKTK resursus. FKTK veica visas Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 6. pantā noteiktās funkcijas, t. sk. pārvaldīja NGF, AAF un Nacionālo noregulējuma fondu, kā arī administrēja finanšu stabilitātes nodevas iemaksu valsts budžetā un iemaksas VNF. NGF un AAF, kā arī finanšu stabilitātes nodevas un VNF administrēšana tiek finansēta FKTK budžeta ietvaros, un no šajos fondos uzkrātajiem līdzekļiem netiek veikti atskaitījumi to administrēšanas nolūkiem FKTK labā.

Tabula. FKTK darbības finansiālais nodrošinājums, 2021–2022, eiro

	2021. gada faktiskā izpilde	2022. gada faktiskā izpilde	2022. gada budžets	2022. gada budžeta izpilde, %	Faktiskās izpildes īpatsvars 2022. gada kopsummā, %
IEŅĒMUMI (+)	11 363 821	12 267 376	11 789 488	104.1	100.0
FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS DALĪBNIKU MAKŠĀJUMI	11 334 869	11 110 507	10 701 721	103.8	90.6
AR MONETĀRO FINANŠU IESTĀŽU UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	8 469 266	8 245 123	8 048 620	102.4	67.2
Kredītiestāžu maksājumi	8 218 281	7 977 918	7 767 440		
Krājaizdevu sabiedrību maksājumi	40 505	40 228	41 180		
Maksājumu iestāžu maksājumi	151 912	143 117	188 000		
Elektroniskās naudas iestāžu maksājumi	58 568	83 860	52 000		
AR FINANŠU INSTRUMENTU TIRGUS UN PRIVĀTO PENSIJU FONDU UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	1 117 282	1 061 887	1 166 121	91.1	8.7
Finanšu instrumentu tirgus dalībnieku maksājumi	701 240	686 004	753 384		
Privāto pensiju fondu maksājumi	416 042	375 883	412 737		
AR APDROŠINĀŠANAS UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	1 748 321	1 803 497	1 486 980	121.3	14.7
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	459 927	401 881	349 540		
Pārējo apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	1 231 794	1 340 723	1 077 440		
Apdrošināšanas brokeru maksājumi	56 600	60 893	60 000		
CITI IEŅĒMUMI	28 952	15 619	15 000	104.1	0.1
FKTK RESURSI	-171 600	1 141 250	1 072 767	106.4	9.3

Tabula. FKTK darbības finansiālais nodrošinājums, 2021–2022, eiro (turpinājums)

	2021. gada faktiskā izpilde	2022. gada faktiskā izpilde	2022. gada budžets ⁹	2022. gada budžeta izpilde, %	Faktiskās izpildes īpatsvars 2022. gada kopsummā, %
IZDEVUMI (–)	11 192 221	12 267 376	11 789 488	104.1	100.0
Darba samaksa, pārējie maksājumi darbiniekiem, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	8 662 138	8 880 832	8 878 942	100.0	72.4
Darbinieku apdrošināšana	37 476	36 563	38 400	95.2	0.3
Personāla profesionālā pilnveide	92 162	115 910	115 000	100.8	1.0
Telekomunikācijas, sakari un informācija	139 288	150 391	138 380	108.7	1.2
Sabiedrības informēšana, iekšējā un ārējā komunikācija	52 524	92 392	93 900	98.4	0.8
Uzturēšanas un saimnieciskie izdevumi	950 191	1 201 131	1 149 666	104.5	9.8
Profesionālie pakalpojumi	101 242	147 896	152 400	97.0	1.2
Starptautiskā sadarbība	899 387	1 425 283	969 200	147.1	11.6
Kapitālo ieguldījumu nolietojums/izslēgšana	237 433	213 712	210 000	101.8	1.7
Citi izdevumi	20 380	3 266	43 600	7.5	0.0

2022. gadā FKTK ieņēmumi no finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumiem bija 11 111 tūkst. eiro – par 3.8 % lielāki, nekā plānots FKTK 2022. gada budžetā (10 702 tūkst. eiro). FKTK kopējie izdevumi 2022. gadā bija 12 267 tūkst. eiro – par 4.1 % lielāki, nekā plānots 2022. gada budžetā (11 789 tūkst. eiro⁹). Minēto novirzi galvenokārt noteica lielāki starptautiskās sadarbības izdevumi – līdzfinansējums ES institūciju informācijas tehnoloģiju projektiem par iepriekšējiem periodiem, kā arī komandējumu un apmācību izdevumi saistībā ar Covid-19 izplatības ierobežojumu atcelšanu.

2022. gada izdevumu segšanai budžeta ietvaros tika izmantoti FKTK resursi 1141 tūkst. eiro apmērā. Papildus tam finanšu pārskatos atzīti izdevumi 1936 tūkst. eiro apmērā saistībā ar FKTK darbības izbeigšanu. FKTK pašu kapitāls jeb tīrie aktīvi 2022. gada beigās bija 7213 tūkst. eiro (2021. gada beigās – 10 290 tūkst. eiro).

Apstiprinātie FKTK 2022. gada finanšu pārskati, NGF un AAF 2022. gada finanšu pārskati un neatkarīga zvērināta revidenta ziņojumi par tiem ir pieejami Latvijas Bankas tīmekļvietnē: <https://www.bank.lv/aktualitates-banklv/publikacijas/fktk-gada-parskatu-arhivs>.

⁹ Neietverot ar integrāciju Latvijas Bankā saistītos plānotos izdevumus (338 tūkst. eiro).

FKTK integrācija Latvijas Bankā un finanšu sektora uzraudzības prioritātes 2023. gadā

8.

Integrācija

2022. gadā turpinājās darbs pie FKTK integrācijas Latvijas Bankā atbilstoši Latvijas Republikas Saeimas 2021. gada 23. septembrī apstiprinātajam jaunajam Latvijas Bankas likumam un grozījumiem likumā “Par Latvijas Banku”, kā arī Latvijas Bankas padomes apstiprinātajam integrācijas plānam un FKTK pievienošanas Latvijas Bankai komisijas apstiprinātajam integrācijas projekta ietvaram. Atbilstoši Latvijas Republikas Saeimas 2021. gada 23. septembra lēmumam Latvijas Banka 2023. gada 1. janvārī pārņēma visas finanšu un kapitāla tirgus uzraudzības un attīstības veicināšanas, kā arī noregulējuma iestādes funkcijas un visi FKTK pamatfunkciju darbinieki tika pārcelti darbā Latvijas Bankā.

Jau 2022. gada 1. janvārī Latvijas Banka no FKTK pārņēma sabiedrības finanšu pratības funkciju, kas kopš tā brīža ir viena no Latvijas Bankas pamatfunkcijām.

Tā kā līdz ar FKTK integrāciju Latvijas Bankā būtiski paplašinās Latvijas Bankas pamatfunkcijas, 2022. gada 1. pusgadā īpaša uzmanība tika veltīta apvienotās institūcijas jaunās stratēģijas un vērtību formulēšanai, kā arī pārvaldības ietvara plānošanai.

2022. gada 2. pusgadā darbs integrācijas procesā koncentrējās uz jauno Latvijas Bankas pamatfunkciju veikšanai nepieciešamo procesu izveidi un normatīvā regulējuma izstrādi, kā arī darbinieku integrāciju. 2022. gada rudenī tika pabeigta jaunveidojamo komiteju – Latvijas Bankas uzraudzības komitejas un Latvijas Bankas noregulējuma komitejas – nolikumu izstrāde, kā arī mainīts Konsultatīvās finanšu tirgus padomes nolikums, un 2022. gada 14. novembrī tos apstiprināja Latvijas Bankas padome. Tika izstrādāti un 2022. gada 19. decembrī Latvijas Bankas padomē apstiprināti arī “Noteikumi par finanšu tirgus dalībnieku maksājumu apmēru un šo maksājumu aprēķināšanas un veikšanas kārtību”. Gada nogalē īpaša uzmanība tika pievērsta integrācijas praktiskajiem aspektiem – ar darba vidi saistīto jautājumu risināšanai un lietvedības procesu pilnvērtīgai integrēšanai.

Par projekta norisi regulāri tika informētas dažādas ieinteresētās puses, to vidū finanšu tirgus dalībnieki, Saeima, Valsts prezidenta kanceleja, Ministru prezidenta birojs un Finanšu ministrija. Par projekta gaitu regulāri tika informēti arī Latvijas Bankas un FKTK darbinieki. Par nozīmīgākajiem FKTK integrācijas Latvijas Bankā aspektiem ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību tika ziņots arī plašākai sabiedrībai.

Atbilstoši sabiedriskās domas izpētes uzņēmuma “Latvijas Fakti” veiktajai aptaujai 2022. gada novembrī par FKTK integrāciju Latvijas Bankā bija dzirdējuši 20 % respondentu. Kā pareizu soli to vērtēja 59 % respondentu no tiem, kas bija dzirdējuši par abu institūciju integrāciju, un tikai 9 % respondentu bija pretējās domās, bet pārējie atturējās paust vērtējumu.

Integrācijas projekta vadību un īstenošanu 2022. gadā Latvijas Banka un FKTK gandrīz pilnībā veica ar pašu resursiem. Ārējie konsultanti nelielā apjomā tika piesaistīti tikai apvienotās institūcijas stratēģijas un vērtību formulēšanas procesā.

Galvenie ieguvumi no FKTK integrācijas Latvijas Bankā ir efektīvāka pārvaldība un ātrāka lēmumu pieņemšana, uzlabota sistēmiskā riska vadība finanšu sektorā, kā arī samazināts administratīvais slogs un efektīvāka resursu izmantošana. Tas ļaus arī efektīvāk uzraudzīt un attīstīt finanšu sektoru, tādējādi vairojot sabiedrisko labumu.

Uzraudzības prioritātes 2023. gadam

Latvijas Banka ir noteikusi finanšu tirgus uzraudzības prioritātes, un atbilstoši tām apstiprināts un publicēts 2023. gada finanšu tirgus uzraudzības plāns.

2023. gadā Latvijas Banka īpašu uzmanību pievērsīs dažādu risku pārvaldībai, finanšu tirgus dalībnieku operacionālajai un finanšu noturībai, kā arī finanšu pakalpojumu saņēmēju interešu aizsardzībai.

2023. gadam noteiktas piecas finanšu tirgus uzraudzības prioritātes: makroekonomiskie un ģeopolitiskie riski, operacionālā un finanšu noturība, pārejas riski (ilgtspējas riski, digitālā transformācija, biznesa modeļu maiņa), NILLTPF un sankciju risks, kā arī finanšu pakalpojumu saņēmēju aizsardzība.

Prioritātes ietver fokusu uz Krievijas kara Ukrainā ietekmes vērtējumu un ar to saistītā inflācijas un procentu likmju pieauguma ietekmi uz aktīvu vērtības izmaiņām. Tāpat tiks vērtēta finanšu sektora noturība pret krīzēm, analizējot kredītriska un citu risku pārvaldību. Vienlaikus tiks vērtēti arī pārejas riski, t. sk. biznesa modeļu transformācija.

